

ročník XXXVI

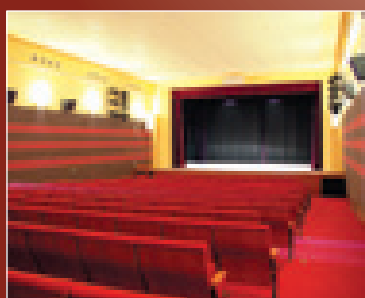
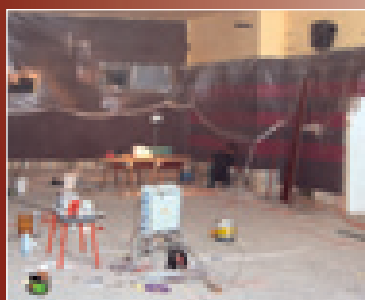
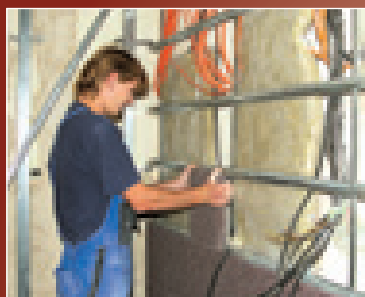
**Zvláštní
číslo
2006**

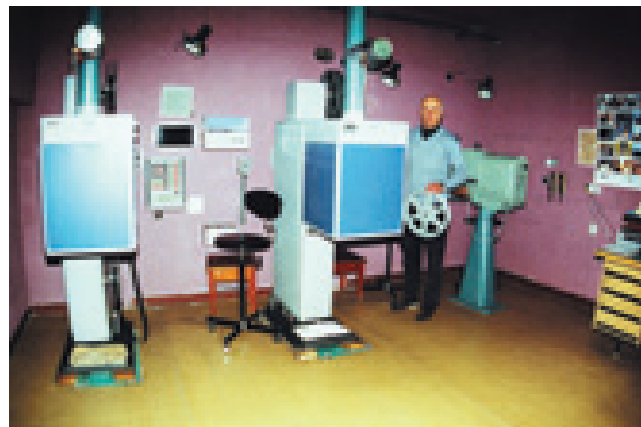
časopis
chlumeckého regionu **listy**

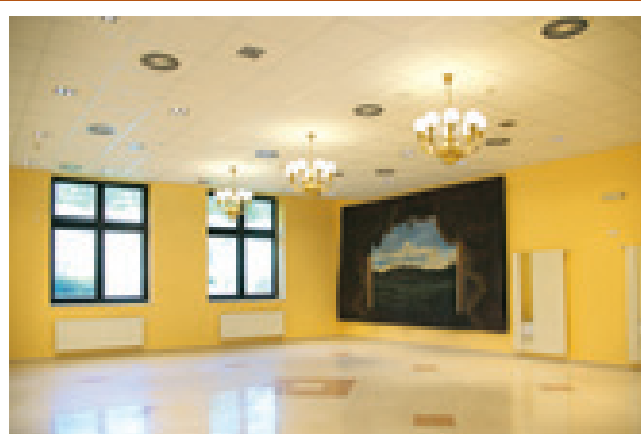
OTEVŘENÍ KLICPEROVA DOMU

KINO PANORAMA

KLICPERŮV DŮM

SPLNĚNÝ SEN

D o s u d žije mnoho pamětníků, kteří si vzpomínají, jak se v Chlumi hrávalo divadlo. V našich představách po skončení posledního představení zhasla světla v divadelním sále někdejšího Dělnického domu. Ztichlo i jeviště, kde spolu s domácími ochotníky nezdávka pohostinsky vystupovala leckterá z velkých osobností tehdejšího divadelního světa, Vlasta Fabiánová, Karel Höger, Růžena Šlemrová... Většina herců, o nichž je v knize A. Lauterbacha Historie chlumeckého divadla řeč, už dávno nežije. Neúprosný proud času odnesl i podobu a vybavení budovy, v níž se hrávalo, sál s pódiumem, oponou, již klikou otvíral a zavíral obětavý pan Švec, nápovědní budkou a osvětlovací rampou, sklepní šatny i rekvizitárnu v poschodí plnou všelijakých kostýmů včetně autentických svršků z vyřazené rokokové garderoby hrabat Kinských.

Zmizela i čalouněná křesla sloužící návštěvníkům v předzápětí. Jediné, co zbylo, jsou tedy historiografické záznamy Antonína Lauterbacha (zaplaťbůh za ně) a vzpomínky, které vyvolávají nostalgický povzdech nad pomíjivostí divadelních výkonů i diváckých zážitků. V tomto případě však obraz minulosti vyznívá radostnou vyhlídkou do budoucna. Vždyť takřka současně s knihou, která zaznamenává historii chlumeckého divadla, splňuje se dávná tužba entuziastů, kteří v minulosti toto divadlo tvořili: nebýt odkázání na různé hostinské či tělocvičné sály, ale mít vlastní divadelní budovu, přiměřeně vzhlednou a vybavenou vším, co je pro divadlo nezbytné.

Celá desetiletí se v Chlumi pilně a obětavě střádaly peníze, každá koruna vhozená do kasičky přišla vhod. Někdy v padesátých letech už bylo na divadlo našetřeno přes milion korun. Zahájení stavby se zdálo na dohled. Jako blesk z čistého nebe však udeřila méněvalá reforma. Konto se smršlo na ubohý pakatel. Továrna Mira, pod jejíž politicko-organizační péčí bylo v rytmu doby chlumecké divadelnictví převedeno, našla pro zbylé peníze nějaké domněle užitečnější použití a splnění odvěkého snu se odložilo do nedohledna.

Přestavbou Dělnického domu získalo město moderní širokoúhlé kino, avšak

divadelníkům, kteří se museli odstěhovat do sokolovny, nastaly svízelné časy. Budova vyhlížela impozantně, ale jeviště, projektované jako spolková tělocvična a sloužící nadále tělocvičným účelům, se jen s obtížemi přizpůsobuje občasným potřebám divadelních inscenací a sál, dostatečně prostorný a bez problémů použitelný pro taneční zábavy, vinou vysokého zaklenutí, má tak špatnou slyšitelnost, že herci musí nadměrně namáhat hlasivky, aby diváci v hledišti rozuměli tomu, co se na jevišti říká.

Organizátoři divadelních festivalů Klicperův Chlumecký vítali až doposud hostující soubory s rozpaky, že jim rodiště otce české veselohry nemůže pro jejich inscenace poskytnout podmínky odpovídající hodnotě této tradice a úrovni moderního divadelnictví.

Obyvatelé i vedení města si uvědomovali čím dál palčivěji, jak velice šestitisícová městská lokalita strádá tím, že nemá divadlo, které patří k základům kulturního života v každém pořádném městě. Chlumecký přece nemůže nemít tu ctižádost být pořádným městem. Radnice se o tom ujistila již v roce 2001, když zorganizovala dotazníkový průzkum veřejného mínění. Naprostá většina obyvatel projevila jednoznačné přání, aby mezi velké a neodkladné úkoly výstavby a modernizace města vedle úpravy a vyřešení problémů komunikační sítě, výstavby sportovní haly, renovace školní budovy, výstavby rodinných bytů, domovů důchodců a domu s pečovatelskou službou a vedle rozvoje průmyslového a obchodního podnikání bylo rozhodně zařazení zbudování reprezentativní a svému účelu plně vyhovující budovy divadla. Našlo se reálné a přitom plně uspokojivé řešení. Přestavět městské kino Panorama na víceúčelové kulturní zařízení s možností sloužit jako divadlo, ale zároveň i jako kino a podle potřeby i jako sál pro koncerty, přednášky a pódiová vystoupení. Ing. arch. Jan Zima vypracoval projekt. Radnici se podařilo přesvědčit kompetentní vládní orgány, že si Chlumecký pro daný účel zaslouží patnáctimilionovou dotaci ze státního rozpočtu. Mohlo se tedy přikročit k zahájení výstavby, jejíž neodkladnost zdůraznily expertizy odborníků, dokazující, že sokolovna začíná být pro divadlo nepoužitelná vzhledem k havarijnímu sta-

vu mechanismu opony i jiných používaných technických zařízení.

Na základě výběrového řízení byla zadána zakázka stavební firmě Kobla, s.r.o. Pečky. Práce byly slavnostně zahájeny pokřtením základního kamene.

K slavnostnímu aktu byli mimo jiné přizváni nejpovolanější představitelé chlumeckého divadelnictví, Antonín Lauterbach, nestor a zakladatel divadelního festivalu Klicperův Chlumecký, a Jaroslav Vosáhlo, zasloužilý divadelní ochotník a kulturní činitel, vedoucí redaktor Chlumeckých listů, které předložily městské radě ještě řadu dodatečných připomínek a námětů k dořešení detailů projektu. Zástupci radnice spolu s představiteli divadelního sdružení Klicpera v letních měsících loňského roku pak navštívili celkem sedm měst, kde byla v nedávné době vybudována podobná zařízení, jaké se rodilo v Chlumi. Všechny získané poznatky byly ještě v podobě dílčích úprav zapracovány do projektu.

Na vybavení interiéru divadla se počítá se sponzorskou podporou místních podnikatelů a také s příspěvky občanů a rodáků. Z občanské iniciativy a radnice vznikla Nadace, která si předsevzala usilovat o vytvoření fondu k úhradě vnitřního vybavení a zřízení kluboven, šaten pro herce i pohostinských prostor nad rámec základní schválené investice. Jde o výdaje odhadované přibližně na 1.400.000 korun. Celkové náklady na moderní víceúčelový Klicperův dům jsou ve výši třicet dva milionů korun, z toho pouze samotná moderní světelná a zvuková technika v hlavním sále má hodnotu 6.500.000 korun.

Doplňkovými úpravami se však zdokonalila a rozšířila použitelnost celého objektu. Je zajištěna možnost využití vedlejšího menšího sálu, byly zvětšeny prostory pro kulisy a sklady a zajištěny i prostory pro zkušebny, klubovny i relaxaci. Kapacita velkého sálu je rozvržena s důrazem na pohodlí diváků na 230 míst. Mimo provoz širokoúhlého kina je zabezpečena i velkoplošná video-projekce s prostorovým zvukem. Kromě divadelních představení a promítání filmů bude zde možno pořádat koncerty sólistů i hudebních těles střední velikosti. Parkové úpravy s historizující zámkovou dlažbou, lavičkami a zahradním osvětlením vedle rozšířené budovy Klic-

perova domu zabezpečily místním obyvatelům i návštěvníkům v centru města další příjemnou odpočinkovou zónu. Městu se konečně dostává kulturního

stánku, jaký Chlumci mohou závidět i mnohem větší města. Jde o stavbu, která bude sloužit řadu desetiletí 21. století. Současná generace Chlumečanů si

ji postavila úctyhodný pomník, zvýrazňující plynulou spojitost s epochou zachycenou v knize Antonína Lauterbacha.
Karel Richter, Miroslav Uchytíl

KDE SE V CHLUMCI HRÁLO DIVADLO

Z doby mládí slavného chlumeckého rodáka V. K. Klicpery se dochovalo svědectví, že jako student se svým bratrem a dalšími studujícími Chlumečany o prázdninách či vagoncích hrávali divadlo. Na zámku pro panstvo německy, v restauračním lokále Ressoursu (v budově dnešní lesní správy) pro veřejnost česky. Hrál se tedy příležitostně, plakáty se netiskly, studenti si je sami psali nebo malovali, přibíjeli na ploty, vrata... Nebyli ani kronikáři, kteří by jejich činnost písemně podchytili. Žádná divadelní budova neexistovala. Herci byli odkázáni na hospodské lokály, kde jim majitel dovolil postavit jeviště z prken na kozách nebo sudech, nebo také ve stodolách na mlatu a za hezkého počasí v létě na vhodných místech v přírodě pod širým nebem.

Hotel Liverpool

Tento stav se nezměnil ani v roce 1861, kdy byl v Chlumu založen „Spolek divadelních ochotníků“, jehož prvním režisérem byl řídící učitel Václav Laňar, takže se divadlo v Chlumu hrálo už po celý rok, jenže v nezměněných podmínkách. Místem provozování zůstaly nadále hostince, a to ještě v letech 1874-1885, např. U Jelena, U Terciánů, nebo ve staré škole.

V roce 1873 nastala nečekaná kolosální změna. Hrabě Oktavián Kinský, známý chovatel koní plaváků, vyhrál na koňských závodech v anglickém Liverpoolu hlavní cenu a po návratu domů věnoval tuto částku na postavení hotelu, jemuž na paměť této velké události přikl. jméno Liverpool. Stavba trvala dva roky. Tento hotel, na tehdejší dobu velmi honosný, měl vedle hotelového zařízení, tj. několik pokojů s výhledem na sloupovou terasu, i restaurační zařízení s velkým lokálem se zabudovaným balkonem, a proto není divu, že se okamžitě stal středem veškerého kulturního dění ve městě.

V prostorném sále hotelu se konaly taneční zábavy, plesy, maškarní mumraje, šibřinky, přednášky, koncerty a samozřejmě divadlo. To ovšem až o pár let později, až v roce 1885.

Proč ochotníci ještě nějaký čas hráli v tělocvičně ve staré škole, když už Liverpool stál? Představme si toto malé malinkaté, titěrné jeviště s nízkými kulisami v tak velkém sále tohoto hotelu, toť jako kapka v moři, a na větší pravděpodobně nebyly peníze. Na štěstí soubor měl v té době vzácného příznivce Františka Mazance, který zprostředkoval postavení velkého jeviště nákladem velkostatku a který osvědčil mimořádnou přizeň spolku i tehdy, když za tři roky jeviště shořelo. Dal postavit nové.

Zařízení jeviště vybavili sami ochotníci, pořídili nové dekorace, potřebný počet petrolejových lamp k osvětlení, zavěsili oponu, kterou namaloval malířský mistr Barták, a 23. března roku 1890 ji rozvinuli nad představením dvou aktovek - Dvě vdovy od Melefiela a Zvíkovského raráška od Stroupežnického před vyprodaným domem. A pak se už po celé roky hrálo výhradně zde, v tomto sále, nebo venku v zahradě.

Do roku 1924 hráli Klicperáci také divadlo v hotelu Okresní dům, kde se v restauračním sále nezapomnělo zabudovat trvalé jeviště. Dopouštěm se mystifikace, když používám výrazu jeviště. To nemělo se skutečným divadelním jevištěm nic společného. Bylo to vlastně takové vyvýšené, holé pódium, které se uzavíralo skládacím dřevěným paravánem, který se jako opona pochopitelně nemohl používat. Plných dvacet let udržovala jednota Klicpera tuto scénu v činnosti a za tu dobu ji prošla velká řada výtečných herců a hereček v úspěšných inscenacích při vyprodaném hledišti.

V roce 1937 vznikla jedna z nejnadějnějších situací ke splnění dávného snu. Předcházela ji však bohužel velmi smutná událost. V tom roce náhle zemřel člen Pěvecko-ochotnické jednoty Klicpera, nadějný režisér a oddaný divadelník, JUDr. S. Horáček. Na schůzi divadelního spolku Klicpera lékařník J. Scherks podal návrh, aby k uctění památky zesnulého režiséra byl založen „Fond pro postavení Klicperova divadla v Chlumu n. C.“ Návrh byl za potlesku všemi přítomnými přijat. A tuto myšlenku akceptovali i občané. Obrovská vlna spontánního nadšení pro ni hýbala městem, každý chtěl být účasten jakýmkoli penízem, někdy až do tisíců. Nejen v místním tisku, ale i v našich divadelních bulletinech, které jsme nechávali tisknout před každou premiérou, byla uveřejňována jména dobrovolných dárců. Konto ve spořitelně rostlo, takže za necelé dva roky dosáhlo na tehdejší dobu závratné výše, něco přes milion. Jsem proto přesvědčen, že za tento peníz by se divadlo jistě postavilo. Štěstí nám však nepřálo. Přišel tragický 15. březen, všechny úločky přešly na vázaný vklad, nakonec úplně propadly. A bylo po naději...

Antonín Lauterbach

ZA OPONOU

Je to dávno, kdy ještě Chlumec žil divadlem jako málokteré město. Slavná představení zdejších ochotníků, ve kterých hostovali přední herci a herečky naší první scény a úroveň Klicperových Chlunců, to všechno silně ovlivňovalo i sny a představy nás mladých. Leckdy jsme měli to štěstí, že si nás vedoucí tehdejších představení, jinak chlumecký kantor, vybral do souboru, který s náročnými představeními putoval po celých východních Čechách.

A tak jsem se nějakým nedopatřením i já připlétl do dětského souboru, který tehdy hrál operetu pro děti „Princ Obláček“. Hudba, zpěv, kostýmní výprava, tance, početný komparz dávaly předpoklady k plnému úspěchu. Leč, co se nám jednou nestalo a co málem ohrozilo úspěch představení...

V poselstvu, které jsem měl vést z vestibulu chlumecké sokolovny přes hlediště nahoru na jeviště, najednou dívka, která hrála Větríčka, ztratila skříňku s klenoty. A co teď? Stále jsem nemohl dát poselstvo dohromady. Vedoucí představení seběhl k hudbě pod jevištěm a dal hrát fanfáry podruhé. Teprve když jsem s velkým úsilím dopravil

poselstvo včetně prince Obláčka a Větríčka do hlediště, potřetí fanfára skutečně vítaly naši slavnou delegaci.

Na schůdkách jsem mimikou naznačil vedoucímu souboru ztrátu skříňky s klenoty. Ten projevil vzácný dar improvizace. Zabavil hudebníky pouzdro na saxofon, ten mi poslal po prknech jeviště. Nenápadně shýbnutí, předání Větríčkovi, který je podal princovi Obláčkovi. Král, kterého představoval můj spolužák B. H., otevřel futrál.

Chechtal se, až se mu málem odlepil plnovous, hrábnul rukou do jeho hlubin se slovy: „Podle tohoto klenotu tě poznávám, můj milý synu...“ Pokračování jsem již nezaslechl, protože když jsem nemohl zarazit přívaly smíchu, poslal mě vedoucí souboru mohutným syknutím za scénu. Jinak představení mělo bouřlivý úspěch, podobně jako Erbenova Kytice a další dětská představení.

Jak však skončila moje herecká kariéra? První role asi na úrovni „Paní, nesu vám psaní...“ mohla se slibně rozvíjet. Pod sokolovnou se hrála pod stejným režisérem i dětská loutková představení. Byla mi dána důvěra: „Budeš hrát Kukulínu v Králi Lávrovi od Havlíčka“. Panečku, to byl již pořádný skok v herecké kariéře!

Nastudování probíhalo bez závad. Představení dostávalo ve své čtené části stále lepší úroveň. Přišla zkouška s loutkami. Opět bez závad. To se stále ještě hrálo při otevřené oponě. Najednou dostal režisér nápad: „Podívej, ty máš ke konci druhého jednání delší odmlku, tak až syкну, pustíš oponu.“ Škoda, že jsme si to spouštění nenacvičili. Poslyšte, jak proběhla premiéra. Hrál se pod sokolovnou v onom přízemním domečku, kde mají dnešní ochotníci klubovnu. Jako při všech dětských představeních bylo vyprodáno. Vše, až do konce druhého jednání, probíhalo na patřičné úrovni. Zahrál jsem svoji velkou roli a čekal na osudné syknutí. To přišlo. Já jsem vzal do rukou provázek, kterým byla zavěšena opona, a tento pustil. Těžká ocelová tyč, na níž byla opona, prudce padala a když zuchla o podlahu, za mohutného rámusu se opona utrhla z horního jištění. Děti v hledišti se sice divily, ale tleskaly. Režisér však zařval nadšeným heroickým hlasem: „Vole!“

Urazil jsem se a dalších dětských představení jsem se již nikdy aktivně nezúčastnil. Bolest nad ostudou však pomínula, a tak jako tehdy celý Chlumec, fandil jsem vysoké úrovni chlumeckého ochotničení nadále.

E. M.

ÚSMĚVNÉ VZPOMÍNÁNÍ

Vybavuje se mi Toniček Lauterbach ve hře Karel Havlíček Borovský. O přestávce si z naléhavých důvodů odskočil do mezzaninu na toaletu. Proti své vůli se tam musel zdržet déle, než předpokládal. Mezitím už začalo další dějství a blížil se okamžik jeho vstupu na scénu. Lauterbach nikde! Za kulisami nastalo velké zděšení. Kdosi nervózně zabušil na dveře s dvěma nuly: „Jéžiši, dělej! Máš jít na scénu!“

Vyletěl z kabinky a vřít se před rampu, jako by v zákulisí hořelo, vmžiku se však vžil do role. Přecházel rozvázně po jevišti a pronášel hlubokomyslné výroky, jak předpisoval text Šamberkovy hry. Přišlo mu divné, že sálem proběhla vlna

smíchu. Nehrála se přece veselohra! Až konečně někdo ze spoluherců, kteří odvraceli hlavy a dusili se smíchem, se k němu nenápadně přitočil a šeptl: „Taháš za sebou kšandy!“

Prostřihem mezi šosy kajzrroku si pak, skrývaje se za spoluhercovými zády, s nápadnou nenápadností hbitě odešel, které na oné místnosti ve spěchu zapomněl uvést do náležitého stavu, a nacpal je halabala do kapsy. Pro zbytek výstupu byl ovšem nucen vystříhat se rozmáchlých gest, neboť obě paže zaměstnával přidržováním kalhot z půjčovny kostýmů, šitých pro rozměrnější postavu.

A hned se mi vybavuje další příhoda. Hrál jsem tuším v Klamoši Sofoklovu antickou tragedii Král Oidipus. V sále hostince, na malíčkém jevišti, zbudova-

ném z prken položených na sudech. Důležitou roli v této hře hraje početný chór, který představuje lid, k němuž protagonisté promlouvají a který jim sborově odpovídá a komentuje události jakožto veřejné mínění. Náš chór, sestavený převážně z půvabných chlumeckých dívek, oděných v antických řízách pastelových barev, se jen stěží vměstnal na skrovné jeviště. Já jsem v té hře hrál vladaře Kreonta. Oděn do starořecky malebně našaseného prostěradla jsem se z pozadí protlačil chórem a rozkročen majestátně v jeho přední řadě jsem recitoval Kreontův dlouhý monolog. Chór jej vyslechl v uctivém pokleku se skloněnými hlavami. A já jsem pak na závěr máchl rukou vzhůru a zvolal: „Povstaňte!“ Chór se poslušně stavěl na nohy, aniž jsem si všiml, že stojím jedné z dí-

vek, Evě Drahokoupilové, na její dlouhé říze z růžového tylu, po starořeckém způsobu sepnuté na rameni, podkasané a ozdobené šňůrou podvázané pod úhledně vyklenutými ňadry. V okamžiku, kdy vstávala, říza jí účinkem mého

sandálu nemohla následovat. S drásavým zvukem trhající se textilie se kdesi u oblého ramene uvolnila a sklouzla ke kotníkům. Mladě zteplá, dobře rostlá chóriska se zjevila hledišti jen v podprsence a úsporných, těsně přiléhavých,

kraťoučkových a lehce průhledných kalhotkách. Měla obrovský úspěch. Možná větší než hra sama. Obecenstvo tenkrát na jevišti něco takového hned tak nevidělo. Potlesk div nezbořil sál.

Karel Richter

JE OCHOTNICKÉ DIVADLO JEŠTĚ SCHOPNO OSLOVIT ?

V českých zemích má od časů národního obrození hluboce zakořeněnou tradici. Nejenže lidem rozšiřovalo obzory, ale učilo je uvědomělému vztahu k českému národu i jazyku. VŠAK ZNÁME ZÁBAVNOU HISTORKU O TOM, JAK CHLUMECKÉ SLEČINKY NA POSLEDNÍ CHVÍLI ODĚKLY MÍSTNÍM OCHOTNÍKŮM ÚČAST V NACVIČOVANÉM ČESKÉM PŘEDSTAVENÍ S ODŮVODNĚNÍM, ŽE SE NEMÍNÍ NA JEVIŠTI VEŘEJNĚ ZAHAZOVAT TÍM, ŽE BY HOVOŘILY ŘEČÍ OBYČEJNÝCH SLUŽEK A PODOMKŮ. Václav Kliment Klicpera tehdy na naléhání rozhořčených kamarádů studentů sedl ke stolu a napsal narychlo Rohovína Čtverohého, kde nebyla ani jediná ženská role. Chlumečtí ochotníci s ní sklízeli obrovské úspěchy, dokonce i před zámeckým panstvem.

Fr. Langer: *Jiskra v popelu* (1949) s milými hosty členy Národního divadly VI. Fabiánovou a Karlem Högre. Další spoluherci (zleva): napovídala Z. Obešlová, M. Andrová, VI. Fabiánová, M. Liška, K. Höger, O. E. Lesk, VI. Mičková, K. Holoubek, A. Lauterbach, sedící M. Vaňousová

A místní slečny, které ostrouhaly mrkvičku, mohly jen trpce litovat své němčící povýšenosti; studenti jim ji splatili tím, že je při nejbližší taneční zábavě nechávali sedět. Ani poté, když český národ zdárně překonal nebezpečí zániku utonutím v německém moři, ochotnické divadlo neztrácelo svůj význam pro duševní rozvoj národa.

Sám se dobře pamatuji, jak jsem chodil jako malý kluk na pohádky, které se hrály v Dělnickém domě v neděli odpoledne pro děti. Prožívali jsme děj v naprostém a dokonalém vytření. V upřímném strachu o svého hrdinu v temném lese jsme na něj volali: „Kašpárku, Kašpárku, za smrkem na tebe číhá loupežník!“ A pak, když jsem jako student začal hrát s Klicperáky pocítil jsem sám na sobě, jak je to úchvatné vcítovat se do dramatického děje jako jeho přímý účastník a přinutit svou vlastní představitelství k prožitku předepsanému textem hry, ztotožnit se s tvůrčí fantazií autora a svým hlasem, pohyby i mimikou

jej sdílet publiku skrytému v té černé proláklíně hlediště a vyčkávat ztichlému.

V Chlumci se hrály nádherné kusy z repertoáru předních pražských divadel. Například Tylův Jan Hus s hostujícím Karlem Högre v titulní roli, kde jsem dostal příležitost zahrát si po jeho boku Husova žáka Havlíka, Krutě štěstí s Karlem Högre a Vlastou Fabiánovou v titulních rolích...

A zdejší ochotníci režiséři a herci, jako Sláva Cón, Oldřich Eda Lesk, Antonín Lauterbach, později herec z povolání Míla (Martin) Liška, Václav Starý a další, podávali vyzrálé výkony hodné profesionální scény. VŠAK SE CHLUMECKTÍ OCHOTNÍCI S ÚSPĚCHEM PROSAZOVALI V SOUTĚŽI S JINÝMI SOUBORY NA JIRÁSKOVĚ HRONOVĚ. Mám v živé paměti recenzi z pera našeho předního divadelního kritika prof. A. M. Brousila, který nešetřil chválou pro chlumecké herce, když se v rámci hrnovského festivalu představili hrou O. E. Leska Peldramové.

Pro Chlumeck bylo každé nové představení - a bývalo jich nejméně šest do roka - velkou kulturní a společenskou událostí. O návštěvy tenkrát nebyl strach. Chodit do „Dělnáku“ na divadlo patřilo k bontonu. Abych dlouho nevyprávěl. Ochotnické divadlo, to byl a je doposud zvláštní, pestrobarevný, jiskřivý svět, zrozený z nadšení pro divadelní umění a obohacující ty, kdo je z vášnivě záliby provozují, i ty, jimž bylo a je určeno pro zábavu, poučení, silný prožitek a výsledný pocit jakési pobožnosti v duši.

Mohlo by se zdát, že televize, která dnes dodává divadelní hry a příběhy v profesionálně dokonalém balení lidem až do bytu, takže se mohou usadit pohodlně v teplákách a trepákách do křesla, upíjet z láhve gambrinus a zírat nebo tlouct špačky, bere vítr z plachet i filmu, natož pak divadlu, a dokonce ochotnickému. Lidem už se nechce oblékat se do svátečního a vážit cestu za kulturou, když doma u obrazovky mají větší pohodlí.

Ale Jiráskův Hronov znovu, velmi průkazně, potvrzuje, že ani ochotnické divadlo z výše uvedeného důvodu nezaniká a podržuje si nadále svou osobitou a v podstatě nezastupitelnou funkci v široké paletě kulturního dění. Doufejme, že i v Chlumci se díky přemíře hrůz, krvavých thrillerů a sladkobolných seriálových kýčů projeví zdravý zájem o ochotnický divadelní festival Klicperův Chlumeck, který jako obvykle přináší hodnotné divadelní zážitky. Přitom dovolí účastníkům zakusit pocit hrdosť, že jsme městem velkého českého dramatika Václava Klimenta Klicpery a že i svou diváckou účastí odměňujeme po zásluze ty, kteří se rok co rok přičiňují, aby kulturní tradice Klicperova města, zhmužující svým dosahem celou oblast české divadelní kultury, stále žila.

Karel Richter

SOUČASNOST DIVADELNÍHO SOUBORU KLICPERA ANEB DIVADLO V CHLUMCI STÁLE ŽIJE

Začátky ochotnického divadla v našem městě sahají do dob studií chlumeckého rodáka a „otce české veselohry“ V. K. Klicpery. Divadlo bylo vždy součástí kulturního života, rozvíjelo se a vzkvétalo v dobách klidných, burcovalo a provokovalo v dobách zlých, povzbuzovalo v dobách válečných. Vždyť právě divadlo bylo v minulosti jednou z možností, jak smelit lidi.

Velmi podrobně se provozováním ochotnického divadla v Chlumci nad Cidlinou od jeho prvopočátků až do současnosti zabývá jeho nestor - herec, režisér, autor, zakladatel Klicperových Chlumců pan Antonín Lauterbach ve své knize Historie chlumeckého divadla, která vyšla v letošním roce. Krátký úryvek z ní nás vrátí do dob pro ochotnické divadlo v našem městě tak důležitých. „Ve všeobecném vlasteneckém nadšení, které v letech šedesátých v Čechách panovalo, sestoupilo se několik horlivých vlastenců zdejších, aby i v Chlumci n. C., po příkladu jiných probudilých měst, založilo jednotu pěveckou. Bylo toho zde také třeba, aby duch český zavládl ve městě, neb němčina roztahovala své drápy již i do rodin a v lepší společnosti jinak než německy se nemluvílo. A myšlenka ta nalezla plného souhlasu ve všech vrstvách obyvatelstva. Dne 23. srpna 1863 sešli se nadšenci tito v počtu 37 a vlastnoručním zápisem v knize členů stvrdili, že „co účinkující údobí k zpěvackému spolku chlumeckému přistupují a zároveň slibují stanovy tétož spolku zachovávat“. Současně předloženy a projednány stanovy spolkové a zaslány k úřednímu schválení.“

Nyní přeskočíme víc než sto let a pokusíme se přiblížit chlumecký divadelní soubor 21. století. V současné době má soubor Klicpera, který je součástí TJ SO-KOL a připravuje své osamostatnění jako občanské sdružení, 26 členů - 12 žen a 14 mužů. Stálá základna se rozrůstá podle potřeb o nové i staronové členy. Mezi „služebně nejstarší“ herce patří Vladimír Kazda, který hraje s Klicperáky již 55 let. Starostou spolku je Jan Baldík, jeho zástupcem Jaroslav Hlídek. Nedílnou součástí divadelního souboru je třinácti-

členný herecký kolektiv mladých ve věkovém rozpětí od 10 do 18 let, který vede Bc. Ladislava Zubrová. Tento divadelní soubor nastudoval spolu se staršími zkušeními herci např. pohádkovou hru Kouzelný kvítek, kterou ocenilo publikum loňského ročníku Klicperova Chlumce jako nejlepší představení.

Od roku 2000 sehrál soubor celou řadu velmi zdařile nastudovaných divadelních her. Připomeňme si je alespoň v následujícím přehledu - Svatba pod deštníky; ... si pořádně zařadit; Tululul; O zajetí krále Václava; Dalskabáty, hříšná ves; Oddací list; Čarodějnická pohádka; Byl jednou jeden drak; Malá zlá kouzelnice; Zahradka víl; Kašpárek, Honza a zakletá princezna; Kouzelný kvítek. Řada herců získala za kvalitní ztvárnění rolí v těchto představeních různá ocenění, a to nejen doma, v rámci Klicperových Chlumců, ale i na různých divadelních přehlídkách v rámci celé republiky. Ale největší odměnou pro každého herce je spokojený divák a jeho potlesk. A takových diváků byly za zmíněné období tisíce.

Činnost místního ochotnického souboru má daleko širší záběr než je nastudování a realizace divadelních her. Jeho členové i v současné době navazují na své předky a nesou pomyslný prapor kultury v našem městě. Spolupodílejí se na přípravě Klicperových Chlumců, každoročně pořádají tradiční Klicperácký ples, který patří k nejnavštěvovanějším, účinkují na kulturních a společenských akcích ve městě (např. při otevření Lorety sehráli historickou hru A. Lauterbacha O zajetí krále Václava), ve spolupráci s občanským sdružením „Město v zahradách“ pořádali v loňském roce společenský večer s olešnickým swingovým orchestrem Melodybrass. A podobných aktivit by se našla celá řada.

V současné době se Klicperáci pečlivě připravují na jednu z největších událostí v jejich dlouholeté historii, a to na slavnostní otevření Klicperova domu. 28. září letošního roku se splní jejich odvěký sen - mít stálou, kvalitní divadelní scénu. U příležitosti tohoto slavnostního dne připravují uvedení hned dvou divadelních premiér. Na počest našeho slavného rodáka, po kterém získal nový kulturní stánek své

jméno, nastudovali pod vedením Zdeny Jeníčkové, dlouholeté členky a v současné době i jednatelky souboru, jeho neprávem opomíjenou jednoaktovku POTOPI SVĚTA. Vzhledem k tomu, že naše město má i v současné době žijící legendu, jejíž jméno je nerozlučně spjata s ochotnickým divadlem, pana Antonína Lauterbacha, nositele nejvyššího ochotnického ocenění Zlatého odznaku J. K. Tyla, druhá divadelní hra a premiéra VĚZEN NA BEZDĚŽU pochází z jeho autorské dílny a je připravována pod jeho režijním vedením.

Třetí chlumeckou premiérou, která bude uvedena o dva dny později, a to 30. září jako zahajovací představení 59. ročníku Klicperova Chlumce, je hra Petera Stona s hudbou Jule Styne a texty Boba Merrill a SUGAR, kterou většina diváků zná spíše jako velmi známý americký film režiséra Billyho Wildera z roku 1959 se slavnou Marilyn Monroe pod názvem Někdo to rád horké. Tuto skvělou divadelní komedii o dvou muzikantech převlečených za ženy, mafiánůch a o hledání opravdové velké lásky nastudoval soubor pod režisérskou taktovkou Jaroslava Mála, který dokázal smelit kolektiv chlumeckých ochotníků, mladých muzikantů ze swingového orchestru Melodybrass pod vedením Jana Petrovického a tanečnické skupiny SHE - POT v čele s Janou Karlíkovou v jeden dobře šlapající tým.

„Už v okamžiku, kdy jsme se rozhodli zkusit se poprat s tímto fantastickým textem, jsem si byl vědom, že je to pěkná drzost. A na tomto místě říkám zcela upřímně. Kdybych věděl, co nás čeká, tak nevím, nevím - asi bych váhal - možná o tři dny déle. A nakonec bych do toho asi šel znovu,“ píše režisér v programu k tomuto představení.

Tímto muzikálem si Klicperáci troufli na pro ně nebyvalý a velmi náročný projekt co do množství účinkujících, spojení hereckých výkonů s výkony pěveckými, tanečními a muzikantskými. Proto bylo tomuto divadelnímu představení v našem článku věnováno více prostoru než dalším dvěma hrám, které mají bezesporu také své kvality.

Nastudování všech tří výše zmiňovaných divadelních her, jejichž premiéry se

blíží, přináší řadu úskalí a mnohdy těžko řešitelných problémů. Jsou to stovky hodin strávených na zkouškách, které se konají pravidelně dvakrát týdně kromě prázdnin po celý rok. Jsou to litry potu, možná i bezesné noci, zda bylo uděláno maximum pro to, aby neodcházeli z hlediště diváci zklamání. A jak říká režisér Jaroslav Málek: „Stálo to hodně potu, nervy, někdy i slzy. Na druhou stranu to byla úžasná chuť a vůle mnoha lidí z různých

oborů dokázat, že i amatér na to má! Má na to právo, a má to minimálně zkusit!!!“

Přejme tedy všem Klicperákům, ať se jim dlo daří, ať najdou ve svém „novém domově“ to, co jim vždy chybělo - moderní prostorné jeviště, kvalitní technické zázemí, zkušebnu, prostory pro výrobu kulís a vše ostatní, co k provozování dobrého divadla patří. Vždyť taková parta nadšenců, kde každý „dělá to, co je na

divadle právě potřeba“, si tohle všechno zaslouží. Aby bylo přání úplné, nesmíme samozřejmě zapomenout na plné hlediště spokojených diváků, kteří se sem budou rádi vracet. Ke všem třem letošním premiérám přejeme ochotnické „zlomte vaz!“

Chcete-li se o souboru dozvědět více, navštivte jejich divadelní představení nebo stránky www.dsklicpera.estranky.cz.

Mgr. Milena Komárková

OSOBNOSTI CHLUMECKÉ KULTURY

Chlumeck je jako každá jiná obec seskupením domů a staveb, v jejichž uspořádání a celkovém vzhledu se odrážejí postupné proměny událostí, kterým říkáme dějiny. V jejich nepřetržitém toku se střídají generace obyvatel tak důsledně a neodvratně, že každých sto let je město ve svém souhrnu obýváno v podstatě již zcela jinými lidmi. Navzdory úplné výměně osídlení se v každé době jeho současní obyvatelé cítí spoluobčany svých předchůdců. Hlásí se k nim. Převzali jejich tradice. Jsou s nimi pamětníky stále ještě živé a nezrušitelné spjatí. Z jejich omylů si leckdy berou ponaučení, jindy se jich tvrději drží, respektují jejich zvyky, boří a kácejí, co se jim nehodí a naopak používají všechno staré, co může ještě dobře sloužit. A hmotné vymoženosti i duchovní výtvarky, které zdědili, rozmnožují v rytmu neutuchajícího koloběhu lidského bytí budováním a tvorbou nových materiálů i duchovních hodnot, které v budoucnu převzou jako své dědictví Chlumečané dnes ještě nenarození. V tomto věčném kypění a kolotání tvoří mrtví, živí i ti dosud nezrození nadčasovou pospolitost obyvatelstva spjatou s oním proměnlivým konglomerátem domů a staveb, který již více než 700 let nese jméno Chlumeck.

Významné okamžiky života města, k jakým patří každé zdárné dokončení nějakého obecně prospěšného díla, jsou záležitostí celé této nadčasové pospolitosti. Výstavba nové budovy Klicperova kulturního domu, která se dokončuje, náleží k oněm významným okamžikům v životě města, neboť splňuje sen celých generací Chlumečanů, kteří svými schopnostmi a činorodostí usilovali o rozmach kulturního dění v našem městě.

Významné okamžiky života města, k jakým patří každé zdárné dokončení nějakého obecně prospěšného díla, jsou záležitostí celé této nadčasové pospolitosti. Výstavba nové budovy Klicperova kulturního domu, která se dokončuje, náleží k oněm významným okamžikům v životě města, neboť splňuje sen celých generací Chlumečanů, kteří svými schopnostmi a činorodostí usilovali o rozmach kulturního dění v našem městě.

tě. Ještě dříve, než bude za účasti vedení města, iniciátorů a budovatelů této vytoužené stavby přestřížením stuhly Klicperův kulturní dům odevzdán chlumecké veřejnosti, pokládáme za vhodné připomenout si jména a životopisná data osobností, které svými zásluhami na poli kultury, důstojně reprezentují Klicperovo město a budou ať skutečně či jen pomyslně při této slavnosti přítomni. Uvádíme zde jejich seznam v abecedním pořádku spolu se stranou otištění v tomto zvláštním čísle Chlumeckých listů.

Redakce

Adamcová Marie	10
Adamec Vojtěch	11
Beneš Vincenc	12
Döbert Osvald	14
Ettel Milan	15
Fibigr Antonín	16
Fiedler Vlasta	18
Gogová Jana	19
Goll Jaroslav	21
Hájek Václav	22
Hartman Josef	23
Horyna Václav	24
Kepková-Kohoutová Růžena	24
Klemens Mario	26
Kinský Zdenko Radoslav	28
Kinský Radoslav	30
Lauterbach Antonín	32
Lesk O. E.	34
Liška Milan (Martin)	35
Loudoulová Ivana	37
Novák František	38
Nováková Jiřina	39
Nováková Lucie	40
Pěchočová Jaroslava	42
Richter Karel	44
Rumler Josef	45
Starý Václav	46
Šimáková Jana	47
Vaniček Zdeněk	48
Voborský František	49
Vosáhlo Jaroslav	51

VÁCLAV KLIMENT KLICPERA

Narodil se v Chlumci nad Cidlinou dne **23. listopadu 1792**.

Mládí prožil v rodném městě. Otec, představený krejčovského cechu, dal syna nejprve učit krejčovinu. Pak přešel Klicpera k řeznickému řemeslu, ale po vandru Moravou, kde onemocněl, odchází konečně do Prahy na akademické gymnázium, které zde úspěšně ukončil.

Je zajímavé, že už v roce **1813**, tedy jako jednadvacetiletý jinoh, vystupu-

je jako **ochotník ve Stavovském divadle** a stává se předním členem skupiny, která se znovu snaží zaktivizovat české divadlo v Praze. A již tehdy se začíná Klicpera projevat jako **dramatik** a objevuje se jeho **prvotina Blaník**. Po ukončení gymnázia přechází na filozofii, kterou ukončil po třech letech, a dává se zapsat na medicínu. Zde vytrval jen dva roky a znovu se vrátil na filozofii, kde konečně za Jungmannova vedení ukončil svá studia. Po krátkém působení na Akademickém gymnáziu v Praze byl jmenován **profesorem na Gymnáziu v Hradci Králové**.

Dříve však, než ukončil studia a než opustil Prahu, napsal, **převážně v roce 1817**, desítku výtečných dramatických prací, takže tento rok byl nejen neplodnějším, ale také umělecky nejúspěšnějším rokem Klicperova života.

V Hradci Králové se Klicpera jako profesor účastní opět ochotnického života a ve 20. letech zde u Pospíšila vydává souborné svá díla. V psaní her neustává Klicpera ani zde, ale plodnost a důvtip studentských let se pomalu z jeho díla vytrácí. Z dramatu, která dnes můžeme právem pokládat za trvalé a živé dědictví,

jmenujme např. **Veseloheru na mostě, Hadriána z Římsů, Rohovína Čverrohého, Zlého jelena, Divotvorný klobouk a Každý něco pro vlast**.

Po opětovném návratu do Prahy působí Klicpera nejen jako profesor, dramatik a literát, ale i jako politik a aktivně se účastní **revolučních událostí roku 1848**. Za účast v nich byl úřady politicky podezírán, denunciován a za bachovské reakce v r. 1853 předčasně penzionován. Nová významná dramatická díla již do konce svého života nevytvořil. **Zemřel v Praze dne 15. září 1859**.

Klicperovo dílo, které tak dlouho inspirovalo a z něhož řada nejlepších veseloher působí dodnes, je impozantní i svou rozlohou. **Napsal celkem 21 veseloher, 3 tragédie, 4 hry historické, 3 činohry historické, 15 her rytířských, loupežnických a duchovních, 1 pro-verb a 1 operní text, úhrnem 57 dramatických, a to veskrze her původních**.

V období národního obrození po českém venkově mohutně sílila idea vlastenecká, jejíž přední snahou bylo povznesení českého jazyka a posílení národní kultury. Zmáhá se zvláště ochotnické divadlo. Všude se našli nadšenci, ať mezi řemeslníky, studenty, či živnostníky, kteří se starali, aby připravili svým spoluobčanům ušlechtilou zábavu v době jejich pracovního odpočinku, či výtěžkem z her pomáhali chudým. Zatím co studenti pořádali představení o vakacích, domácí ochotníci hrávali v měsících zimních. Museli však překonávat mnohé překážky a nepřijemnosti, o něž se postaraly úřady a zejména policie. A že právě ochotníci nebyli tehdejšími policejními byrokraty loajálními občany, je samozřejmé. Vždyť pracovali vlastenecky a buditelsky. Toužili po svobodě jednání a volnosti projevu, měli národní sebevědomí, které nepokrytě dávali najevo, mluvili výhradně česky a žádali uplatnění české řeči na poli co nejširším.

Ochotnické divadlo vychovalo nezapomenutelného Tyla i našeho rodáka Klicperu, „kteří co vlastencové na slovo vzati, získali si písmem i slovem největších zásluh v rozvoji národního ducha i v utužení lásky k vlasti“.

I v našem městě ve třicátých letech minulého století stávalo ochotnické divadlo, v němž hrával s mnohými chlumeckými i přespolními studenty sám

Klicpera. S nastudovanou hrou zajížděli i do Poděbrad, Nymburka, ba i na Mělník. Leč o divadle tam se do r. **1860** nedochovalo žádných bližších dat. Teprve v roce **1861**, dle nalezeného zápisu, se v Chlumci n.C. zakládá **Spolek divadelních ochotníků**, sdružující ve svém středu horlivce a nadšence božské Thalie, kteří se s velkým elánem a chutí pouštějí do krásné vzdělávací činnosti. V těchto prvních dobách byl **protektorem ochotnického divadla Josef Daněk, ředitelem Dr. Dlouhý a režisérem Václav Laňár**. Jejich úsilím se také podařilo, že

ochotnické divadlo se zřídilo ještě téhož roku a ihned zahájilo svou činnost. A je téměř neuvěřitelné, že se ochotnické divadlo udrželo v našem městě až dodnes.

Chlumečtí, hrdí na svého slavného rodáka, dnes už divadelní historií zcela po právu uznávanému zakladateli české veselohery z úcty a vděčnosti postavili v roce **1874** pomník, při jehož odhalení 15. srpna mimo jiné byly sehrány jeho dvě skvělé aktovky Veselohera na mostě a Rohovín Čverrohý. Pomník, po několika úpravách, je dnes význačnou dominantou zrenovovaného Klicperova náměstí.

V roce **1935** přišel dramatický odbor s myšlenkou pořádat každoročně na počest V. K. Klicperu, po vzoru Jiráskova Hronova, divadelní slavnosti pod názvem **Klicperův Chlumeck**. K uskutečnění této myšlenky došlo až o dva roky později, a to **30. května 1937**, kdy se v Dělnickém domě poprvé rozvlnila opona nad **I. Klicperovým Chlumcem**. Byl to skromný začátek, kdy nadšení chlumečtí ochotníci jediným představením hry V. K. Klicperu „Každý něco pro vlast“ oslavili zároveň 145. výročí jeho narození. Nikdo tehdy netušil, že divadelní slavnosti právě zapustily hluboké kořeny.

Je k chvále našeho města i jeho obyvatel, že Klicperovo rodiště zůstalo věrně tak krásné tradici, jakou je Klicperův Chlumeck, a že díky tomuto úsilí a této záslužné práci byl úspěšně dovršen již 58. ročník dokazující, že v Chlumci na Klicperu nezapomínají.

ROD V. K. KLICPERY

Z minulosti Klicperova rodu bylo toho napsáno velice málo. Sám Klicpera vlastní životopis na sklonku života zničil. Jeho syn Ivan v knížce životopisu otce V. K. Klicpery píše, že *podle vlastního výroku jeho otce pocházela rodina ze mlýna od Chlumce „nevalně“ vzdáleného*. Jak to skutečně bylo, nikdo se dříve nedozvěděl, protože chlumecké matriky shořely roku 1774.

Zápisy v gruntovních knihách města připomínají prvně roku 1577 **Pavla Klicperu** a roku 1596 **Martina Klicperu**. V 18. století žije ve městě již několik rodin Klicperů, a to většinou *krejčích*. Někteří badatelé se domnívají, že Klicperové pocházeli z *mlékosrbského nebo lučického mlýna*. Vždyť rodiny Klicperů v první polovině 18. století držely v různých letech většinu mlýnů na Chlumecku.

Na počátku 18. století vlastnil *mlékosrbský mlýn Jan Klicpera*. Mnoho let měl mlýn pronajatý. Z jeho synů *Jan byl na mlýně v Hradištku, Václav mlýnařil*

v Pamětníku. Na lučickém mlýně byl Jiří Klicpera a jeho syn Jan (Benedikt) se stal dalším držitelem mlýna. Také mlýn v Rakousích byl po řadu let v držení rodiny Klicperů. Kolem čtyřicátých let 18. století žily v Chlumci nad Cidlinou tyto rodiny Klicperů: krejčí Jan Klicpera, krejčí Martin Klicpera a Matěj Klicpera, propuštěný z poddanosti.

Rodovou posloupnost dramatika a spisovatele V. K. Klicpery lze s určitostí vést od roku 1760, kdy se oženil krejčí **Jan Klicpera** (+ 1797) s Terezií, dcerou Jana Vaníčka, ševce z Lovčí ulice, dnešní Komenského čp. 22, (30/IV.). Roku 1761 vdova po Janu Vaníčkovi postoupila svému zeti **Janu Klicperovi** a jeho manželce (dceři) domek za tržnou cenu 200 zl.

Jan Klicpera pro velkou konkurenci místních krejčích se řemeslem přestal takřka zabývat. Věnoval se sadařině a obchodu s ovocem. Poslední léta svého života pronajímal si trvale místo na tržnici ve městě. V roce 1788 oznámil Jan Klicpera městskému úřadu, že má svůj obchod s ovocem v sadech. V létě byl jeho domek většinou zavřený a neobývaný. Uvádí, že má dva syny - staršího **Václava**, po skončeném krejčovském vandru právě v letech dospělosti, kterému postoupuje domek na 18 let s tím, že jej bude udržovat až do převzetí nejmladším synem **Jiřkem**.

Neuplynuly ani čtyři měsíce a nejstarší syn Václav, řemesla krejčovského, se 17. června 1788 oženil s Annou, dcerou Františka Krenčíka, krejčího čp. 33 (dnešní 41/I.). Podle zápisu v gruntovní knize držel Václav Klicpera domek na pražském předměstí čp. 22 (30/IV.) do roku 1803, kdy jej dobrovolně v přátelském narovnání postoupil svému bratru Jiřímu Klicperovi, kupci a kronikáři města. Ten jej roku 1805 prodal Janu Štočkovi, který měl za manželku jeho sestru Alžbětu.

Václav Klicpera (1764-1812), krejčí a kostelník, žil s rodinou v čp. 33 (dnešní 41/I.), ve kterém se narodily tyto děti: **František** (1790-1819) - lékař, **Václav Kliment** (23.11.1792-15.9.1859) - profesor, dramatik a spisovatel, Jan (1796-1808), Terezie (1799-1811), Barbora (1800-1807), Karel (1801-1824), Magdalena (1803, oddána roku 1836 za Františka Vojáčka, strážmistra c.k. dragounského pluku). *Potomci provdaných dcer žili tu ještě v osmdesátých letech minulého století v rodném Klicperově domě 41/I.*

Na závěr lze konstatovat, že chlumeckí krejčí Klicperové mohli být syny někdejších mlýnářů. Pocházeli většinou z početných rodin, a proto se vyučili i jiným řemeslům.

Z internetu
Anna Váchalová

MARIE ADAMCOVÁ

Narodila se v Klamoši a po absolvování Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze v ateliéru profesora Antonína Strnadela pracovala jako pedagožka. Navštívili jsme ji v ateliéru ve Štítě, kde převážnou část roku žije i pracuje a položili jí několik otázek.

Myslíte si, že je pro člověka umění nutné?

Často si kladu otázku, jak je možné, že pro někoho má umění zásadní důležitost, zatím co jiní se k němu stavějí téměř nepřátelsky. A to si neuvědomují, že je tato činnost obklopuje všude a denně. Platí peníze, které vytváří sochař nebo grafik, používají nábytek navrhují výtvarníky, ti jim navrhnou šaty, jejich design. Neobejdou se bez hudby, ať už lehké či vážné, atd. atd. Čím má město více uměleckých památek, tím je krásnější a má větší význam. A jak výzkumy dokazují, umění provázelo člověka už před dvaceti tisíci lety na stěnách jeho obytných jeskyní. Je to tedy schopnost daná člověku do vínku, u někoho dominantní, u jiných v latentním stavu. Já sama bych bez umění nemohla žít. Bez krásných předmětů, bez hudby, dobré knihy,

dnes i bez dobrých filmových sdělení, převážně v televizi. A samozřejmě bez výtvarného umění především.

Kdy jste se rozhodla pro uměleckou činnost?

Na cestu umění jsem se dala, protože touha ztvárňovat byla tak silná, že jsem na rozhraní dětství a dospělosti s rodiči o ni téměř sváděla boje. Byla jsem přece jen dítě ze selské rodiny. To pro sebe nechápu jako minus. V jejím prostředí to bylo nejpřirozenější prožívání lidství v harmonii s přírodou. Denně se sledovalo počasí, každý den mohl ovlivnit výsledek práce v polích. Sledovaly se mraky, uhadlovalo se z letu ptáků. Z chování mravenců. Moje hračky a účastníci her byla zvířata a jejich mláďata, děje jejich života byly pro nás stejně významné jako ty lidské.

Dnes se mi zdá, že lidé pociťují až jakousi štitivost ke svému životnímu prostředí. Nechápu to.

Otec byl velmi dobrý a moderní hospodář. Miloval svoji práci, a proto pro mne schovával po babičce vyřezávané roubíky na vázání snopů. Jakési ženské žezlo v selské rodině. Mé rozhodnutí o budoucím povolání moc neváhal.

Vystudovala jste malířství a jak vidím, zabýváte se keramikou.

Vždycky jsem chtěla dělat sochařinu. Cesta k ní však byla složitá. Ano, vystudovala jsem jako malířka, ale věnovala jsem se hodně modelování. Vzala jsem si sochaře, samozřejmě z lás-

ky, ale také, abych byla této profesi blízkou. Ale i tak jsem pracovala jako grafik, jako výtvarný pedagog, ve svých začátcích jsem pracovala i v divadle SEMAFOR, což bylo také velmi zajímavé. Byly to začátky Gotta, Pilarové, Matušky, Olympiku, pochopitelně pod vedoucími osobnostmi Suchého a Šlitra. Ráda vzpomínám na svou pedagogickou práci v oboru keramiky, na sympozia pro výtvarníky pedagogů, která jsem pořádala přímo v továrních keramických provozech. Bylo to všechno zajímavé, ale oddalovalo mne to stále od soustavné práce vlastní, od možnosti vyjádřit svůj obdiv ke skutečnosti, k ži-

VOJTĚCH ADAMEC

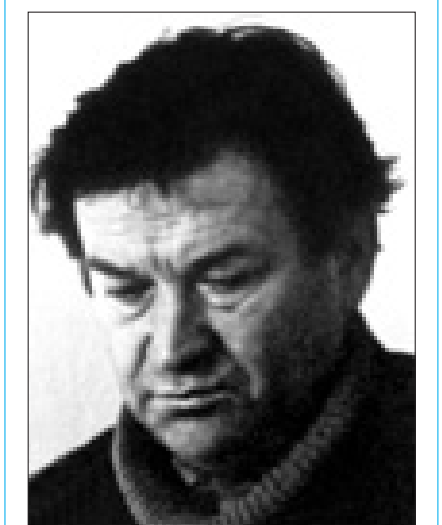
Není sice Chlumečák, ale zastupoval v našem kraji kořen a do jeho života i inspiračních zdrojů tak prosakují živné mýzy chlumeckých lučin a hájů.

Narodil se 4. července 1933 v Hulíně. Svůj mohutný výtvarný talent, svíraný krunýřem kádrové nepřízně v důsledku perzekuce rodiny pro tak zvaný kulacký původ, se mu konečně v letech 1952-1960 podařilo rozvinout studiem na Umělecko-průmyslové škole v Praze u prof. J. Wagnera a prof. J. Baucha. Zde si osvojil suverenní zacházení s materiálem v celé škále rozmanitosti technik sochařské práce. Zvládl přitom i výrazové možnosti kresby a malby. Takto vybaven, nastoupil klopnotnou cestu hledání a objevování vlastní, bytostně svérázné umělecké rezonance věčného, nikdy nevysychajícího inspiračního zdroje, jímž je člověk a lidství v jejich každodenní, zdánlivě všední danosti, skrývající převrativé prvky životních projevů, viditel-

né výhradně očima vnímavého a tvůrčí fantazií nadaného umělce, schopného ponořit se hluboko pod hladinu toho, co je všeobecně zjevné, a vynést odtud na povrch zcela nové, nevídané možnosti estetického odrazu života v jeho, někdy až přímo molekulárních detailech. Mistru Adamcovi, který se vypracoval do nepočtené skupiny předních českých sochařů, nejde o výtvarné kopírování reality světa. S kreativním zapojením vysoce citlivé představivosti vytváří svůj osobitý výtvarný svět z elementů člověčí skutečnosti, ozvláštněných umělcovými osobními prožitky ve vztahu k předmětu inspirace: nadšeným zaujetím, obdivem, pocitem ošklivosti, soucitem či zvědavostí vynucující si někdy až dotěrně, štouravě neodbytné odkrývání nahoty jevů...

Co všechno je schopno zažehnout v něm jiskření zájmu: obvázaná hlava muže v polštáři na lůžku, zacloněná roztaženými prsty ruky, která svědčí o pocitech bolesti, touze po úlevě, ale i o pozdní lítosti nad tím, co se stalo, a naději

v uzdravení. Sešlá nahota starého muže, která je přes svou ubohost přece jen

formou lidské existence, a tedy stále ještě zosobněním vrcholu dokonalosti životních forem v souhrnu jevů našeho světa. Lidské ruce s jejich úžasnou schopností aktivity prstů ve shodě s potřebou životních projevů. Detail sedící postavy.

Úsměv lidské tváře, ten jedinečný zá-
rak živočišné říše, v níž žádný živočich
kromě člověka se nedokáže smát. Svlé-
kání košile. Něžné přimknutí nahých těl
v milostném roztoužení. To jsou některá
z témat, jimž dal výraz svými plastikami,
reliéfy, malbami. Vyjádřil však i náměty
tak abstraktního a skulpturně těžko po-
stižitelného charakteru, jako jsou „vzta-
hy“, nebo „situace“... S obdivuhodnou
schopností personifikovaného vidění do-
vede vyjádřit svou představu abstraktních
pojmu, jako je pád, násilí či dobývání.
Jeho tvůrčí pozornost jsou s to upoutat
i zdánlivě zcela prosté, nesložitě pod-
něty, jako je včela či brouk. Prozrazuje
tím na sebe svou srostlost s přírodou,
v níž ho okouzluje vše, co je stvořeno
spolu s člověkem, stejně jako to, co stvo-
řil člověk pro sebe a pro přírodu.

PhDr. Marie Halířová o něm v kata-
logu jedné z jeho výstav napsala: „Voj-
těch Adamec je typem tvůrčí individual-
ity vzdělané, dokonale ale poučené
o umění minulých epoch i současnosti,
jejíž intelektuální zaměření se pojí s vý-
raznou inklinací k expresivitě a vyni-
kající modelační i kamenosochařskou
schopností. Patří ke generační vrstvě, jež
oproti těsně předcházejícím výtvarnic-
kým pokolením, která si stanovila vyso-
ká kritéria tradice a kvality přihlášením
se k výtěžkům historické epochy kubis-
mu a českého sociálního umění dvacá-
tých let, položila důraz na introspekci
a subjektivní pojetí uměleckého díla.“

Veřejnost se s Adamcovým dílem
setkala na celé řadě samostatných vý-
stav. Vyjmenujme aspoň některé: 1963

Divadlo SKN v Praze, 1964 Divadlo Se-
mafor, 1967 Vídeň, Junge Generation,
1978 Galerie Dilo, Olomouc, 1981 Gale-
rie umění Opava a téhož roku mělnická
Galerie ve věži, 1984 Praha, Galerie Vin-
centa Kramáře, 1987 Galerie umění Kar-

*Na paměť sv. Vojtěcha a sv. Radima
z rodu Slavníkovců
misionářů střední Evropy L.P. 2000*

lovy Vary, 1987-88 Galerie výtvarných
umění Cheb, 1989 Atrium Praha, 1991
Nová síň Praha (sochy a kresby).

K dílům, která zvlášť výrazně vy-
značují vzestupnou linii jeho tvorby,
patří z poslední doby (kromě busty Hu-
go Haase ve foyeru Národního divadla)
monumentální sousoší slavníkovských
bratří sv. Vojtěcha a sv. Radima, insta-
lované v hradištním areálu v Libici nad
Cidlinou a zahrnující i tvůrčí spolupráci
jeho ženy Marie Adamcové.

Sousoší, z něhož přímo vyzařuje, jak
hluboce a s jakým niterným zanícením

se tvůrci oddali realizaci svého výtvarné-
ho záměru, materializuje jejich předsta-
vu o obou bratřích ve chvíli, kdy dorazili
k místu svého zamýšleného misionář-
ského působení. Vojtěch v popředí jako
vůdčí duch bratrské dvojice s poutnickou
holí v pravici tiskne k srdci kříž, symbol je-
jich misijního poslání. Radim nataženou
pravicí naznačuje ochotu rozdávat dob-
ro. Oba otužilí, statní, asketických, pev-
ných tváří, s pohledem upřeným vpřed,
v neokázale skromném oblečení, připra-
vení čelit tělesné námaze, všelikým ne-
snázím, úkladům i nebezpečí jakkoli ve-
líkému. Zosobňují příznačné vlastnosti
průkopníků a šířitelů civilizace všech dob.
Umístění sousoší na místě slavníkovské-
ho hradiště, které bylo rodištěm a pů-
vodním domovem obou bratří, je neoby-
čejně působivé.

Mistru Adamcovi, který i se svou
manželkou, jak bylo již řečeno, náleží
mezi elitu českých výtvarníků, zajisté
blahopřejeme k úspěšnému zvládnutí
velice obtížného uměleckého úkolu. Pře-
jeme oběma další úspěchy v umělecké
tvorbě, k nimž patří v poslední době po-
mník papeže Jana Pavla v Hradci Krá-
lové, reliéfy českých královen v Hradci
Králové, busta Bohumila Kubišty a por-
trétní busta V. K. Klicpery pro chlumecký
Klicperův kulturní dům. Jsme rádi, že
oba patří tak i městu Chlumci, jemuž lze
přát, aby dokázalo využít jejich pobytu
k navázání spolupráce na výtvarném
zkrášlení města a vybudování výtvarné
galerie s širokým regionálním dosahem,
například v restaurované Loretě.

Karel Richter

obzor. Munch byl jedním z čelných představitelů expresionis-
mu, nového uměleckého směru, prohlašujícího vnitřní, subjek-
tivní svět člověka za jedinou pravou realitu a její vyjádření za
hlavní cíl a smysl umění. Munch, který byl silně ovlivněn van
Goghem a Paulem Gauguinem s jejich úchvatnou barevností,
vytvořil expresivní styl sugestivních výrazových prostředků vy-
značujících se snahou o postižení pocitových problémů lidské-
ho života, jako je trýzeň lásky, osamělosti, strachu ze smrti,
symbolickým využíváním barev a linií. Munchova výstava mla-
dým, průbojným malířům, jakým byl Vincenc Beneš, přinášela
zvěst o vývojovém obratu v malířství, jímž byl odklon od im-
presionismu orientovaného hlavně na přírodu v jejich jasných

Porážka selského lidu u Chlumce, olej na plátně

a čistých barvách určitého okamžiku jejího vidění, jak to svým
dílem podmanivě demonstroval C. Monet, A. Renoir, P. Cézanne
a jiní. Beneš se s přáteli sdílejícími jeho výtvarné názory sdru-
žil v tak zvanou „Osmu“, představující programové seskupení
odhodlané mimo dané a vyžadované regule akademie zkou-
šet a hledat nové metody malby. Vycházeli z obdivovaných
evropských vzorů a vynalézavě je modifikovali. Používali osvěd-
čeného seskupování barevných skvrn i neoimpresionistického
tečkování, ale čím dál zřetelněji směřovali k syntetickému
expresionismu, jehož zákony spíše jen tušili a poslepu nahma-
távali, než aby je vymezovali a důsledně realizovali. I Beneš
s vášnivým, téměř až zarputilým zaujetím hledal nové postupy
tvorby. Nejprve impresionisticky, systémem barevných skvrn
zachycoval proměnlivé stavy přírody za školou ve Stromovce
u Troje, ale stále nenacházel uspokojivé naplnění svého nej-
vlastnějšího, svému uměleckému naturelu nejpřiměřenějšího
vyjádření.

Na podzim roku 1906 jeho přátelé z Osmy Filla, Procházka
a Feigl se vydali na studijní cestu po Evropě. Přes Drážďany,
Berlín a Hagen, kde se v světových obrazárnách důkladně
obeznali se sbírkami moderního umění, cestovali do Holand-
ska, kde se mimo jiné setkali s četnými díly van Gogha. Poté
zavítali do Paříže, která je uchvátila sbírkami francouzského
moderního umění a kde se také poprvé setkali s obrazy mladé-
ho Picassa. Přes Itálii se pak vrátili domů. Nadšeně sdělovali
ostatním členům Osmy své dojmy a poznatky. Beneš, který se
z finančních důvodů nemohl této neobyčejně inspirativní stu-
dijní cesty zúčastnit, byl zcela nečekaně odškodněn hned
následující rok. Zisk menšího dědictví mu umožnil, aby se sa-
mostatně vydal na obdobnou cestu za poznáním. Zajel si do
Berlína, Drážďan a Mnichova a odtud se vydal do Paříže. Se za-
ujetím studoval díla ryzích impresionistů i způsob, jakým jejich
tvůrčí postupy rozvíjeli jejich pokračovatelé, především Bon-
nard, a jejich expresionističtí odpůrci, fauvisté, vedení H. Matis-
sem, jejichž hlavním výtvarným znakem bylo uplatnění čistě

barvy ve větších plochách a jednoduché zkratky usilující o de-
korativní zvýraznění předmětu. Největším zážitkem pro Vincen-
ce Beneše bylo zhlédnutí výstavy obrazů van Gogha. Nedosta-
tek peněz jej však uprostřed zimy přinutil ukončit cestu a vrátit
se domů. Přijel sice s prázdnou kapsou, ale nesmírně oboha-
cen spoustou podnětů pro vlastní uměleckou tvorbu. O to hů-
ře se podřizoval doktrinárním požadavkům Ottenfeldovy školy,
která ho neúnosně svazovala v uměleckém rozletu. Se svým
spolubydlícím Bohumilem Kubištou, který byl jeho důvěrným
přítelem od chlapeckých časů, s Fillou a Procházkou spařoval
těžiště své činnosti v hledání nových tvůrčích principů. Pod vli-
vem španělského renesančního malíře řeckého původu El Gre-
ka začal komponovat veliké figurální obrazy na tradiční náměty.
Jedním z děl této orientace je rozměrné plátno Porážka sel-
ského lidu u Chlumce, které dnes zdobí zasedací síň městské
radnice. V roce 1908 se zúčastnil úspěšné výstavy sdružení
Osma u Topičů a další rok se stal členem S.V.U. Mánes.
Nové podněty usměřující jeho výtvarný pohled uváděly jeho
tvorbu čím dál zřetelněji do souvislostí s tehdejšími uměním fran-
couzským. Ve skupině svých výtvarných druhů se začal nápad-
ně odlišovat osobitostí malířského rukopisu. Výstava umění
Neodvislých v Praze na jaře 1910, uspořádaná Mánesem z ini-
ciativy Osmy, která usilovala o splnění s ním, jehož také záhy
dosáhla, prohloubila Benešovu orientaci na tehdy moderní
francouzské umění. Derainův obraz Koupání (který je dnes ma-
jetkem Moderní galerie v Praze) byl pro něj doslova zjevením
nové výtvarné pravdy, obsahující zárodky kubismu, který se stal
tvůrčím programem Picassa a Braquea a k němuž tehdy směř-
oval i zmíněný Derain, vycházející z teorie i praxe díla Paula
Cézanna. Mladí čeští modernisté, k nimž náležel Vincenc Beneš
spolu s Fillou a Kubištou, nadšeně přijímali kubistické impulzy
a uvědoměle následovali Picassa a Braquea jako vůdce a ini-
ciátory nového, vpravdě revolučního směru založeného na ne-
perspektivním zobrazení skutečnosti převedené do základních
stereometrických tvarů. Zanícení vyznavači nové programové
orientace přešli družně do nově založeného uměleckého spol-
ku Skupina výtvarných umělců, jehož členy byli architekti a so-
chaři stejného tvůrčího vyznání. Beneš úspěšně obeslal tři re-
prezentativní výstavy Skupiny. Od roku 1912 se účastnil i výstav
v zahraničí, v Berlíně (1912) a v Düsseldorfu (1913). Po rozpa-
du Skupiny obnovil své členství v Mánesu.

Události první světové války i jeho osobní situace způso-
bily příkrou proměnu jeho
uměleckého nazírání. Ztratil
víru ve správnost kubistické-
ho obrazu reality. Opustil Pra-
hu a usadil se dlouhodobě
ve svých rodných Lišicích. Do
jeho tvorby vstupuje čím dál
naléhavěji příroda ve své
nevyčerpatelné rozmanitos-
ti barev i tvarů. Poučen zku-
šenostmi moderního umě-
ní umí vidět a zachycovat
ostrými úderly štětce a ener-
gickými tahy zátiší s kytice-
mi i výseky přírody reduko-
vanými tóny barev při za-
chování působivé pestrosti,
obrysové členitosti a plastič-

Vincenc Beneš s dcerou

VINCENC BENEŠ

Narodil se 22. ledna 1883 v Li-
šicích u Chlumce nad Cidlinou, kde také vy-
chodil obecnou školu. Poté studoval na reálce
v Hradci Králové, kam denně dojížděl vlakem z chlu-
meckého nádraží. Po maturitě odešel roku 1902 do
Prahy na Umělecko-průmyslovou školu, aby mohl dále
rozvíjet své výtvarné nadání a nevšední zálibu v kreslení
a malování. Po dvou letech přešel na Akademii výtvarných
umění, kde byl žákem školy všeobecného malířství, vedené
prof. V. Bukovcem, a speciálky, v jejímž čele stál prof. Otten-
feld. Zařadil se mezi mladé bouřliváky nespokojené s panu-
jícím impresionistickým realismem v malířské tvorbě, jak se pěst-
oval v školské praxi akademie. Nenacházel uspokojivé tvůrčí
podněty ani mimo školu v českém umění té doby. Výstava re-
prezentativních děl francouzského impresionismu v pražském

Mánesu roku 1904 zaujala
mladé tvůrce čistotou a pů-
vodností výtvarného projevu
tohoto dynamického hnutí,
ale ze všeho nejvíce Vincen-
ce Beneše upoutala odváž-
ná díla odpadlíků od impre-
sionistické myšlenky, kteří
začínali hledat vlastní, zce-
la nové cesty uměleckého
vyjádření. Výstava norské-
ho malíře a grafika Edvarda
Muncha, která byla v Praze
uspořádána o rok později,
nesmírně rozšířila Benešův

Vincenc Beneš v Dalmácii, 1934

ností prvků reality. Začíná se jistými návraty k uplatňování impresionistických postupů sblížovat s metodou Slavičkovou, ale zůstává přitom zcela svůj, ve vši jedinečnosti zcela osobitého projevu. Pilně vystavoval své obrazy v Praze, ale i v jiných městech, ve Dvoře Králové, Mladé Boleslavi, Chrudimi, Hradci Králové, Ostravě... Jeho obrazy byly pojety do reprezentativních výstav československého umění v zahraničí, v Paříži, Římě, v Londýně, Varšavě, Krakově... Vystavoval v Lublani, Bělehradě a Vídni. Několikrát byl pozván k výstavám Carnegie Institutu v Pittsburgu, Saint Louis, Philadelphii a Chicagu (1924, 1926, 1928, 1930, 1931, 1932, 1935, 1937). Zúčastnil se výstav v Hagenbundu ve Vídni, Mezinárodní výstavy moderního umění v Drážďanech.

V současné době je poměrně rozsáhlá kolekce Benešova díla v Moderní galerii v Praze, řada obrazů je v majetku hlavní-

ho města Prahy, ministerstva školství a ministerstva zahraničí. V Památníku osvobození je umístěno 30 Benešových obrazů z francouzských bojišť. Četné obrazy jsou ve vlastnictví jiných měst, Turnova, Litomyšle, Bratislavy. I Chlumec má ve svém majetku kromě zmíněného obrazu porážky vzbouřených sedláků nádhernou kytici z období Benešova návratu k impresionistickému realismu. Některé z Benešových obrazů zůstaly v cizině, v Národní galerii v Lublani, v Galerii W. S. Stimmela v Pittsburgu, v Luxemburském muzeu v Paříži i jinde. Roku 1933 byl Vincenc Beneš poctěn jmenovacím dekretem člena České akademie věd a umění. Velký umělec Inul hlubokou láskou k svému rodnému Chlumecku, s nímž byl celý život těsně spjat.

Zaujal význačné místo nejenom v dějinách českého a evropského malířství, ale i v myslích a srdcích svých krajanů a rodáků.

Karel Richter

OSVALD DÖBERT

Vedle hereckých osobností, které zářily na divadelních prknech Klicperova Chlumce, se nejen jako herec, ale i jako architekt podílel na úspěchu chlumeckého ochotnického divadla akademický architekt Osvald Döbert. Zdeněk Vaníček zaznamenal jeho vzpomínání:

„Měl jsem vždy přání stát se architektem, chtěl jsem však pracovat v divadle. Pomalu ve mně rálo přesvědčení, že bych nechtěl dělat divadlo jenom proto, abych se bavil, jenom pro krásnou atmosféru v souboru. Začal jsem hledat něco, co by mne uspokojovalo, pro co bych žil, co by bylo mou seberealizací.

Tehdy - mluvím o době před více než čtyřiceti lety - se divadelní scény připravovaly velmi ploše. Namalovalo se realistické pozadí, náves, les, místnost apod., a k němu se ze strany postavily vyřezané kulisy... Nastala doba, kdy se scénografie začali ujmát architekti a ti již vytvářeli scény trojrozměrné. Vzpomínám, jak jsem, ještě jako student, viděl toto pojetí v „Děčku“ E. F. Buriana, a to Kouřilovu scénu hry Stříbrný vítr podle návrhu architekta Tröster. To byl doslova převrat v divadelnictví, který i mne tehdy uchvátil. V té době se scéna začala tvořit ze tří rozměrů šířky, délky a nového prvku - hloubky. Já jsem chtěl přidat ještě čtvrtý rozměr - čas.

První scénu v tomto pojetí jsem vytvořil v Chlumci nad Cidlinou v Klicperově hře Hadrián z Římsů. Dlouho jsem přemýšlel jak, až jsem se v duchu pohádkovosti Klicperovy předlohy rozhodl pro

iluzi dětského světa. Scénu (pod sokolovnou) vytvořila velká stavebnice z různobarevných kostek a jehlanů, z nichž jsem postavil hrad a interiéry, a v tom se pohybovaly všechny postavy - princezna, rytíři, Hadrián a tehdy dokonce i koně.

Připravil jsem také scény pro vážné kusy. Například v Námluvách Pelopových byla scéna postavena z bílých krychlí, které vytvořily reliéf tympanonu, herci z něho postupně vystupovali a pohybovali se v prostředí schodů a sloupů, tedy v umělecky pojetém historickém prostředí starořeckého chrámu.

V Námluvách Pelopových jsem také hrál. V té době jsme se z Chlumce dostali až na ochotnickou přehlídku souborů Jiráskův Hronov, kde jsme sehráli za den tři představení. Již dříve jsem právě díky mé činnosti v ochotnickém souboru mohl osobně poznat takové herecké osobnosti, jako byli Marvan, Kohout, Vojta, Šejbalová, Karen a mnoho dalších. V Hronově zhlédl naše představení i E. F. Burian a já měl tu čest, že jsem se mohl zúčastňovat v jeho divadle zkoušek a zblízka pozorovat jeho práci. Dostat se do divadla E. F. Buriana bylo tak vlastně vyvrcholením mých snah i tužby zůstat u divadla netrvalo. Po válce jsem ještě scénoval v Mladé Boleslavi a v Hradci Králové.

V Chlumci jsem ke hře Hadrián z Římsů, hrané pod sokolovnou, připravil nejen scénu, ale hrál jsem i Hadriána.

Úvodem nutno podotknout, že bylo rozhodnuto, když hrát v přírodě, tak na koních. Moje teoretická příprava jezdeckého umění byla zcela nedostatečná,

jelikož jsem nikdy předtím a tím méně potom na koni nejezdil. Výsledek byl přirozeně adekvátní „přípravě“. Nejen, že ten můj kůň moji odvahu zkoušel, si to chvíli před představením ocenil tím, že mě za-

nesl daleko za hučavý splav a tím zpozdl začátek představení víc jak o hodinu..., ale ani při představení nepochopil záměr režie... totiž, když Ruměna zavolá „už jedu“, že silný reflektor osvětlí jezdeckou skupinu přijíždějící ze tmy, v jejímž čele jsem jel já jako rytíř Hadrián z Římsů.

To nešťastné zvíře se pravděpodobně domnívalo, že proti nám jede automobil, a z mírného klusu přešel v prudké zastavení, až začal couvat do dvojstupu zcela nevychovaných koní, kteří mně očuchávali nohy a cenili na mne strašné velké a žluté zuby. Nemusím zdůrazňovat, že mně rytířská výzbroj v této situaci byla zcela na obtíž. Nejprve mi spad-

la helma přes oči, takže jsem neviděl. Ve snaze ji dostat do původní polohy jsem si rukou v zápětí urazil chochol. Vedle úporného zápasu udržet se na hřbetu koně, který byl jaksi shrben, měl jsem značné starosti, abych se při tom nepropíchl mečem, neboť i on patřil k rytířské výzbroji.

Situace to byla značně nepříjemná, i když tento rytířský zápas s koněm, odbývajícím se daleko od jeviště, byl obecen-

stvem přijat víc jak sympaticky. Vyřešil jsem vše tím, že jsem se na hrad dostavil zcela opěšalý, a dodnes na svou omluvu uvádím, že kůň neměl sedlo a já přece nejsem a ani tehdy jsem nebyl typem „Vinnetou“. Byla to zřejmě jasná chyba režie, která ale na druhé straně představení značně obohatila, a hlavně se o ní dodnes hezky vypráví. Závěrem je nutné připomenout, že druzí jezdci na tom nebyli o nic líp.“

Arch. Döbert byl také autorem několika plakátů s tématem Klicperova Chlumce. Ke konci své kariéry pracoval na Pražském hradě, odkud řídil podle svého projektu monumentální přestavbu traktu mezi prvním a druhým nádvořím Hradu, souboru Španělského sálu a Rudolfovy galerie s příchodem do těchto prostor od Matyášovy brány.

Zaznamenal a komentoval

Zdeněk Vaníček

MILAN ETEL

Narodil se 10. 3. 1934 v Chlumci jako druhý syn úředníka Československých státních drah Otto Ettela, uvědomělého vlastence a obětavého občana, který byl - stejně jako jeho manželka Milada - nadšeným členem místní sokolské jednoty. Ettelovi byli přátelští, dobrosrdeční lidé, které musel mít rád každý, kdo je poznal. Veselí, nesobečtí, vstřícní, ochotní s každým prohodit na potkání pár hřejivých slov, přiložit vždy ruku k dílu, kdykoli šlo o zájem obce nebo státu, a připravení bez rozmyšlení pomoci radou i skutkem každému, kdo takovou pomoc potřeboval. Ve stejném duchu byli od malička vychovávaní oba chlapci, starší Zdeněk a mladší Milan.

V době, kdy Milan začal chodit do místní obecné školy, dosáhlo Hitlerovo Německo rozbití republiky a české země se nacistickou okupací proměnily v Protektorát Böhmen und Mähren s bédnou perspektivou stupňované germanizace. Otec Otto Ettel se samozřejmě zapojil do místní ilegální organizace sokolského odboje vedené Jaroslavem Víškem. Skupina se podle pokynů župního vedení podílela na letákových akcích, získávání zpravodajských informací, které se dodávaly odbojovému ústředí, odkud byly odesílány rádiem zahraniční odbojové centrále do Londýna. V roce 1942 v souvislosti s terorem heydrichiády odhalilo gestapo sokolskou odbojovou síť a přikročilo k zatýkání a perzekucím.

I v Chlumci došlo k zatčení řady sokolských činovníků a odbojářů, mezi nimiž byli učitelé Plítek a Havlín, člen vedení A. Šetlík a také Otto Ettel. Všichni skončili v koncentračním táboře Osvětim, odkud se již nikdo z nich nevrátil.

Oba Ettelovi synové prožívali svá školní léta v traumatických poměrech rodiny postižené nacistickým policejním terorem. Milan po ukončení obecné školy nastoupil do primy novobydžovského gymnázia. Byl to čiperný studentik.

Jako živý důkaz antického pořekadla o tom, že v zdravém těle sídlí zdravý duch, projevoval Milan Ettel vždy živý zájem o knihy, hudbu a zpěv. Jeho velkou, ba největší vášní, které se oddával s přibývajícím věkem čím dál víc, bylo ochotnické divadlo. Stal se postupně jednou z nejvýraznějších osobností chlumeckého divadelnictví. Již v roce 1941, jako žák 1. třídy obecné školy, se při pátém Klicperově Chlumci objevil poprvé

na divadelním jevišti v tehdejší Dělňnickém domě, v roli jednoho z dětí početné rodiny muzikanta Kalafuny v Tylově Strakonickém dudákově. Postavě Trnky tehdy propůjčil zjev i hlas Milanův otec, po němž syn zřejmě zdědil zájem o divadlo i herecké vlohy. Kdo v té chvíli mohl tušit, že ti dva si už nikdy spolu v žádné hře nezahrají a že za rok je čeká osudové rozloučení navždy a na celou rodinu dopadne drtivá tíha otcovy trvalé nepřítomnosti.

Milan na divadelních prknech převzal otcovu štafetu. Čím méně mu přibývalý věk dovozoval věnovat se sportu, tím pilněji se jako úspěšný herec i režisér zapojoval do inscenací Pěvecko-ochotnické jednoty Klicpera. S vervou se účastnil i rozličných estrádních vystoupení. Divadlo se spolu s hudbou a zpěvem stalo jeho hlavní a nejmilejší zálibou. Nestor chlumeckého ochotnického divadla Antonín Lauterbach na něj vzpomíná: „Nezapomenutelné zůstanou jeho postavy, z nichž některé velmi zdařilé došly ocenění zvláštním uznáním a diplomami: Vézinet v Slaměném klobouku, Thénardier v Bídnicích, vrchní v Lucerně, král Laktos v Kouzelných rukavicích, Alois Havrda v operetě Nejlip je u nás, apotéčník v Kolébce, starosta Humpál v Rumcajsovi, Frkoslav Angrešt v Podskaláku, Vocilka v Strakonickém dudákově, Štrůdl v Lumpácivagabundovi, eidamský hejtman v Těžké Barboře... A když jsme ho viděli jako magistra ve hře Drak je drak, netušili jsme, že to bylo jeho poslední vystoupení. Jen zápisy teď v divadelní kronice i v kronice města a zažloutlé plakáty v archivu pro příští věky dosvědčí, že Milan Ettel, milý, ušlechtilý člověk ve svém rodišti žil, působil, hrál a zpíval pro potěchu všech. Takový byl Milan Ettel, bez-

prostřední, otevřený, společenský a družný, činný herec a zpěvák, obětavý režisér, který nejen pro dospělé, ale hlavně pro nejmenší zrežíroval desítky pohádek, v nich i sám s chutí hrál drobné postavičky.“

Byl to veskrze dobrý člověk. Z rodu těch, o nichž slavný romanopisec Romain Rolland napsal svůj proslulý román Dobrý člověk ještě žije. Stejně jako Colas Breugnon, hrdina této knihy, byl Milan širokoplecí renezanční postavou, bytostí, která se umí radovat ze života. Rád rozdával lidem radost a smích. V prosinci neváhal přistojit se za Mikuláše a bez obav, že utrpí jeho důstojnost, obcházet domácnosti v doprovodu anděla a čerta, rozdávat dětem dárky a radost. Byl oblíbeným a ochotně zvaným účastníkem svateb a oslav všelikých jubilejí, pro něž pilně a obratně skládal vtipné rýmovánky k pobavení oslavenců i jejich hostů. Mohl si říci s románovým Colasem Breugnonem:

„Čeho více je mi třeba? Mám nebe nad hlavou a pevnou zemi pod nohama, dobrou ženu, zdárná dítě a střechu nad hlavou. S chutí si mohu dopřát džbáněk dobrého vína z mé úrody. Nic, pranic mi nechybí. A všichni dobří lidé jsou mi přátelé. Nic více nežádám.“

Karel Richter

ANTONÍN FIBIGR

Už dávno víme, že patří k lidem, kterým po právu náleží veřejné uznání za zásluhy o naše město, i když se sám skromně drží v pozadí a nijak se nesnaží upoutat na sebe pozornost. Naopak ji hledí od sebe odvracet. Vždycky rezolutně odmítal jakoukoli pochvalnou publicitu, třebaže on sám vydatně přispívá k publicitě jiných. Jakkoli se brání chvále, nelze o něm neříci, že Chlumec nad Cidlinou mu vděčí za pilnou registraci vzhledu i každodenního života města i kraje v rozčeřeném proudu ubíhajícího času. Jsou to tisíce fotografických záznamů stavebních pamětihodností, přírodních krás, všedního dění, mimořádných událostí i tváří současníků, které v průběhu uplynulých zhruba čtyřiceti let pořídil s vytříbeným smyslem pro estetickou působivost a technickou kvalitu

snímku. Stal se fotografickým dokumentátorem novodobé historie i živé současnosti Klicperova města na Cidlině.

Zájem o fotografování se v něm probudil již na základní škole zásluhou pana učitele Lecjakse, který na škole tehdy vedl žákovský fotokroužek. Učil chlapce nejenom zacházet s fotoaparátem, ale i dívat se kolem sebe a objevovat motivy, které stojí za stisknutí spouště. Toník

nevýslovná radost, kterou ve své ušlechtilé posedlosti pro tuto činnost pocítil, když mezi dárky pod vánočním stromkem objevil fotoaparát se vznešeným názvem Lord speciál.

„Těch aparátů jsem během let vystřídal celou řadu. Otcův starý Rolleiflex, pak Flexaretu, Milonu, Moskvu, několik německých Praktin... Nyní již delší dobu používám japonské fotoaparáty Pentax...“

Zájem se v jeho nitru postupně rozhořel v náruživě a čím dál náruživěji pěstovanou zálibu, které věnoval kdejakou volnou chvíli. Pronikal přitom čilevědomě co nejlouběji k okouzujícímu tajemství umělecké fotografie, u níž už nejde o to jen tak něco vyfotografovat se správným nastavením clony a expozice, aby se snímek vydařil, aby nebyl příliš tmavý nebo naopak nedomrlý, nezřetelný, nebo dokonce rozmazaný. Umělecký fotograf pase po záběrech, které nevšímavému oku unikají. Zachytí pohled na město z překvapivě neobvyklého místa, kam nikdo hned tak nepřijde, a i kdyby přišel, nepostřehne nic zvláštního, nic zajímavého na tom, co vidí, nenadchne ho kupříkladu na jaře zámek Karlova Koruna, spatřený přes větvě rozkvetlého stromu, nezaujímou ho žluté koruny bříz proti modrému nebi nebo větrem zmítané vlčí máky s temnými mraky v pozadí. Něco takového dokáže vidět jen člověk s citlivou duší, která se pod doteky vjemů rozeznává jako hudební nástroj. Touto dispozicí je Antonín Fibigr bezpochyby od pánaboha nadán. Má cit pro to, jak se prvky reality proměňují v prchavých okamžicích denního času

brzy pochopil, že prostřednictvím fotoaparátu je člověk schopen vyjadřovat i svůj vztah k okolnímu světu, že aparát se může stát nástrojem tvůrčích podnětů. To vědomí jej povzbuzovalo k tomu, aby si co nejdokonalěji osvojil techniku fotografování a vyvolávání snímků, toho čarodějného obřadu, při němž se odehrává úchvatný zázrak, když se ve vaničce s vývojkou v červeném přišeeři na bílé ploše citlivého fotografického papíru zjevují znehybnělé výseky skutečnosti. Byla to

spívá k publicitě jiných. Jakkoli se brání chvále, nelze o něm neříci, že Chlumec nad Cidlinou mu vděčí za pilnou registraci vzhledu i každodenního života města i kraje v rozčeřeném proudu ubíhajícího času. Jsou to tisíce fotografických záznamů stavebních pamětihodností, přírodních krás, všedního dění, mimořádných událostí i tváří současníků, které v průběhu uplynulých zhruba čtyřiceti let pořídil s vytříbeným smyslem pro estetickou působivost a technickou kvalitu

a roční doby a jak souvisí to, čeho si člověk všímá, s tím, co zrovna v dané chvíli prožívá, nač myslí, co ho trápí nebo naopak naplňuje radostí. Má-li poříditi řekněme snímek sochy selského rebely před městem, nespokojí se tím, že na přístroji nastaví příslušné parametry, přiloží hledáček k oku a stiskne spoušť. Hledá nejpůsobivější úhel pohledu, aby do snímku dostal i město v pozadí a třeba ještě i vzdutá oblaka na obloze navozující atmosféru bouřlivého času. Snaží se snímek nejenom zobrazit skutečnost, která ho zaujala nebo jejíž zobrazení mu bylo zadáno, ale vyjádřit zároveň svůj prožitek vyvolaný tím, co vidí.

Již jako student se Antonín Fibigr s úspěchem zúčastnil celé řady fotografických soutěží a jeho snímky se objevovaly na výstavách umělecké tvorivosti studující mládeže. To už bylo jasné, že u něho neběží o chvilkové mladistvé zánícení, které s pokračujícím dospíváním ustoupí jiným zájmům až posléze zcela zanikne. Toníkovi fotografování vešlo na celý život do krve jako neodlučná složka jeho vyzrávající osobnosti. Soutěže a výstavy obesílal i později a sklízel jedno ocenění za druhým. Zejména v oboru krajinářské fotografie. K jeho největším úspěchům patří liberecký Štít Viléma Hekela a poté mezinárodní soutěž Infota Jičín, v níž se mu podařilo v silné konkurenci několika tisíc fotografií z celého světa proniknout svými snímky do výstavní kolekce mezi 150 nejlepších fotografií.

Na výstavě Humor ve fotografii, uspořádané v Českých Budějovicích, kde se vybírala výstavní kolekce pro populární stejnojmennou mezinárodní soutěž v bulharském Gabrovu, byla Fibigrova fotografie zařazena do národní kolekce reprezentující Československo.

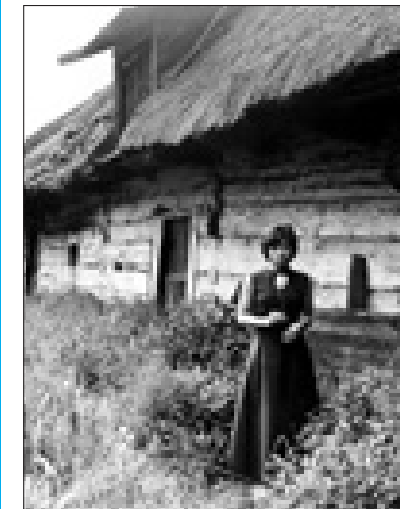
Na X. biennale sportowo turystycznej fotografii v Krakově, které je známou a vždy početně obleslanou mezinárodní soutěží, získal čestné uznání. V brněnské soutěži Les ve fotografii si vydobyl 3. cenu, což byl na tomto početně silně zastoupeném fóru neobyčejně významný úspěch. Vavříny uznání si odnesl i z četných dalších soutěží.

Postupně, jak se jeho fotografické dílo rozhojnilo, mohl se již odvážit i uspořádání samostatných výstav. Čtyři takové výstavy se uskutečnily v Chlumci a další v sousedním Bydžově.

Fibigrovy umělecky ambiciózní fotografie si přirozeně našly cestu i do novin a časopisů. Objevily se v měsíčníku Kr-

konoše, v magazínu Turista, v časopise Československý svět, vydávaném Československým zahraničním ústavem, i v zájmovém periodiku Myslivost. Pravidelně byly otiskovány v regionálních novinách.

„Odjakživa jsem měl rád přírodu,“ vyznává se Antonín Fibigr. „Proto jsem se také věnoval hlavně krajinářské fotografii. To mě přivedlo k turistice, která je mou přidruženou celoživotní zálibou. Jako předseda místního odboru turistiky tělovýchovné jednoty Sokol jsem prosazoval především tak zvanou sportovní výkonovou turistiku a cykloturistiku. Založili jsme

v Chlumci tradici dálkových pochodů pod názvem 100 000 kroků kolem Chlumce. Tento dálkový pochod svého času získal velkou popularitu a přilákal do Chlumce stovky účastníků z celé republiky.“

Čtenáři si jistě vzpomenou, že mezi startujícími byl tehdy i velmi proslavený chodec Juraj Puci, známý svými dálkovými pěšími pochody napříč republikou. Chlumeckých, ale i dalších pochodů se Antonín Fibigr také sám aktivně účastnil. Na svém sportovním kontě má i „stovku“, kterou po trase Chlumec-Bohdaneč, Kunětická hora, Nechanice, Nový Bydžov-Chlumec absolvoval bez zastávky za necelých 23 hodin. Byl to jistě úctyhodný výkon.

Turistiku Antonín Fibigr samozřejmě spojoval se svou fotografickou vášní. Ve spolupráci s časopisem Turista, magazín na cestu, inicioval v Chlumci každoroční fotografickou soutěž pásem barevných diapozitivů s turistickou tematikou. V jejím rámci spolu s dalšími členy chlumeckého fotoklubu, panem Lelem, Morávkem a Janatou, pořádal v místním kině promítání vybraných soutěžních pásem diapozitivů polykranovým systémem na tři projekční plátna současně s doprovodem hudby a mluveného slova. Byly to

velmi emotivní, divácky neobyčejně atraktivní pořady, jež naplněný sál odměňoval nadšeným potleskem.

„Příznivý ohlas měly i Večery poezie, které jsme pořádali v krbovém salonku zámecké restaurace společně s panem učitelem Václavem Hájkem. Promítaný obraz doprovázela vážná hudba a živá recitace v podání herce hradeckého Klicperova divadla. O tyto večery byl tak velký zájem, že nestačily židle a musely se vydávat místenky...“

Tuto akci jsme ale bohužel museli i přes velký zájem zrušit. Poslední „Večer vánoční poezie“ měl takový úspěch, že dojatí návštěvníci si na závěr zazpívali „Narodil se Kristus Pán...“ a to v době, kdy sice bylo dovoleno tuto píseň veřejně hrát, ale pouze beze slov. Shodou nešťastných okolností ve vedlejším salonku právě zasedal městský výbor tehdejší vládnoucí strany. Hned druhý den následoval pohovor a zákaz pořádání dalších Večerů s odůvodněním, že se zde schází chlumecká poražená buržoazie a propaguje náboženské cítění.“

Možnost otiskovat fotografie přivedla Antonína Fibigra v roce 1967 do vznikající redakce tehdejšího Chlumeckého zpravodaje, kde mu byla přisouzena role redakčního fotografa, soustavně registrujícího a obrazově dokumentarizujícího všechny události ve městě. Později spolu s Jitkou Liškovou a Václavem Starým prováděli, tehdy ručně, grafickou úpravu časopisu pro tisk na kovolistech.

Zodpovědný úkol redakčního fotografa plní již slušnou řádku let i v Chlumeckých listech. Zvlášť působivé jsou jeho nádherné barevné fotografie, které zdobí obálku každého čísla našeho měsíčníku. Zajišťuje i podobizny osobností, o nichž se v listu píše, a ilustrační snímky podle potřeby autorů. Antonín Fibigr se svým aparátem nechybí při žádné slavnosti či jiné události ve městě, která stojí za pozornost. Známe jeho krásné reportážní snímky z oslav stého výročí založení chlumecké školy nebo ze slavnostního otevření renovované Lorety.

Nejenom redakce Chlumeckých listů, ale i město má štěstí, že našly tak zdatného, pilného a vpravdě umělecky disponovaného fotografického dokumentátora. Veřejně prospěšná je i jeho turistická činnost obrážející se i na stránkách Chlumeckých listů v pozvánkách k cykloturistickým výletům a v péči o rubriku „Pověsti chlumeckého kraje“.

Karel Richter

VLASTA FIEDLER

Narodil se v Nové Vsi na Mělnicku v rodině místního kováře a podkováře, který jakoby v protikladu k svému siláckému řemeslu vyžadujícímu železnou sílu paží Inul velice k hudbě a hrál výborně a s jemným citem na housle. Vlastík vyrůstal v harmonickém rodinném prostředí s pevnými citovými vztahy. Po vychození obecné školy ve Vepřku přešel na měšťanku do Kralup nad Vltavou a začal studovat na místním reálném gymnáziu. Zděděná láska k hudbě ho přivedla do kralupské hudební školy, kde se naučil hrát na klavír. Měl všechny předpoklady k studiu na hudební konzervatoři, která by byla nepochybně cestou k dalšímu rozvíjení jeho průkazného hudebního nadání. Jenže tehdy při přijímání do škol nezáleželo ani tak na schopnostech uchazečů jako na posudcích, které je provázely. Vlasta Fiedler byl v nich charakterizován jako syn živnostníka (třebaže se otec vždy živil jen prací vlastních rukou), což tehdy byla závada na úrovni vrozené tělesné vady. Děti živnostníků bylo nařazeno do výběrových škol nepřijímat. I když úspěšně složil zkoušky na pražskou konzervatoř, její dveře pro něj byly uzavřeny. Zkusil, jestli by ho nepřijali na Moravě v Kroměříži, ale i tamní strážci kádrové čistoty byli bdělí a ostražití. Nezbývalo, než aby se živil rukodělnou prací. Nastoupil do zaměstnání v liberecké továrně na pianina, kde zvládl profesi mechanika pianin a klavírů, odborně nazývaného klavírník. Přitom dva roky studoval soukromě na konzervatoři v Praze hru na pozoun.

Z Liberce odešel jako kvalifikovaný dělník do světově proslulé továrny na piana Petrof Hradec Králové. Tohle už zařizoval Osud, který si usmyslel, že ho v tomto městě seznámí s mladou, hezkou techničkou Východočeského rozhlasu Lídou Kopeckou z Chlumce nad Cidlinou. Obapolná jiskra zažehla hluboký citový vztah, který skončil po dvou letech svatbou. Předtím si ovšem Vlasta musel odkroutit povinné dva roky základní vojenské služby v Jindřichově Hradci, Českém Krumlově a Českých Budějovicích. Zařadili ho do strážního oddílu, takže vyměřený čas vojančení uplýval jen zvolna, v nudném střídání odpočinku a strážní služby na stanovišti.

Svatba s Chlumečankou přivedla Vlastu Fiedlera do Klicperova města. Již v Hradci Králové několik let věnoval všechen svůj volný čas hudbě jako člen dechového a tanečního orchestru Škodovky, přejmenované tehdy na Závodů Vítězného února. Orchester řídil vynikající hudebník známého jména profesor Dušan Jurenka a neméně zdatný Josef Frelich.

„Koncertovali jsme v celém hradeckém kraji. Pravidelně jsme hráli k poslechu i tanci v hradecké Koruně, v Domě odborů zvaném Střelák. V roce 1958 - to mi bylo 23 let - jsem se seznámil se svou nynější manželkou. Za dva roky jsme se vzali a žijeme spolu šťastně dodnes už celých - Ježíši, to to letí - celých pětadvacet let. Máme dva syny, Vlastu a Petra, šest vnoučat, postavili jsme si vlastníma rukama řadový rodinný domek v krásné vilové čtvrti u řeky na cestě ke Kladubům... nevím, co bych si mohl přát víc. Jen to zdraví, aby nám vydrželo.“

Po příchodu do Chlumce našel Vlasta Fiedler nový domov v bytě manželčiny maminky na nádvoří lesní správy v ulici Boženy Němcové. Rok dojížděl ještě za prací do Hradce, než si našel zaměstnání v místním Kovoplastu jako vedoucí skladu a později samostatný zásobovač. Nic, co by souviselo s muzikou. Okusil i jiná zaměstnání, vyžadující ovšem každodenní dojíždění. Pracoval v podniku Hudební nástroje Kolín, Komunální služby Nový Bydžov, Česká pojišťovna Hradec Králové...

V roce 1968 pod vlivem idejí Pražského jara zahořel nadějí, že ho dubčekovský socialismus s lidskou tváří zbaví konečně nezasloužené kádrové skvrny živnostenského původu a že se všem lidem v republice bude doopravdy žít lépe a radostněji. Invaze vojsk Varšavské smlouvy a následná normalizace učinily však všem nadějím konec. Vlasta Fiedler nejenže se nezbavil diskvalifikačního puncu, ale přibyl mu další, ještě závažnější: V roce 1968-69 zaujímal tak zvané pravičácké kontrarevoluční postoje a vyjadřoval nesouhlas se vstupem vojsk. Stálo ho to samozřejmě přemístění na nižší funkci i plat.

V roce 1977 našel šťastnou náhodou zaměstnání, které mu kromě výdělku přinášelo i radost z možnosti uplatnit své umělecké hudební sklony. Dostalo se mu již dříve možnosti intimního sblížení s hudbou. Vyučoval ve zdejší hudební škole hře na akordeon. Hned po příchodu do Chlumce začal hrát v kapele Franty Panchartka. O něco později založil svou vlastní kapelu, s níž hrál v tanečních kurzech, na pravidelných večerech v hotelu Grand, na něž Chlumečáci rádi vzpomínají. Bez orchestru Vlasty Fiedlera se neobešla po léta žádná plesová sezona v chlumecké sokolovně. V tom, pro něj památném roce 1977, se stal ředitelem městského kulturního střediska. Tato životní štace trvala třináct let a byla nezapomenutelná pro něj i pro mnohé místní zájemce o kulturu. Vlasta Fiedler vymýšlel, organizoval a slovem i hudbou provázel zajímavé kulturní pořady, které naplňovaly sál Říhova domu i sokolovny. Nezapomenutelné jsou festivaly dechových a tanečních orchestrů hradeckého kraje. Zajišťoval s úspěchem i proslulé divadelní festivaly Klicperův Chlumec. Oblíbené byly i pravidelné pořady Křeslo pro hosta, na nichž se rodákům dostávalo příležitosti besedovat se zájemci. V těchto hojně navštěvovaných a zajímavých pořadech s hudebním doprovodem Vlasty Fiedlera s velkým ohlasem vystoupil básník Josef Rumler, divadelník a spisovatel Antonín Lauterbach, spisovatel Václav Horyna, komponistka prof. Ivana Loudová, dirigent Mario Klemens a další. Tady se nemohu ubránit osobní vzpomínce na obdivuhodnou improvizáční koncertní schopnost Vlasty Fiedlera. Do jednoho z pořadů Křeslo pro hosta jsem byl pozván, abych vyprávěl historky z natáčení Vávra historického válečného filmu Sokolovo, při němž jsem působil jako odborný poradce. Vlasta Fiedler prokládal vyprávění klavírními vložkami s neobyčejnou citlivostí tak, že vždy přesně podchytil dějovou pointu vyprávěného příběhu a rozehrál tónový registr s nevšední vynalézavostí a vnímavou schopností melodicky podbarvit mluvené slovo, nechat je pocitově vynít a zároveň uvolnit posluchačovu pozornost, osvěžit ji a navodit atmosféru zaujatého očekávání. Dokázal tak nejenom hudebním doprovodem vyprávění zarámovat, ale přímo dotvářet a prohlubovat jeho účinek na auditorium. Ještě výrazněji mě o této své nevšední schopnosti přesvědčil, když jsme společně byli neočekávaně

postaveni bez jakékoli předběžné domluvy, nácviku či předem promyšleného scénáře před úkol obstarat téměř dvouhodinový program vyprávění historických příběhů s hudebními vložkami v novobydžovském Jiráskově divadle pro sál zcela zaplněný studenty gymnázia. Podařilo se nám toto náročné publikum zaujmout a vzbudit dojem, že souhra mluveného slova a hudby odměněná nakonec mohutným potleskem, byla výsledkem pečlivé předchozí autorské a režijní přípravy. To byla především zásluha skutečně mimořádné schopnosti Vlasty Fiedlera tvořivě preludovat, doslova na místě tvořit tónovou kompozici přesně zapadající do nálady dané chvíle. Říkal jsem si už tenkrát s obdivem: To je talent od Pánaboha. A znovu mě o tom přesvědčil v pořadu na oslavu 90. narozenin Antonína Lauterbacha v Říhově domě, kdy pestrou koláž divadelních scének zdařile osvěžoval svými klavírními improvizacemi na pouhé znamení rukou bez složitých předběžných domluv a vždy přesně tak, jak se to hodilo k dozrívající zvukové interpretaci textu. Jsem si jistý, že nebýt úzkoprsých kádrových omezení své doby, stal by se Vlasta Fiedler ozdobou koncertních pódii. Ale i tak svou hudební erudicí oslovil tisíce vděčných posluchačů a dal lidem spoustu radosti a příjemných, potěšujících prožitků.

„Celkem pětadvacet let jsem účinkoval v tanečních kurzech, na svatbách, při vítání občánků i při smutečních obřadech v Husově sboru, při zpěvohrách v podání divadelního souboru Klicperů a při mnoha dalších příležitostech. Musím říct, že hudba

je to, co vedle rodiny dává smysl mému životu a pro co žiju a nepřestanu žít, dokud mi Pánbůh dovolí.“

Navzdory překážkám, které mu nepřiznaly doby i některých zlovolných lidí kladly do cesty, může být Vlasta Fiedler se svým dosavadním životem spokojen. Dokázal se vyrovnat s danými okolnostmi, na něž neměl vliv, ale nevzdal se přitom svých ideálů a zůstal za všech okolností dobrým a užitečným člověkem, který může kdykoliv ze svého životního působení složit účty sobě i jiným. I když v roce 1993 odešel do důchodu, osmělujeme se doufat, že ještě ani zdaleka nehodlá odložit někde na půdu mezi nepotřebné krámy své nevšední schopnosti, kterých by bylo věru škoda, kdyby ležely ladem.

Karel Richter

JANA GOGOVÁ

S velkým potěšením při různých slavnostních příležitostech jistě přihlížíme vystoupení chlumeckých mažoretek. Tomu souboru půvabných dívek, které v slušivém oblečení s minisukýnkami předvádějí dokonale sevcíčený pochod s rozličnými obraty a pohybovými kreacemi. Inspirátorkou, cvičitelkou a manažerkou tohoto úspěšného pohybového tělesa je učitelka ZUŠ v Chlumci nad Cidlinou, původně profesionální baletní tanečnice, Jana Gogová. Dnes vám ji představíme, přesněji řečeno, dáme jí slovo, aby nám o sobě pověděla, co možná leckdo neví a kvůli čemu ji řadíme mezi význačné rodáky.

Jana Gogová: „Ano, mám ráda Chlumec a hrdě se k němu všude hlásím. Jsem Chlumečanka, která se tu 15. února 1943 narodila. Říkalo se „město v zahradách“. Dnes se obávám, že se more zeleně vytvářející dojem zahrad z města rychle vytrácí. Mám, především na mysli tu krásnou lipovou alej podél hradecké silnice. Vždycky, když jsem se vracela do Chlumce, z dálky mě vítal zámek a pak rozevřela svou mohutnou zele-

nou náruč ta kouzelná alej. Patřila k mému domovu.“

V Chlumci jsem prožila báječné dětství. Už v mateřské škole jsem se setkala s divadlem. Nejenže nás paní učitelky učily básničky a písničky s malou pohybovou kreací, jako Šípková Růženka, Kolo kolo mlýnské... Na stadionu pod sokolovnou se hrálo velkolepé divadlo pod širým nebem Rok na vsi. My, holčičky ze školky, jsme si zahrály kuřátka, zobaly jsme zrní, které nám selka sypala.

Později, když jsem začala chodit do školy, bylo už od první třídy dost příležitostí, abych si mohla zarecitovat ně-

jakou tu básničku. Zahrála jsem si i divadlo, Adélku v Babičce. Dělal jsem to s velkou radostí. Když mi bylo devět let, přihlásila mě maminka do nově otevřené baletní školy paní Běly Odravské. Do baletu jsem se zamilovala od první hodiny. Před skončením základní školy bylo nutné, abych se rozhodla, co dál. Paní učitelka Odravská mi doporučila jít na konzervatoř. Ujišťovala mě, že mám pro balet předpoklady, které by bylo škoda nechat ladem. Udělala jsem talentové zkoušky, v což jsem se ani neodvažovala doufat. Vždyť ze dvou set uchazeček nás přijali jen deset. Našemu ročníku se dostalo vzácné příležitosti, že jsme do tajů baletního umění mohly pronikat pod vedením ruské profesorky z Moskvy Olgy Alexandrovny Ilinové. Měla jsem ji moc ráda, byla nesmlouvavě přísná, ale spravedlivě dovedla ocenit naše schopnosti i snahu. Byla to velká umělkyně a skvělá profesorka. Vděčila jsem jí za mnoho.

Školní léta uběhla jako voda a přede mnou se otevřela divadelní dráha. První angažmá v divadle F. X. Šaldy v Liberci pod vedením V. Untermüllerové. Pro mne, jako nejmladší členku baletu, za-

čala nová, pestrá a velice zajímavá práce. Přinášela mi radost a povzbuzení, neboť vedle povinnosti tančit ve sboru se mi dostávalo příležitosti vystupovat i v malých sólech. Byla to léta poznávání, získávání uměleckých zkušeností v baletu a v divadelním životě vůbec. Když bylo po čtyřech letech mého působení v Liberci baletní těleso přřazeno k opěře jen pro její potřeby, bez vlastní produkce, rozhodla jsem se odejít. Po konkurzu jsem nastoupila do divadla O. Stibora v Olomouci. Jako šéf a choreograf baletu tam působil J. Škoda. Zrovna se studoval balet V. Koláře Touha, inspirovaný lety do kosmu, touhou člověka objevovat nové světy, jiné civilizace. Zajímavá choreografie v krokových variacích na mne, tehdy ještě málo zkušenou baletku, působila moderně. Bylo to něco úplně jiného, než na co jsem byla zvyklá v liniích klasického tance. V divadle jsem zůstala do konce sezony. Po prázdninách jsem měla nastoupit v Košicích. Náhoda však zařídila, že ještě předtím jsem se nakrátko ocitla v divadle J. Záborského v Prešově, kde jsem na čas přijala angažmá. Soubor vedl F. Vychodil a přesto, že baletní skupina zde patřila k operetě, v choreografiích se neprojevoval stereotyp tohoto žánru, naopak sršely nápaditostí a elánem. V době mého nástupu byl uveden balet Sněhurka na hudbu Z. Vostřáka a já jsem dostala nabídku tančit titulní postavu.

V roce 1965 konečně přišlo angažmá ve státním divadle v Košicích, kde šéfem baletního souboru byl S. Remar. Nadšení, s nímž jsem nastoupila, mě však pozvolna opouštělo. Byla jsem zklamaná mezilidskými vztahy i pracovními poměry. V divadle jsem sice zůstala, ale když mi v následujícím roce vedení Osvětového střediska ve vzdálenějším Trebišově nabídlo, abych u nich vyučovala dvakrát týdně na baletní škole, vytvořila jsem si podmínky, abych mohla trebišovskou nabídku přijmout. S velkým západem jsem se pustila do nové práce. S vyučováním jsem neměla žádné zkušenosti, ale dost mi pomohlo rozpomínání na vyučovací metody mé chlumecké baletní učitelky paní Běly Odravské. Podařilo se mi, myslím, během dvouletého působení v této baletní škole rozvíjet v dětských duších zájem o baletní umění. Jedna z mých žaček později studovala tanec na košické konzervatoři.

Na začátku roku 1969, kdy do košického divadla nastoupila M. Halaszová

do funkce pedagoga a choreografa a její manžel A. Halasz, vynikající tanečník, zaujal místo předního sólisty souboru, nastala v úrovni produkce pronikavá změna k lepšímu. Už jenom trénink pod vedením Halaszové se stal tvořivou součástí další práce, a tím začínala nová cesta celého souboru. Do konce sezony nastudovala mimo dramaturgický plán baletní večer pod titulem „Máte rádi balet?“ Chopiniáda, Miniatury, Valpurgina noc... V první části jsem tančila Prelud Adura a Valčík Cismol, ve druhé duet ze II. dějství Labutího jezera a Saint Saense Umírající labuť. Jsou to krásné, ale velmi náročné taneční party, jak technicky, ještě víc v tanečním projevu, v celé harmonii provedení. A právě M. Halaszová mě vedla ve veškeré práci k hledání nejemnějších odstínů pohybového vyjádření. Usměňovala, hodnotila, radila. Adagio z Labutího jezera bylo mou první partnerskou spoluprací s A. Halaszem. Po celou dobu jeho působení v Košicích jsem od něho získávala mnoho cenných zkušeností. Oba manželé se podíleli na dosažení vysoké úrovně taneční interpretace košického baletního souboru.

V dalším baletním večeru s titulem Rapsódia jsem v choreografii hostujícího J. Zajky tančila s úspěchem roli Motýla, v Paganinim mi Halaszová svěřila roli Múzy. To byla nádherná sezona. Měla jsem krásné role a navíc jsem se spolu s A. Halaszem zúčastnila mezinárodní baletní soutěže ve Varně.

Na podzim roku 1970 přišel na řadu celovečerní balet „Spící krasavice“ P. I. Čajkovského v choreografii M. Halaszové, kdy jsem tančila titulní roli v partnerské spolupráci s A. Halaszem. Na jaře 1971 celý soubor s tímto titulem a řadou dalších odjížděl na třítydenní zahraniční zájezd do Itálie. Po úspěšném zájezdu jsme uzavřeli sezonu celovečerním baletem S. Prokofjeva Kamenný kvítek. Tančila jsem postavu Paní Měděné hory, která svým charakterem kontrastovala s lyrickými rolemi, které jsem doposud interpretovala. Dalším titulem sezony 1971–1972 byl balet Labuť jezero P. I. Čajkovského. Touhou každé tanečnice je hlavní role v tomto baletu. I mne potkalo to štěstí, že jsem tančila roli Odetty za nesmírně cenné spolupráce A. Halasze. Jeho manželka M. Halaszová v této sezoně nastudovala další stěžejní díla světového repertoáru, Žizel A. Adama, Ples kadetů J. Strausse, v němž jsem tančila titulní roli. Snažila jsem se podat co

nejlepší výkon. Krátce po zdařilé premiéře nás čekal opět zahraniční zájezd do Itálie s bohatým a vysoce náročným repertoárem. V následující sezoně 1972–1973 uvedla Halaszová balet pro děti Doktor Jajbolí I. V. Morozova, kde jsem si zatančila dvě role, Vlaštovku a Lišku. Dětské publikum přijalo inscenaci s nadšením. Udržela se vedle klasických děl v kmenovém repertoáru po několik let. Sezonu uzavíral v pořadí již třetí zájezd do Itálie. V repertoáru bylo zařazeno nové dílo, Polovecké tance A. P. Borodina, které choreograficky ztvárnila neobyčejně působivě M. Halaszová. Sklidili jsme bouřlivý úspěch.

Když Halaszovi v roce 1974 založili na konzervatoři v Košicích taneční oddělení, přijala jsem jejich nabídku externího vyučování. Dalším jejich velkolepým choreografickým dílem byly Slovanské tance A. Dvořáka, v nichž jsem se uplatnila v několika sólových výstupech.

R. 1977 byl pro mne obzvláště úspěšný, a tím i šťastný, neboť v obnoveném Labutím jezeru jsem tančila hlavní postavu Odettu i Odílii. Následoval celovečerní balet Louskáček P. I. Čajkovského, kde jsem si zatančila hlavní postavu Kláry.

V novém baletu pro děti „Cipolino“ na hudbu Chačaturjana jsem byla obsazena do role Orchideje. V roce 1981 hostující choreograf zasloužilý umělec J. Blažek uvedl balet Romeo a Julie S. Prokofjeva. Svěřil mi roli Julie. Tím se mi splnil nejkrásnější sen, jaký se mi jen mohl zdát. Úspěšným ztvárněním této role jsem vlastně završila svou taneční dráhu v linii lyrických postav. Košickému divadlu a manželům Halaszovým vděčím za to, že mé umělecké uplatnění bylo plné a úspěšné. Halaszovi však odešli, což se okamžitě negativně promítlo do práce souboru. Obzvláště to bylo znát ve výkonech sólistů. Nový šéf baletu J. Ondrejka nebyl schopen Halaszovou nahradit.

V roce 1985 nastal čas mé zralosti. Tanečníci končí aktivní taneční dráhu dříve než jiné musické profese. Fyzickou kondici potřebnou k vysoce náročným výkonům lze udržet jen po určitý věk. Ukončila jsem své působení v divadle na samém vrcholu dosažené výkonnosti a úspěchu, tak jak to má být, a nastoupila na LŠU v Sečovicích, kde jsem dva roky vyučovala. Z rodinných důvodů jsem se však poté vrátila do svého rodného Chlumce, tedy domů.

Vyučovala jsem nejprve celkem 4 roky na LŠU v Hradci Králové a od roku

1990 působím na ZUŠ v Chlumci nad Cidlinou. Kromě tanečního oddělení, které vedu, řídím i soubor mažoretek. Založila jsem jej na žádost tehdejšího pana ředitele F. Neumana. Sama jsem z toho měla trochu strach, neboť jsem byla klasická baletní tanečnice a s tímto směrem jsem se v divadle během svého působení nesetkala. Pustila jsem se však

s elánem do práce. Byla jsem vůči dívkám asi až příliš náročná, ba tvrdá, až si na mne šly stěžovat k panu řediteli. Snad mi dnes již uvěřily, že to muselo být, neboť bez kázně, vytrvalosti, pevné vůle a preciznosti spojené s houževnatostí se nedá nic velkého dosáhnout.“

Výsledky se dostavily. Mažoretky vystupují nejenom v Chlumci, ale i v širo-

kém okolí, jezdí dokonce do zahraničí. Byly v Itálii, Francii, Španělsku, Německu. Je to nepochybně velký úspěch školy i jejího bývalého ředitele Neumana, který je duchovním otcem i finanční oporou vzniku a existence souboru mažoretek úspěšně reprezentujícího i naše město Chlumec.

Karel Richter

JAROSLAV GOLL

Význačný český historik, profesor Karlovy univerzity, zakladatel pozitivistické školy české historické vědy. Narodil se 11. července 1846 v Chlumci nad Cidlinou jako syn panského lékaře MUDr. Adolfa Golla. Byl ještě v chlapeckém věku, když se rodina přestěhovala do Hradce Králové a později do Mladé Boleslavi. Na prázdniny však

jezdil pravidelně k příbuzným do Chlumce. V rodině osvětleného vlastence Josefa Daňka se setkal s tehdy už známou českou spisovatelkou Boženou Němcovou, která přijela k Daňkovům na jejich pozvání v naději, že jí v její těžké nemoci (rakovina dělohy) prospějí zdejší lesy a koupele v místních Svatojanských a mlékosrbských lázních. Daněk si jí hluboce vážil nejenom jako oblíbené české spisovatelky a nadšené vlastenky, ale i jako manželky Josefa Němce, s nímž byl pro účast v revolučních akcích roku 1848 společně vězněn v Lipčovském Mikuláši. Mladý Jaroslav Goll později vzpomínal, jak poprvé spatřil kdysi krásnou, ale tehdy již ubohou, vyhublou, sešlou, předčasně zestárlou paní, se zimničním leskem ve smutných, hlubokých očích: „Seděl jsem 1. srpna 1861 se strýcem a bratrancem Stanislavem před domem, kde jsem často s nebožtíkem dědečkem rozmlouvaje sedával. Tu přijede bryčka a z ní vystoupí paní černě oděná. V obličeji unylém bylo znáti stopy zármutku, nouze i nemoci. Tiskla strýcovi ruce a na jeho otázku, jak by se měla, odvětila: Jsem na těle i na duchu nemocná. Byla to duchaplná spisovatelka Babička, byla to Božena Němcová. Nemluvila mnoho. Její plačtivý hlas, výraz obličeje cele zjevený, vše to činilo nepříjemný jakýsi dojem. Vyhledával jsem přece společnost její. Dozvěděl jsem se, že její Babička se zakládá nejvíce na pravdu, jest to její vlastní babička, ona sama jest Barunka, ukončení však jest při-

básněno.“ Student Jaroslav Goll ji vídal, jak se prochází sama rozlehlou zahradou. Přinášel jí čerstvě natrhané maliny. Ačkoli jinak nemluvila téměř s nikým a plaše se vyhýbala lidem, na něj se vždycky přívětivě usmívala. Nazývala ho v žertu svým šohajem.

Po gymnaziálních studiích v Hradci Králové, Mladé Boleslavi a nakonec v Praze mladý Goll přestoupil na univerzitu, kde studoval historii a v roce 1870 byl promován na doktora filozofie. Jako středoškolský profesor působil na Gymnáziu v Mladé Boleslavi. Po návratu z tříletého studijního pobytu v cizině nastoupil jako profesor na České obchodní akademii v Praze. Zároveň se habilitoval jako docent pro obor všeobecné historie a vedle svého středoškolského úvazku přednášel na univerzitě, dokonce i česky. Vynikajícími výsledky své vědecko-výzkumné i pedagogické činnosti se záhy kvalifikoval na čelné místo mezi českými i německorakouskými vědci a vysokoškolskými pedagogy. V roce 1880 byl jmenován mimořádným a o pět let později řádným profesorem Karlo-Ferdinandovy univerzity. Po dva roky, 1891 a 1892, zastával funkci děkana české filozofické fakulty.

Kromě vědecké práce projevoval hluboký aktivní zájem o českou literární tvorbu. Již jako student se seznámil s Vítězlavem Hálkem a Janem Nerudou a pod jejich vlivem začal do časopisů Květy a Osvěta přispívat hodnotnými překlady francouzské, polské a italské poezie. Po této zdařilé literární průpravě přikročil k vlastní literární tvorbě v žánru prózy i poezie. V Květech byla uveřejněna jeho povídka Večerní hvězda. Roku 1874 vydal sbírku básní, ale v té době jej už čím dál více vtahovala do svého gravitačního pole historická věda. Věnoval se zejména výzkumu doby husitské. Stal se největším znalcem problematiky dějin Jednoty bratrské. Výsledky své badatelské činnosti uveřejňoval pravidelně v Časopise Českého Muzea i v jednotlivých samostatných spisech a studiích. Připojil se k realistům sdruženým kolem prof. T. G. Masaryka v jejich statečném boji proti zastáncům pravosti Rukopisů, které byly zfalšovány Václavem Hankou a jeho pomocníky ve snaze podat důkaz vyspělosti ranně středověké poezie. Ke Gebauerovu důkazu chybného napodobování staré češtiny přidal Jaroslav Goll vysoce kvalifikovaný historický rozbor, kterým dokázal, že mnohá fakta obsažená v dějích básní rukopisných podvrhů se vymykají své době.

Za Rakousko-Uherska se mu za vědecké zásluhy dostalo nejvyšších poct a uznání, což se mu vytýkalo v prvních letech republiky jako důkaz loajálního rakouského vlastenectví. Je pravda, že nebyl stoupencem odboje proti habsburskému

mocnářství, což ublížilo jeho pověsti v letech vzniku a trvání Československé republiky. Nic to neměnilo na ocenění hodnoty jeho vědeckých zásluh. Neměnilo se nic ani na úctě, kterou k svému velkému rodákovi chovalo město Chlumec. Sám se k svému rodnému městu hrdě hlásil, což potvrdil i při své návštěvě míst nerozlučně spjatých s jeho dětstvím a mládím.

Poslední léta svého života dožíval v ústraní, zatrpklý pod tíhou strážní, kterými osud stíhal jeho soukromí, odcizen době, která ho nechápala a pro niž jen těžko nacházel pochopení i on sám. Zemřel 8. července 1929 v úctyhodném věku 83 let. Chlumečtí se k svému slavnému rodákovi přihlásili s hrstí a úctou odhalením pamětní desky na domě v dnešní ulici Boženy Němcové, kde se narodil. Na slavnosti spojené s odhalením této desky promluvil jeden z největších českých historiků Josef Pekař o nehybném významu díla dr. Jaroslava Golla, k němuž se hrdě znal jako jeho oddaný a vděčný žák. Další z velikánů české historické vědy dr. Josef Šusta nedlouho po Gollově smrti, v listopadu 1929, na fóru historiků zhodnotil význam jeho díla slovy, která jako by promlouvala přímo k dnešku: „Jaroslav Goll byl zajisté, jako kterýkoliv humanista, dobrým Evropanem, jemuž žádná ze zemí západní kultury nebyla úplně cizinou, životní dílo své konal však především s věrým zřetelem citovým k své české vlasti a v jejích službách. V ohledu tom jest jeho dílo opravdu výraznou kapitolou národního obrození. Byla-li společnou základnou obrozenskou především

snaha dobýt národu českému opět rovnoprávnosti a rovnocennosti mezi ostatními národy evropskými, vidíme, že generace, jež odcházela, když Goll vstupoval do vědeckého života, hledala cíl ten především jakousi apologetickou, řekl bych separativní metodou. Snažila se vytknouti především složky, jež dělají naši kulturní minulost od nejbližších sousedů západních, ukazovala, jak všecek vývoj náš vyvěrá z původní svéráznosti slovanské, vlídně zjasněné idylickým pochopením Herderovým; bytostný boj slovanského a germánského živlu na půdě naší vlasti jevil se jí trvalou tvárnou osou našeho národního bytí i jeho hlavní zárukou v budoucnu. Naproti tomu základní směrnice Gollova díla životního byla od počátku snaha, postavení českého národa v řadě národů ostatních podepřít účinně thesí poněkud jinou: ukázati totiž, že nestál nikdy mimo kruh latinské vzdělanosti západní, nýbrž že byl od 10. století, od doby našich velkých světů národních, jejím plnoprávným podílníkem, který se účastnil kladně na budování vzdělanosti té, maje mnohem těsnější vztah k západu než k východu evropskému...”

Svůj hluboký a výstižný rozbor Gollova historickovědního přínosu uzavřel dr. Šusta podnes platnými slovy: „Závěrečný tesklivý akord, který provází poslední léta života Gollova, nemůže nám bránit v tom, abychom nevěnovali celé jeho dílo životní věncem ryzích a oddaných důků, jaké sluší muži opravdu velikému a tvůrčímu.“

Karel Richter

dopisovatelem a jeho články, rady i postřehy značené šifrou hj nejsou bez zajímavostí.

Po pádu totalitního režimu je povolán do funkce prozatímního tajemníka města a zde plně uplatňuje své schopnosti a z každého úspěchu města, k němuž přispěl i on, má upřímnou radost. Píše městskou kroniku a že má své rodné město opravdu rád, rediguje barevný pětijazyčný prospekt (česky, německy, anglicky, francouzsky, italsky) jako propagační bulletin určený pro návštěvníky našeho města. Ochotně se zapojuje do příprav 200. výročí narození V. K. Klicpery a 45. Klicperova Chlumce a tyto události publikuje v Chlumeckých listech i v denním tisku.

Bohužel nikdo z nás, ani on sám netušil, že těžká nemoc započala své zhoubné dílo. Pan učitel Václav Hájek není už mezi námi. Tato bolestná skutečnost uzavírá jeho bohatou životní kapitolu a v nás teď bude žít jen ve vzpomínkách. Proto nechť tento nekrolog je zároveň vzdáním věrných důků, úcty

a uznání k jeho veškeré činnosti i vykonané práci a zároveň i obdivu k člověku,

který se ve prospěch druhých dokázal rozdat. **Antonín Lauterbach**

VÁCLAV HÁJEK

Nadmíru miloval své rodné město, jemuž až do svého skonu zůstal věren a pro jehož rozkvět a slávu nelitoval svých sil i obětavé práce.

Jako učitel si byl plně vědom svého poslání, že je jeho svatou povinností jako pedagoga nejen vychovávat svěřenou mu mládež, ale vedle toho zvláště v době mimoškolní věnovat své práci v kultuře a osvětě. A to on činil v míře přebohaté, ne z donucenosti, ale dobrovolně, ochotně a rád, zvláště když k tomu měl nevšední schopnosti.

A tak v roce 1940 jako 18ti-letý jiných se stává členem nově vzniklého „Studia mladých“ při divadelním spolku Klicpera a své divadelní ostruhy získává hned napoprvé v těžké roli režiséra v pohádce K. Maška - Fa Presta Kašpárkova maminka, v níž zároveň debutoval i jako herec. A pak už šlo divadlo za divadlem, pohádka za pohádkou, činohry, drama i zpěvohry, vždyť v té těžké době německé okupace bylo naštěstí divadlo jedním z mála míst, kde se mladí lidé mohli vyžívat. Proto vzpomeňme některých z jeho zdařilých postav a posta-

viček, které ztvárnil v premiérách i několika-likých reprízách nejen na chlumecké scéně, ale i při zájezdech na cizích jevištích. Gabriela Foustka ve hře Muži nestárnou, Prvního žaka v Nezbedném bakaláři, Jola ve Smíru Tantalově, Septimána v Mimořádné konferenci, Šavličku ve Strakonickém dudáku, Havlenu v Slavnosti mládí, Učitele v Lesní zince, Poručíka Nováka ve Snu, Rychtáře Vlka v Bělouších, Brunera ve Verunce, Felixe ve hře Jedenáctý v řadě, Komořího ve Viktorii. Je to jen skromný výčet z jeho nesčetných inscenací, které v div. spolku Klicpera absolvoval.

Pracuje ve výboru Klicpery i v přípravných výborech Klicperových Chlumců, v organizaci Junáka, usiluje o vybudování Klicperova divadla, pracuje v odboru cestovního ruchu, pořádá kulturní večery, prostě pracovně s vynikajícími organizačními schopnostmi, na slovo vzatý, obětavý a spolehlivý.

Po 2. světové válce, kdy umlčené divadlo i ostatní kulturní dění v našem městě znovu ožívá, nacházíme Václava Hájka opět v popředí společenského života. Znovu pracuje nejen v divadle, ale i v osvětě.

Je zvolen předsedou Osvětové besedy v Chlumci nad Cidlinou. Pod jeho vedením se tato beseda se svými desítkami aktivních kroužků stává jednou z nejlepších v okrese i kraji.

Když v roce 65. došlo ke krizi a rozkolu v dram. odboru Klicpera a toho roku se Klicperův Chlumec nekonal a ani v příštím roce nebyla naděje v tomto spolku na jeho uskutečnění, byl to právě Václav Hájek, předseda Osvětové besedy, který pod její hlavičkou přetřeznou nit tradičních Klicperových Chlumců navázal, takže od té doby nepřetržitě probíhalo dalších 26 ročníků.

Rok 68. zasáhl i do jeho života. Nesměl vykonávat své povolání, ani pracovat v kultuře a na dlouhou řadu let byl nucen působit mimo Chlumec, ale nezatrpkal, neboť když se vrátil už jako důchodce k zaslouženému odpočinku do svého rodiště, nezůstal stát stranou. Přebírá na krátkou dobu náročnou a piplovou grafickou úpravu Chlumeckého zpravodaje a hned se jeho působení v něm projevuje v nápaditých přílohách kalendářů, jízdních řádů a telefonních seznamů, což naše veřejnost přijímá s velkým uznáním, je zároveň i jeho

JOSEF HARTMAN

V pátek dne 11. ledna 1991 jsme se naposledy rozloučili v Husově sboru v Chlumci nad Cidlinou s naším dlouholetým spolupracovníkem panem Josefem Hartmanem. Skonal náhle dne 8. ledna 1991 uprostřed zámeckého parku cestou ze státního archivu, kterému věnoval čtyři desetiletí svého života a kde se cítil šťastný.

Josef Hartman se narodil dne 15. srpna 1921 v nedalekých Lovčicích v rodině domkaře jako nejstarší ze tří dětí. Po vyučení pracoval u stavebních podniků v Praze a v době druhé světové války v nuceném pracovním nasazení v Mostě. Po uzavření sňatku v roce 1946 se přestěhoval do Levína, kde s manželkou a synem Miroslavem plných čtyřiačtyřicet let spokojeně žil. Jako zednický mistr působil na různých stavbách ve východních Čechách, od roku 1958 pak na výstavbě garáží ČSAD a na první výstavbě družstevních bytů v Chlumci nad Cidlinou. V důsledku vážného onemocnění přešel v roce 1961 do invalidního důchodu. Po překonání zdravotních potíží pracoval dvanáct let na stavebním odboru našeho města.

Vedle lásky a obdivu k rodným Lovčicím a Levínu, kde byl knihovníkem i kronikářem, stal se opravdovým patriotem chlumeckým a to v nejlepším slova smyslu. Od roku 1951 se datuje jeho činnost ve státním archivu na chlumeckém zámku, které věnoval plných 40 let všechn svůj volný čas. Výsledkem jeho snažení bylo uspořádání cenných listinných materiálů z historie města a bývalého soudního okresu chlumeckého. Zůstane navždy jeho zásluhou, že tyto, pro nás tak cenné archiválie, ve městě dosud zůstaly a jsou nám podle potřeby i přístupny. Za léta svého působení v našem městě zpracoval pan Hartman na 230 článků a studií, ve kterých zachytil hospodářský a kulturní život Chlumce n. C. a jeho obyvatel v nedávné i vzdálené minulosti.

Pan Josef Hartman byl dlouhá léta členem komise kulturní a komise pro cestovní ruch, aktivním spolupracovníkem osvětové besedy a v určitém období psal též kroniku našeho města. Obětavě pečoval o sbírky městského vlastivědného muzea, jehož byl správcem a do konce svého života se nesmířil s jeho likvidací.

Od samého vzniku Chlumeckého zpravodaje před 35 lety byl pan Josef Hartman členem jeho redakční rady a jedním z nejpilnějších dopisovatelů. Jeho láska k historii a přístup k archivním památkám mu poskytovaly nepřetržitě možnosti, kterých také svědomitě využíval až do posledních dnů svého života. Významně se podílel též na přípravě „Dějiny města Chlumce n. C.“ v roce 1985, jejichž byl spoluautorem. Nelze zde pomínout ani rozsáhlou sbírku drobné grafiky a EX LIBRIS, kterou během svého plodného života shromáždil.

redakce

VÁCLAV HORYNA

K čelným osobnostem chlumeckého kulturního života patřil VÁCLAV HORYNA, UČITEL, SPISOVATEL, NÁRODOPISEC A LITERÁRNÍ HISTORIK.

Narodil se 17. dubna 1906 v nedalekém Pamětníku jako syn zemědělského dělníka, později samostatně hospodařícího zemědělce. Celé dětství a mládí prožil v Chlumci. Tady chodil do školy obecné i měšťanské. Právě zdejší učitelé zasedli do jeho srdce lásku k historii a otevřeli dveře k poznání o světě, probudili zájem o dění ve městě, v kraji i v celé zemi.

Stal se učitelem. Zalíbilo se mu toto povolání, i když nikdy nebylo příliš výnosné. Vystudoval Raisův učitelský ústav v Jičíně a pak po celá léta zakotvil v rodném kraji. Učil na zdejší škole, dále na zemědělské a lesnické škole matematiku, výtvarnou výchovu a český jazyk.

Účastnil se přitom s velkým zápallem a zaujetím kulturního dění ve městě. Podílel se na každoročních divadelních festivalech KLICPERŮV CHLUMEC, pořádal vlastivědné přednášky, organizoval národopisné výlety, zaměřené na poznání minulosti i na současné dění. Touto činností vzbuzoval úctu k dějinám, k českému národu a jeho tradicím. Dokázal nadchnout své žáky pro sbírání lidových pověstí z rodného kraje, tím je získal pro spolupráci na významném díle. Poznatky zpracoval ve sbírkách: Pověsti z kraje Malátova a Klicperova (r. 1949), Poslední vřetení (r. 1949), Pověst českého se-

verovýchodu (r. 1946), Sluneční střelec (r. 1961), Perly mezi kamením (1980).

Jako bystrý pozorovatel života a mezilidských vztahů načerpal z dějin svého kraje řadu námětů pro svá další díla: Te-

sáno do kamene (r. 1948), Nechaničtí harfenici (r. 1951), Lžice medu - špetka pepře (r. 1990). V knize Rouhači a smíškové (z r. 1975) vypráví o slavných osobnostech, jejichž životní osudy byly spjaty s naším chlumeckým krajem, buď se tu narodily, nebo tu prožily část života. Prokázal přitom s obdivuhodnou znalostí proniknout do jejich osobního života. Zvlášť o životě Václava Klimenta Klicpery nasbíral tolik poznatků, že se zařadil mezi přední znalce této tematiky. Dokazují to Důvěrné listy V. K. Klicpery

(r. 1982). A nejde v nich jen o zveřejnění vybraných událostí či korespondenci význačné literární osobnosti.

Horynovu záslužnou činnost dokazují četné odborné články, studie i expertízy. Svůj umělecký talent V. Horyna ukázal v románě Tesáno do kamene, převyprávěním Svátkova románu Sedláci u Chlumce, a posléze i historickým románem o Elišce Rejšce, hradecké vládkyni. Jeho oblíbenou tematikou byla i dětská literatura, např. Hubertova brána, Sluneční střelec, Stopami dalekých světů...

Spisovatel Václav Horyna prospěl svému Chlumci osvětovou i muzejní činností, též popularizací města ve Vlastivědě Královohradecká (r. 1948), publikací Pomolog Jan Říha a jeho předchůdci (r. 1982), publikací Klicperův Chlumec (r. 1938) a Město v zahradách (r. 1938).

Nelze nepřipomenout jeho činnost šéfredaktora Východočeského rozhlasu, v jehož pořadech často pamatoval na Chlumec, pravidelně psal články do místního časopisu i do krajských a státních novin.

Ve stáří se Václav Horyna přestěhoval do Prahy a do Chlumce pravidelně dojížděl se svou manželkou. Zemřel v Praze 25. srpna 1997 ve věku 91 let.

K osobnosti Václava Horyny se v Chlumeckých listech - k 90. výročí autorova narození - vyjadřuje pan Břetislav Veselý: „...Vaši žáci a Chlumečtí děkují za práci, kterou jste na kulturním poli, pro mládež a kulturní život ve městě vykonal.“

Anna Váchalová

V současné době, kdy se jako profesorka pražské hudební konzervatoře těší zaslouženému uznání nejvyšších odborných hudebních kruhů i úctě a obdivu svých žáků, ochotně a s nadšením bohatými plody svého pěveckého i hereckého umění přispívá k formování nové herecké i pěvecké generace.

Nikdy, jak se vzápětí přesvědčíme z jejich vlastních slov, neztratila své těsné spojení s naším městem Chlumcem nad Cidlinou, které ji vděčně zařadilo mezi osobnosti, na něž je a může být právem hrdé.

V mém vzpomínání budiž mi prominuta trocha nostalgie. Chlumec nad Cidlinou je a zůstane mým domovem, i když nejsem chlumecká rodačka. Narodila jsem se 19. února 1926 v Jičíně a teprve po prvním roce mého života se celá naše rodina přestěhovala do Chlumce - mamčinina rodiště, k němuž měl blízko i tatínek, rodák z nedalekého Převýšova.

Chlumci jsem vděčna za nádherné dětství, za všechny ty dobré, nezapomenutelné učitele, mou první paní učitelku Miladu Kolářovou, pány učitele Rybu, Sýkoru, Havlína, Leska a řadu dalších. Byly to osobnosti, které nám žákům daly vynikající základy pro život i další studia, osobnosti, které nás výrazně poznamenaly svou vynikající odborností, zásadovostí, poctivým přístupem k povinnostem a v neposlední řadě svým vlastenectvím.

Chlumci vděčím za probouzející se muzikantství ve mně, za věčnou inspiraci. Dodnes vzpomínám na tehdejší kulturní život v tomto městě a obdivuji jej. Považte, byl symfonický orchestr, který měl ve svém repertoáru i Smetanovu Mou vlast. Kolik se tu pořádalo koncertů před plným sálem! Vzpomínám na divadelní představení Pěvecko-ochotnické jednoty Klicpery, při nichž jsem nejednou a ráda vystupovala. Kolik měl Chlumec tehdy krásných, pro umění a kulturu zapálených, čínorodých lidí! Nezapomenutelná paní J. Klemensová, u které jsem se učila hrát na klavír a zpívat. Později jsem dokonce místo ní usedla v československém kostele za varhany. Pan Poupa, sám výborný muzikant, který řadu z nás učil hře na housle... Ach, kde jsou ty báječné časy!

Následovala moje studia na pražské konzervatoři. Blažená léta. Byla jsem šťastná, že mohu studovat na jedné z nejstarších konzervatoří Evropy, kde mohu potkávat tak vzácné profesory, jako byl Václav Talich, Method Doležil, Anna Pečirková (u níž jsem studovala zpěv), režisér Národního divadla Ing. Ferdinand Pujman, Hanuš Thein, Zdeněk Otava a řada dalších, a kde jedním z rektorů byl v minulosti sám Antonín Dvořák. Za mých studií byl rektorem prof. Zelenka a ředitelem dr. Václav Holzknecht, ušlechtilý a noblesní muž, vynikající klavírní pedagog. Přála bych dnešním mladým studentům ty povznášejí-

cí pocity úcty, které jsme my prožívali ve vztahu ke své škole a svým učitelům. Mladá generace současnosti všechno přijímá velice samozřejmě, jako by o nic zvláštního nešlo, a tím sama sebe - i když patrně nikoli svou vinou - velice ochuzuje.

Moje absolventské představení byla role Mařenky z Prodané nevěsty. Byla to tehdy hudební událost Prahy. Mladá Prodaná nevěsta, neboť všichni sólisté, sbor, balet, orchestr, režisér i dirigent Zdeněk Košler, všichni byli posluchači této školy.

Z té doby vzpomínám také na sólový part v Händlově Meši s Českou filharmonií dirigovanou Karlem Ančerlem ve Smetanově síni, na Večer Vítězslava Nováka v Městské knihovně, kde jsem zpívala Melancholické písně o lásce, překrásný cyklus písní, Slovenské spevy a řadu dalších vystoupení.

Po absolvování konzervatoře jsem přijala - po konkurzu - místo v Hudební a artistické ústředně v Praze (což byla předchůdkyně dnešního Pragokonzertu). (Tady jsem působila jako koncertní zpěvačka. Účinkovali jsme nejenom v Praze, ale i v celé řadě českých a moravských měst a městeček. Jako začínající zpěvačka jsem tím hodně získala. Pěvci se mohou od instrumentalistů mnoho naučit, například hudební frázování, vedení tónu atd. A já měla štěstí na vynikající muzikanty, jako byl houslista Ivan Kawaciuk, violoncellista Frant. Smetana, Miloš Sádlo, cembalistka Zuzana Růžicková, houslista Břetislav Novotný a celá plejáda dalších. Na klavírní doprovod byli tehdy Ilija Humík, Dolly Smetanová-Urbánková, Libuše Křepelová, Anna Máchová, Ladislav Simon a další. Simon mne doprovázel i na koncertě v chlumeckém Zapči, ještě jako posluchačku konzervatoře.

Hudebně artistická ústředna se pomalu a jistě rozpadala, takže jsem přijala angažmá ve Státním divadle v Ústí nad Labem. Zase není bez zajímavosti, že moje zkušební představení, Prodaná nevěsta, v níž jsem zpívala Mařenku, se konalo v Hradci Králové, tedy poblíž Chlumce, kde bylo tehdy ústecké divadlo na zájezdu.

V divadle mě čekala řada krásných rolí - opět ta Mařenka z Prodané - mně nejmilejší. Také jsem s ní později několikrát hostovala v Drážďanech, kam jsem, možná pošetile, odmítla nabízené angažmá. Důvod byl prostý: byla jsem krátce vdaná a nechtěla jsem opustit manžela. Z dalších rolí vzpomínám jen namátkou na roli Vendulky z Hubičky, Katušky i Hedviky z Čertovy stěny, Julie z Jakobína... Nemohu vynechat B. Martínů Veselohru na mostě podle V. K. Klicpery, představení, které jsme s úspěchem hráli v Národním divadle v Praze.

Pak to byla moje milovaná Taťána z Evžena Oněgina, Jaroslava z Borodinova knížete Igora, řada mozartovských rolí, Leonora z Verdiho Trubadúra, rozkošná opera Maurice Ravela Španělská hodinka. Ráda rovněž vzpomínám na Dvořákovu Stabat mater - sólový part. Jeden z nezapomenutelných koncertů v litoměřické katedrále, kde nás po koncertě (sólisty a dirigenta Františka Vajnara přijal a pohostil vzácným vínem sám arcibiskup Trochta.

Za svého více než dvacetiletého působení v ústeckém divadle jsem spolupracovala s výbornými dirigenty, zmíněným již Frant. Vajnárem, Petrem Vronským, Stanislavem Macourou, Zbyňkem Vostřákem - dirigentem a skladatelem, kterému jsem v pražském rozhlase natočila jeho cyklus písní „Do usínání“, dále v divadle v jeho operách a s ním u dirigentského pultu „Rozbitý džbán“ (podle Kleista) a v opeře Pražské nokturno. Bohužel už nežije ani autor, ani režisér tohoto představení z ND Rudolf Jedlička. Musím říci, že v té době pracovali s ústeckým

RŮŽENA KOHOUTOVÁ-KEPKOVÁ

Dnes dáme slovo vynikající operní a koncertní zpěvačce Růženě Kohoutové-Kepkové. Svým čistým, zvonivým sopránem a pěveckým uměním v sepětí s mimikou a pohybovou vyzrálostí i půvabným zjevem uchvacovala publikum i hudební kritiky, nejenom v Ústí nad Labem, kde dlouhá léta působila jako sólistka operní scény, ale i na mnoha jiných koncertních pódii a divadelních jevištích, v Olomouci, Brně, také v Praze v Národním divadle, dokonce i ve světově proslulé Drážďanské opeře. Vystupovala v rozhlase i televizi. O jejich úspěších přesvědčivě hovoří namátkou vybrané výňatky z kritik. Prof. dr. M. Barvík psal o opeře Ženich z onoho světa: „Podstatnou zásluhu o zdařilou inscenaci ma-

jí ovšem také sólisté ústecké opery, zvláště pak Růžena Kohoutová jako Djula nevěsta, která ukázala po všech stránkách pozoruhodné schopnosti. Její dobře znějící a vyrovnaný hlas i promyšlený herecký výkon z ní právem udělaly hlavní postavu premiérového večera...“ Pochvalných výroků o Růženě Kohoutové v nejrůznějších rolích bychom mohli citovat desítky. Nahlédněme ještě alespoň do recenze dr. F. Hejla hovořící o inscenaci opery P. I. Čajkovského Evžen Oněgin: „... Růžena Kohoutová Taťanu nehrála, ale žila. Milá, čistá, krásně teplá, vroucí, něžná... Její fyzické mládí, krása hlasu a pěvecké umění byly tu dalšími významnými pomocníky jejího hereckého projevu. Celé hlediště přijalo Taťanu Růženy Kohoutové s opravdovým nadšením.“

souborem skvělí režiséři - nezapomenutelný Karel Jernek, Norbert Snítal, Aleš Podhorský, Jiří Fiedler a mnoho dalších. Chtěla bych s vděčností za dobrou spolupráci a vřelé lidské vztahy vzpomenout těch kolegů, kteří už bohužel nejsou mezi námi. Vynikající mezzosopranistka Marie Štréblová, Vilém Příbyl, Oldřich Lindauer, kteří se mnou vystupovali v *Prodané... K milým vzpomínkám patří i spolupráce s četnými a častými hosty z Národního divadla, Beno Blachutem, Ivo Žídkem, Eduardem Hakenem, Václavem Bednářem, Přemyslem Kočím a dalšími. Bylo jich hodně.*

V mém uměleckém životě (a nejen uměleckém) mne potkalo mnoho dobrého a krásného, ale i nelehkého. Takový už je život a profesionální život míchá dobré i zlé v zvlášť silných dávkách. Ale to, že jsem se po letech mohla vrátit na svou mi-

lovanou školu a učit na ní, pokládám za jeden z velkých darů, kterými mě život oblažil. Pracuji zde již přes 20 let, dodnes a ráda.

Budiž mi dovoleno s velikou vděčností vzpomenout i mých drahých rodičů, bez jejichž velké oběti bych po válce těžko mohla v Praze vystudovat. Dnes často myslím na mého drahého tatínka, který vždy dával přednost pedagogické dráze před divadlem. Je mi líto, že se mého dnešního kantoření nedožil. Dívá-li se, jak doufám s maminkou na mne tam odněkud shůry, snad mají radost.

Kdybych byla znovu mladá a měla opět rozhodovat o svém povolání, určitě bych volila stejně, a proto končím slovy písně Edith Piaf: Non, rien de rien, non, je ne regrette rien - Ničeho nelituji.

Růžena Kohoutová-Kepková

MARIO KLEMENS

Jeho jméno má dnes již v hudebním světě úctyhodný zvuk. Znájí je i miliony televizních a filmových diváků ze závěrečných titulků oznamujících, kdo řídil orchestr doprovázející děj právě skončeného příběhu scénickou hudbou. Čtenáři Chlumeckých listů se o něm již před několika lety (jak ten čas letí)

v naší rubrice dočetli základní životopisné údaje a dozvěděli se některé podrobnosti o jeho úspěších u dirigentského pultu na domácích i zahraničních koncertních pódiích. Vědí, že patří do rodiny, která se významně zapsala do dějin chlumeckého kulturního dění. K svému rodnému městu Chlumci nad Cidlinou se hrdě hlásí, vědom si plně zářné rodinné tradice, a i když mu okolnosti nedovolují, aby tu častěji a delší dobu pobýval, rád si kdykoliv zavzpomíná na mládí, které tu prožil, a rozhodně neztrácí zájem o současný život svého rodného města.

Těší se z jeho úspěchů, stejně jako nás Chlumečáky hřeje u srdce, že tento slavný dirigent je náš rodák.

Narodil se 3. října 1936 v Chlumci nad Cidlinou v rodině, která mnoho znamenala pro hudbu a vůbec kulturní život chlumeckého regionu. Však nedávno na stránkách Chlumeckých listů paní Marie Adamcová vděčně zavzpomínala na jeho babičku, skvělou učitelku hudby: „Co ta krásná dáma vykonala pro generace mladých lidí v Chlumci. V kolika z nich vypěstovala lásku k hudbě. Kolika pomohla k hlubšímu poznání kouzelného světa hudební tvorby.“ A v závěru loňského roku i významná operní pěvkyně a profesorka konzervatoře Růžena Kohoutová-Kepková ve své vzpomínce teskně povzdychla: „Kolik měl Chlumec tehdy krásných, pro umění a kulturu zapálených, činných lidí! Nezapomenutelná paní J. Klemensová, u které jsem se učila hrát na klavír a zpívat.“ Neméně vděčně na svou babičku jistě vzpomíná i sám Mario, patřící rovněž mezi její mimořádně úspěšné žáky. Otec, Vítězslav Klemens, výborný hudebník a mimo to redaktor a vydavatel Chlumeckých listů, nakladatel, majitel vyhlášené chlumecké tiskárny, který náležel k oporám místního kulturního dění. Strýc Vladimír Klemens, přední herec Městských divadel pražských, svého času známý i z rozhlasu, televize i filmu.

Takové bylo rodinné prostředí, v němž Mario Klemens vyrůstal a jež formovalo a rozvíjelo jeho hudební znalosti i tvůrčí schopnosti.

Po maturitě na poděbradském gymnáziu byl přijat na pražskou hudební kon-

zervatoř, kde studoval dirigování. Skolu absolvoval v roce 1959 u vynikajícího českého dirigenta, skladatele, hoboisty a hudebního pedagoga prof. Václava Smetáčka. Poté působil nějakou dobu jako hudební pedagog v Liberci, ale roku 1961 pokračoval ve studiu dirigování na Akademii múzických umění v Praze u renomovaného dirigenta prof. Aloise Klímy, který v minulosti působil jako dirigent rozhlasových symfonických orchestrů v Košicích, Ostravě, Brně i Praze a šéfdirigent Symfonického orchestru Čs. rozhlasu v Praze. Zvlášť vynikl interpretací hudby 19. a 20. století a scénickým i rozhlasovým provedením řady světových oper, hlavně Smetanových a Dvořákových. Stopa jeho výchovného vlivu je zřetelně znát v tvorbě Maria Klemense.

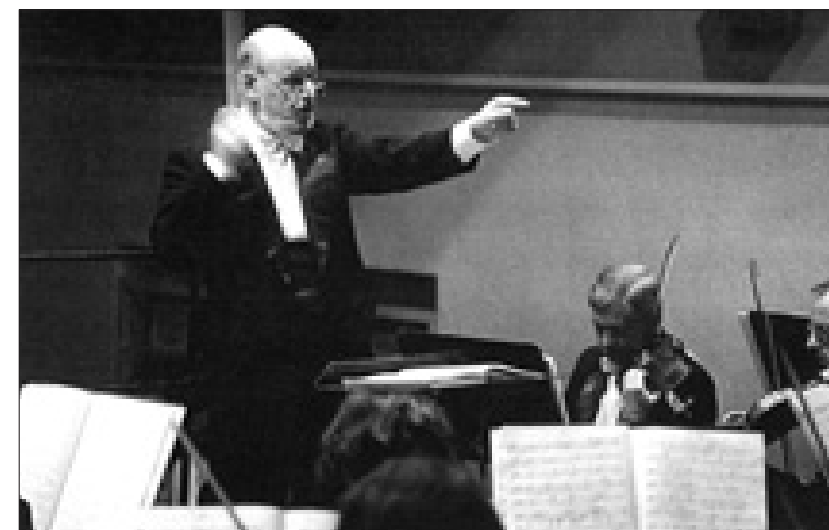
Hudební teorii studoval u prof. Milošava Kabeláče, znamenitého skladatele, autora četných orchestrálních děl, kantát, komorních a klavírních skladeb, písňových cyklů a sborů, scénické i elektronické hudby.

V roce 1966 Mario Klemens již jako student prokázal své dirigentské schopnosti vítězstvím v mezinárodní dirigentské soutěži ve francouzském Besançonu. Ještě před absolvováním Akademie múzických umění se stal dirigentem v divadle J. K. Tyla v Plzni. Zde řídil také Orchesterální sdružení, s nímž interpretoval čelná díla světového koncertního a oratorního repertoáru, Mozarta, Verdiho, Dvořákovu Requiem a Stabat Mater a další.

V letech 1970-1972 působil Mario Klemens jako dirigent Československého státního souboru písní a tanců v Praze, kde dirigoval mimo jiné díla L. Janáč-

ka, B. Martinů a V. Trojan. V této době začal jako dirigent spolupracovat se Symfonickým orchestrem hlavního města Prahy FOK i s dalšími předními československými orchestry, Českou filharmonií, Slovenskou filharmonií, Symfonickým orchestrem Československého rozhlasu. Z té doby pocházejí také jeho četné vynikající koncertní nahrávky v Čs. rozhlasu i na gramofonových deskách Supraphonu a Pantonu.

Roku 1972 přijal nabídku, aby se jako dirigent ujal na čtyři roky řízení košícké Státní filharmonie, založené v roce 1969. Vtiskl tomuto orchestru vysokou výrazovou úroveň a vytvořil vskutku reprezentativní repertoár.

Po návratu do Prahy se znovu věnoval pedagogické činnosti jako profesor pražské konzervatoře. Vyučoval dirigování a orchestrální hru. V roce 1979 přijal nabídku stát se dirigentem a posléze šéfdirigentem Filmového symfonického orchestru (FISYO). S tímto vyspělým hudebním tělesem pracoval celých 12 let. Natočil hudbu k více než 150 českým i zahraničním filmům. Kromě studiové práce s Filmovým symfonickým orchestrem vytvářel i jeho koncertní profil. Za jeho řízení orchestr úspěšně vystupoval na zájezdech ve Francii a pravidelně se účastnil festivalů v Československu, zejména Pražského jara.

Po tomto dlouholetém dirigentském angažmá se Mario Klemens vrátil na pražskou hudební konzervatoř jako profesor dirigentství a orchestrální hry. V současné době působí jako hostující studiový a koncertní dirigent. Spolupracuje přitom s mnoha českými i zahraničními nahrávacími společnostmi včetně proslulé firmy Pony Canyon Inc. Japan, pro kterou nahrál již pět „cédeček“ s Čes-

kou filharmonií, přičemž jeho spolupráce s touto firmou pokračuje.

Jako dirigent se Mario Klemens programově orientuje na soudobou českou i zahraniční hudbu. Interpretoval více než sto skladeb, většinou v premiérovém provedení. Při koncertních vystoupeních spolupracuje také s celou řadou světově známých sólistů - Ivanem Moravcem, Gidonem Kremerem, Andreém Navarrou, Shizukou Ishikawou, Nicanorem Zabaletem, Josefem Chuchrem, Milošem Sádlem, Ivanem Klánským, Ivanem Ženatým, Borisem Krajným, Václavem Hudečkem a dalšími.

Častá byla a jsou vystoupení Maria Klemense jako hostujícího dirigenta v za-

jak se Mario Klemens přesvědčil, velmi vzdělání a mají hluboké hudební základy; jejich špičky se dokonale orientují ve vrcholové evropské muzice, ale v průměru vývojově skončili někde u novoromantismu. Mezníkem je pro ně takový Stravinskij, Prokofjev, Čajkovskij. Z našich dobře rozumějí Smetanovi, Dvořákov, zatímco Janáček nebo Martinů jim jsou zatím cizí. Souvisí to zřejmě s jejich hudebním naturelem, s vrozenou hudební estetikou, která určuje, který systém tónů je jim příjemný a srozumitelný. Tomu se člověk nemůže divit ani se nad tím pohoršovat. I naše hudební vnímání je takto předurčeno a vzpírám se takovému uspořádání tónů, které odporuje našim vrozeným předpokladům a tradicím. „Pro Japonce jsem s filharmonií točil mimo jiné i Dvořákovy Slovanské tance a Smetanovu Vltavu. To se nahrávalo v Rudolfinu a ten japonský produkční, který už slyšel doma v Japonsku Mou vlast, brečel dojetím, že slyší Vltavu a dole pod okny ta Vltava doopravdy teče.“

K práci pro Japonce se Mario Klemens poprvé dostal náhodou, když bývalý šéf filharmonie Neumann dirigoval nějakou skladbu právě pro ně a zahlédl Maria v nahrávacím studiu. Zavolał na něj: „Pane kolego, pojdte to za mě dodělat, já už jsem unavený!“ A tak se Mario Klemens bez přípravy chopil taktovky a jako vždy si s partiturou bravurně poradil. Zůstal pak u orchestru řadu dní a dirigoval další nahrávky.

Do roku 1992 stál v čele Filmového symfonického orchestru. Filmová hudba byla jeho hlavním polem působnosti. Jenomže Barrandov se toho roku jako filmový výrobní podnik rozpadl a nadále začal poskytovat pouze dílčí smluvní služby filmovým produkcím tuzemským i zahraničním. Zajišťuje jim ateliéry, herce, kaskadéry, techniky, kostyméry, architekty a také hudební doprovod. Mario Klemens se v poslední době, s ohledem na svůj zdravotní stav, snaží svou pracovní zátěž udržovat v rozumných mezích. Působí tak říkajíc „na volné noze“, ale o zakázky není nouze. Zrovna nedávno jsem si přečetl jeho jméno hned dvakrát za večer v titulcích Četnických humoresek a ještě dalšího filmu. Nahrával i hudbu pro Hollywood k filmu Deník Anny Frankové. Těch filmů, našich i cizích, které doprovodila jím řízená hudba tak, aby se prohloubila a dovršila jejich vyznění, je už hezky dlouhá řada. Spolupracuje s pražským nahrávacím studiem

ve Smečkách, které je dokonale vybaveno pro daný účel. Zrežirovat doprovodnou hudbu tak, aby dokonale souzněla s dějem a atmosférou dějových sekvencí a aby scelovala a vystupňovala výsledný dojem, je jistě náročná a někdy vysilující tvůrčí práce, která vyžaduje, stejně jako u opery, operety či muzikálu, vytříbený smysl pro sled a strukturu dějových prvků a výkony interpretů.

Vedle práce pro film a televizi se pilně věnoval i koncertní umělecké aktivitě u nás i za hranicemi. Účinkoval jako dirigent na Kubě, ve Francii, ve Španělsku, Americe, Anglii, Jugoslávii, Maďarsku, Bulharsku, bývalém Sovětském svazu... Řídil naše i cizí orchestry. Někdy byl vystaven i nezbytnosti chopit se taktovky bez přípravy, která je důležitou součástí každého dirigentského vystoupení. Naštěstí je pro řízení orchestru bez přípravy vzácným způsobem disponován, takže byl leckdy právě z tohoto důvodu angažován, aby zachraňoval koncert v krizových situacích.

„Často jsem zajížděl do Hradce ke koncertnímu účinkování s hradeckou filharmonií, tělesem vynikající úrovně. Stávalo se, že mi zavolali: „Nemohl byste přijet, máme problém, nemůžeme s tím pohnout.“

Pokud Mario mohl, ochotně přijel, oddirigoval problémovou skladbu, ostatní už Hradečtí zvládli sami. Ze svých nespočetných vystoupení toho druhu získal neocenitelnou praxi v dirigování orchestrů, které předtím v životě neviděl.

Viděl pěkný kus světa. I když zdaleka ještě nepomýšlil na odpočinek, zejména pokud by se tím rozumělo bezcílné zahálení, opouští ho chuť podnikat cesty, zvláště daleké a dlouhodobé. Raději se zdržuje v okruhu domova. Třebaže i koncertní vystoupení uspokojují jeho potřebu umělecké tvorby, zdá se, že nejvíce mu přece jenom přirostla k srdci filmová hudba. Měli byste ho slyšet, s jakým zanícením se dokáže rozhovět o tomto specializovaném rezortu dirigentské práce.

„Dobré je, když se hudba nahrává na obraz, který mi běží před očima. To je podobné jako u dabingu. Prožíváš děj a hned vidíš, kde přidat na síle, kde ztlumit, kde zrychlit, kde naopak zvolnit a kde to chce pauzu. Těší je, když se nahrává bez obrazu, na přesně stanovené minutové intervaly odměřované stopkami...“

Je krásné poslouchat, když mluví o své práci člověk, který ji dokonale ovládá a je do ní ponořen celým srdcem. Rodina Klemensů, z níž vzešlo tolik vynikajících osobností včetně strýce Vladimíra, skvělého herce pražského Komorního divadla, má v Mariovi úspěšného pokračovatele. A je tu už i syn Adam Klemens, který se nadějně ubírá v otcových stopách. Učí na konzervatoři hudební teorii, diriguje a uplatňuje se i jako talentovaný komponista.

Buďte zdraví, Klemensové, město Chlumec vám nadšeně tleská a přeje hodně úspěchů. A ještě něco: hrdě se k vám hlásí.

Kartel Richter

ZDENKO RADSLAV KINSKÝ

Příslušník jedné z větví starobylého českého šlechtického rodu, která je po čtyři století neodlučně spjata s historií našeho města a zaujímá úctyhodné místo i v dějinách českého národa.

Zdenko Radslav Kinský se narodil roku 1896 v zámku Obora u Chlumce, nedlouho poté, co se jeho otec hrabě Zdenko Kinský s manželkou Ginou rozenou Festeticovou a osmi dětmi přestěhoval na chlumecký zámek, který i s panstvím převzal jako dědictví po zemřelém strýci Oktaviánovi.

Přišel na svět jako nejmladší a poslední z devíti dětí. Jeho mateřštinou, jak sám uvádí ve svých vzpomínkách, byla ma-

ďarština. V rodině Kinských se však dbalo i na českou výchovu, takže takřka současně mluvil i česky, řečí své země. Stejně jako jeho sestra Nora vynikal velkým nadáním pro jazyky. V rodině se většinou konverzovalo francouzsky. Při vyučování se užívalo němčiny jako hlavního jazyka mocnářství. Při hodinách češtiny se samozřejmě mluvilo česky. Všichni členové rodiny navíc ovládali i angličtinu, jazyk sportu. Zdenko Radslav se později naučil ještě rusky a italsky.

Již v útlém věku se seznamoval se vznešenými tradicemi rodu. Matčina babička Josefina pocházela z německého císařského rodu Hohenzollernů a byla švagrovou kněžny Pavliny Hohenzollernové, jedné ze čtyř sester princezen Kuronských, které hrály význačnou společenskou roli v dobách Vídeňského kongresu 1815. Byla to Vilemína, vévodkyně Zaháňská, kterou známe z Babičky Boženy Němcové, důvěrná přítelkyně kancléře Mettemicha a také cara Alexandra I., kterou jedna z neprokázaných hypotéz označuje za pravou matku Barunky Panklové, Dorothea, vévodkyně z Dina, neteř a přítelkyně proslulého francouzského ministra Talleyranda, jejíž nemanželské děcko, které se narodilo z intimního poměru s mladým Clam-Martincem, bylo podle jiné teorie pokládáno mylně za pozdější Boženu Němcovou, zmíněná již Pavlína, princezna z Hohenzollernů, a Annette, vévodkyně z Acerenzy, která všechny sestry přežila. Matka Zdenka Radslava jí byla při svých zasnubách s otcem Zdeňkem Kinským představena. Tehdy devadesátiletá vévodkyně se zahleděla na mladého, hezkého ženicha a pronesla: „Ten má oči jako jeho strýček Pepi Poniatowski, kterého jsem dobře znala.“ Hovořila o Napoleonově maršálovi a designovaném polském králi. Vida, jak si dějinné epochy při setkáních příslušníků rodových generací podávají ruce a v jakých vysokých sférách se pohybovali příslušníci rodu Kinských.

V dětství si malý Zdenko Radslav vryl do paměti i vyprávění o Tassilovi Festeticovi, starším bratru svého dědečka Georga. Tassilo byl skvělý voják. Jako důstojník se vyznamenal ve válečných taženích v Itálii. V hodnosti generála se za prusko-rakouské války v roce 1866 zúčastnil pověstné bitvy u Hradce Králové. Když vedl do útoku svou husarskou brigádu, byl

těžce zraněn do nohy. Vojenský lékař mu amputoval nohu při plném vědomí, neboť žádná anestetika tehdejší chirurgie neznala: Generál prý při tom pokuřoval cigáro. Jeho vojenský sluha odvrátil hlavu a rozplakal se. „Proč brečíš, troubo?“ prohodil prý generál s úsměvem. „Buď rád, odtedka budeš čistit jen jednu botu!“

Krušné zážitky hraběti Zdenku Radslavovi přinesla první světová válka. Po složení válečné maturity ve Vídni se vrátil ještě na čas do Chlumce, kde jeho sestry ošetřovaly raněné, Margit v nemocnici, Zita ve škole a Nora v zapečském zámku. 22. října 1914 dostala rodina smutnou zprávu. Padl jeden z jeho dvou bratrů Norbert, k němuž ho poutaly zvlášť vřelý city.

V září 1915 devatenáctiletý Zdenko Radslav narukoval do Šoproně k husarskému pluku č. 9. 9. června 1916 v průběhu bružilovské ofenzívy v bitvě, v níž Zdenko Radslav jen o vlasek unikl smrti, když jeho husarský kabátec byl na šesti místech rozpárán střelami, za ústupu omráčen naprostým vyčerpáním padl do žitného pole. Tam ho objevil ruský pěšák, který ho s namířenou puškou v ruce odvedl na velitelství do Lucku. Dlouhé měsíce pak prožíval v strastiplných podmínkách zajateckých táborů, nejprve v Kyjevě, později na Sibiři, kde se šťastnou shodou okolností setkal se svou sestrou Norou, která jako delegátka Červeného kříže byla tehdy pověřena humanitární inspekci zajateckých táborů. V době revolučních zmatků byl zařazen do skupiny zajatců, která byla odtransportována do Astrachaně. Tam jej následovala i Nora, která tu nastoupila jako ošetřovatelka v místní nemocnici. Brzy se však s bratrem rozloučila a vydala se na cestu do Uher. Zdenko Radslav v složitých a životu nebezpečných poměrech probíhající občanské války byl sice propuštěn ze zajetí, ale nesměl opustit Astrachaň. Spolu se svým bratrancem Ferdinandem Wilczkem podstoupil v červnu 1918 nemalé riziko útoku. Když jim ozbrojená hlídka v Saratově odebrala při kontrole falešné doklady, cestovali dále bez dokladů, vystaveni nebezpečí, že budou zadrženi a jako podezřelí živly jednoduše zastřeleni. Po překonání nespočetných svízeli se jim nakonec po mnoha měsících podařilo šťastně dorazit na rakousko-uherské území. Válka dosud trvala, i když se Sovětským Ruskem centrální mocnosti na jaře 1918 uzavřely brest-litevský mír. Navrátilce čekala nejprve karanténa a po-

té nástup k náhradnímu tělesu jejich pluků. Fähnrich Kinský se však musel dostavit do Vídně, aby čelil udání, že se v Kyjevě ucházel o vstup do československých legií. Kdyby se obvinění prokázalo, hrozil by mu trest smrti za vlastizradu.

Vyšetřování se vleкло až do října. Mezitím se Zdenku Radslavovi dostalo povýšení na poručíka. Nemělo již valnou cenu, válka končila. V závěru měsíce onemocněl tehdy obávanou španělskou chřipkou. Zrovna ve dnech, kdy vypukla bolševická revoluce v Maďarsku a kdy byl v Praze vyhlášen samostatný československý stát.

Od československého zplnomocněnce ve Vídni dr. Tusara získal Zdenko Radslav pasy pro sebe i pro otce a sestry Noru a Hannu, kteří byli spolu s ním ve Vídni, takže se mohli společně vydat vlakem do Chlumce. 11. listopadu 1918 je očekávaly kočáry před převýšovským nádražím. „Bylo deštivé, chladné počasí“, vzpomíná Zdenko Radslav. „Na Sibiři jsem byl takřka přesvědčen, že již nikdy neuvidím Chlumec. Nezapomenu na pohled, který se nám naskytl, když se náš kočár blížil k zámku. Matinka nás očekávala v Tereziánském pavilónu. Alice nám běžela vstříc. Byl to zvláštní pocit opět se vracet domů, zestárlý o několik let...“

Po rozhovorech s členy Národního výboru v Praze Zdenko Radslav Kinský přijal funkci přidělence ve společenském výboru československého zahraničního úřadu, který byl přímo podřízen předsedovi vlády Karlu Kramářovi. Dostal se do víru čilého diplomatického a společenského života mladého státu, který ho začal těšit a naplňovat uspokojením.

V lednu 1919 byl povolán do československé armády, která v té době na Slovensku sváděla boje s vojsky Maďarské republiky rad. Působil nejprve jako styčný důstojník ve štábu 19. brigády v Levicích, později byl pro své skvělé jazykové znalosti přidělen jako tlumočník k mezinárodní komisi pro plebiscit na Těšínsku.

Nedlouho poté, co svlékl vojenskou uniformu, na podzim 1920, byly ohlášeny zasnuby Nory Kinské s Ferdinandem Wilczkem. Šlechtické tituly se v republice již oficiálně v souladu se zákonem neužívaly a majetky se pozemkovou reformou citelně zmenšily, avšak životní styl, rodové tradice a bohatě rozvětvené vztahy mezi různě spřízněnými a spřátelenými rody v rozmezí celé Evropy, to vše si podrželo svou životnost.

Osmého února 1921 se ve Vídni konala bohatá a nádherná svatba sestry Nory. Uplynulo jen pár týdnů a v Praze na plese ve schwarzenberském paláci mužně sličný Zdenko Radslav vyznal své něžné city půvabné kněžně Eleonoře Schwarzenbergové, rozené hraběnce Clam-Gallasové a ta mu dala na srozuměnou, že je ochotna stát se jeho ženou.

Na jaře bylo ohlášeno zasnoubení a 7. června 1921 v dominikánské kapli v Husově ulici v Praze vstoupili spolu oba snoubenci do stavu manželského...

V říjnu toho roku, když se bývalý rakouský císař Karel již podruhé pokusil o uchopení moci v Maďarsku Československo v obavě z ohrožení své suverenity okamžitě vyhlásilo částečnou mobilizaci své armády, byl Zdenko Radslav povolán k jezdeckému pluku do Terezína. Císařův pokus o uchopení moci opět ztroskotat a armáda demobilizovala. Republika měla před sebou 17 let vcelku šťastného života. Bylo to období štěstí i pro manžele Kinské.

Sňatkem se Zdenko Radslav stal otčímem dvou malých princů Schwarzenbergů, desetiletého Karla a osmiletého Františka. Jejich otec Karel V. ze Schwarzenbergů padl na samém

počátku první světové války. 21. března 1924 se rodina Kinských rozrostla o syna Norberta. Hned následujícího roku 1. listopadu, přišla na svět dcera Genilda. Po třech letech, 14. června 1928, se na záměčku v Oboře narodil, mimochodem ve stejném loži jako před 32 lety jeho otec, nejmladší z potomků, Radslav.

V prosinci roku 1935 se Zdenko Radslav po smrti svého staršího bratra Františka, který se z války vrátil s poškozeným zdravím, stal držitelem panství. Byl vynikající jezdec a náramně se vyznal v chovu koní.

V roce 1927 byl zvolen prezidentem pražského Jockey-clubu. Sám se jako jezdec zúčastnil mnoha dostihů, v nichž dosáhl řady úspěchů. V memoriálu Zdenka Kinského na pardubickém závodišti měl na „velké vodě“ ošklivý pád, ale znovu vyskočil do sedla a navzdory poraněné klíční kosti dojel do cíle jako třetí. Koně Kinských, známí „chlumečtí plaváci“, dosáhli v Pardubicích velkých úspěchů. Pětkrát dokonce vítězství ve Velké pardubické.

Zdenko Radslav se kromě jezdeckého sportu záslužně angažoval i ve funkci prezidenta Napoleonské společnosti, v níž se těšil velké vážnosti jako prasynovec Napoleonova maršála knížete Poniatowského. Ryzí české vlastenectví ho záhy přivedlo k pozitivnímu vztahu k republice. V roce 1929 podnítil četná setkání představitelů české šlechty, na nichž se projednávalo získávání mladé šlechtické generace pro společensky užitečnou činnost. Jako záložní dragounský důstojník se přitom svědomitě účastnil zdokonalovacího výcviku, různých cvičení i manévřů. Získal si přízeň ministra zahraničí a pozdějšího prezidenta E. Beneše a stal se přítelem Jana Masaryka. V srpnu 1933 odhaloval v Hořicích pomník zavražděného ministra financí Aloise Rašína. Nejednou plnil i důležitá diplomatická posláná v zájmu československého státu.

V době narůstající hrozby nacistické agrese patřil k iniciátorům sdružení české vlastenecké šlechty. Na žádost prezidenta Beneše a premiéra Hodži pozval v žhavém létě 1938 britského lorda Runcimana na své zámky do Žďáru i do Chlumce, aby ho v protiváze k rafinované henleinovské agitaci pravdivě informoval o sudetoněmeckých rozvrtných akcích proti republice. V září zorganizoval návštěvu představitelů starých českých šlechtických rodů u prezidenta Beneše na Hradě, kdy kostelecký František Kinský přednesl Karlem Schwarzenbergem stylizované prohlášení věrnosti republice. I později, v neblahých dobách německé okupace a germanizačního útisku, představitelé vlastenecké šlechty v čele s R. Kinským vydali prohlášení, v němž se pravitelo mimo jiné: „Rody, které sdílely po staletí osudy českého národa a neodcizily se nikdy svému

kmeni, musí i dnes být počítány k národu, jehož krev v jejich žilách koluje.“

Nacisté uvalili na panství Kinských nucenou správu vedenou důstojníkem SS. Z. R. Kinský udržoval spojení s příslušníky vlastenecké šlechty, která se zapojila do odboje, jako Zdeněk, Antonín a František Dohalští, Humprecht Czernín, František Kinský, Karel Rohan a další. Před zatčením jej zachránila intervence finského maršála Mannerheima, s kterým se znal. Zdrucujícím zážitkem z protektorátních časů byl pro něho a celou rodinu jistě požár zámku Karlova Koruna, který byl ponurou událostí pro celé město.

V květnu 1945 se Z. R. Kinský okamžitě zapojil do probíhajícího protiněmeckého povstání. Stal se členem revolučního národního výboru. V Chlumeckých listech se psalo: „Zvolili jsme si do národního výboru muže, který hodně vytrpěl od Němců a který odmítl jejich nabídky, který se těší důvěře prezidenta Beneše... Zdeněk Radslav Kinský... jako pravý syn svého rodného Chlumce nabízí své služby vlasti...“ 21. května 1945 byl přijat prezidentem E. Benešem na Pražském hradě. „Kdyby bylo třeba,“ řekl mu Beneš, „můžete se na mne kdykoli odvolat.“ Ještě v roce 1946 splnil na prosbu Jana Masaryka důležité diplomatické posláná spočívající v projednání otázky maďarské menšiny s Mihályem Károlyem...

Brzy se však politické nebe počalo zatmívat. Českoslovenští komunisté s Gottwaldem v čele byli Kominternou podrobeni kritice za vlastní cestu k socialismu a tvrdě tlačeni k tomu, aby urychlili převzetí moci a nastolení diktatury proletariátu. Přišel 25. únor 1948.

Z. R. Kinský nabídl veškerý svůj majetek státu za podmínky, že bude moci s rodinou pobývat a hospodařit v Oboře. Dostalo se mu ujištění, že podmínka bude splněna. Manželé Kinskí však, znechuceni stupňujícími se útrky a existenčními nesnázemi, vymohli si povolení k cestě do Itálie na svatbu syna Norberta. 9. června odjeli a zůstali již v exilu, když se dozvěděli, že úřady jim zatím vzdor všem slibům zkonfiskovaly Oboru. Nastala jim krušná léta, neboť se ocitli v cizině tak říkajíc bez haléře v kapse, odkázáni na pomoc příbuzných a dobrých přátel. Starý pán usilovně hledal zaměstnání. Prostřednictvím bývalého ministra Huberta Ripky se zapojil do exilové Národní rady pečující o emigranty z ČSR. V květnu 1966 tiše zesnula jeho milovaná manželka Eleonora. Sám žil ještě osm dalších let v obdivuhodné čínorodosti. Jeho dny se naplnily zcela nena- dále 1. ledna 1974, nedlouho po projížďce na koni v okolí Říma. Škoda, že se tento velký Chlumečan nedožil návratu do rodného města a nápravy křivd.

Karel Richter

Radslav, který byl v létě 1948 propuštěn z vojenské služby, se stačil ještě rozloučit s rodiči před jejich odjezdem do Itálie. Stal se zaměstnancem Státního hřebčína, k němuž byl přičleněn zámecký chov koní v Chlumci. Jen těžko hledal nějakou přijatelnou koexistenci s režimem. Dvakrát brigádnicky pracoval

val na stavbách mládeže. S přítelem Janem Zimou založil jezdecký oddíl Sokola a každý rok pořádali dostihy na lukách u Kladub. Sám se jich zúčastnil, jednou na klisně Noře, třikrát na Čingischánovi. Pokaždé zvítězil.

Přebýval v malém kumbálku, který mu vyhradili v jedné z budov zámeckého areálu, ústavičně špicován a podezírán jako „třídní nepřítel“. Na základě povolení z nejvyšších míst se v období chruščovovského oteplení dostal na Vysokou školu zemědělskou. Byl si ovšem vědom toho, že jako příslušník „vykořisťovatelské třídy“ bude mít vždycky jen omezené možnosti uplatnit své vzdělání a schopnosti. Po marných pokusech o získání úředního souhlasu k návštěvě rodičů se mu koncem roku 1958 s pomocí ředitele biologického ústavu ČSAV, kde po absolvování vysoké školy pracoval, přece jen podařilo vycestovat do Francie. Po deseti letech odloučení se konečně setkal s rodiči a sourozenci. Do republiky už neměl pochopitelně chuť se vracet. Brzy se zasnoubil s princeznou gruzinského původu Tamarou Amilakhvay, jejíž otec, plukovník armády de Gaulleových Svobodných Francouzů padl jako válečný hrdina za bojů v Africe. Generálu de Gaulleovi, který se o něm pochvalně zmiňuje ve svých válečných pamětech, jenom důležité diplomatické jednání v Německu zabránilo přijet na svatbu. Nevěstu vedl k oltáři místo otce jeho nadřízený z války generál Koenig.

V následujících letech Radslav Kinský pracoval v Paříži v oboru zdravotnictví. Na slavné Sorbonně získal doktorát přírodních věd a vzdělání si doplnil ještě specializací v oboru imunologie a genetiky. Od roku 1960 zastával funkci vedoucího vědeckého pracovníka Národního ústavu zdraví a lékařského výzkumu (INSERN) v Paříži. Významnými pracemi obohatil vědecké poznatky v imunologii rozmnožování. Absolvoval řadu stáží nejenom ve Francii, ale i ve skotském Edinburgu, v USA i v Německu. Přednášel v Tunisku, Alžírsku i v Maroku.

V květnu 1966 došlo k smutné rodinné události. Ve Vídni tiše zesnula vzácná žena, velká česká vlastenka Eleonora hraběnka Kinská, vroucně milovaná a milující manželka a maminka (manžel ji přežil o více než osm let. Ještě o Vánocích 1974 absolvoval s přáteli projížďku na koni v okolí Říma, kde bydlel. Potěšil se z návštěvy svého vnuka Konstantina. Usedl ke starému klavíru a společně zpívali české písničky. Smrt jej zastihla nenadále 1. ledna 1975. Vnuci Venda a Harry, synové dcery Ženildy, kteří bydleli ve stejném domě, přivedli kněze, shodou okolností krajana, takže modlitba nad zesnulým téměř symbolicky zněla v českém jazyce.)

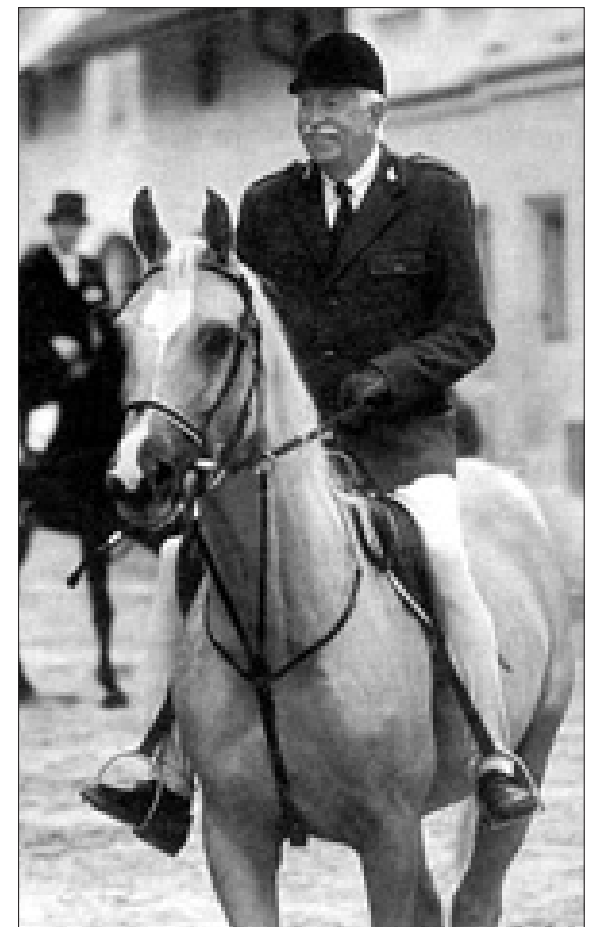
Život šel dál. Sedmáctý listopad 1989 otevřel Kinským po mnoha letech cestu k návratu domů. Norbert se v restituci ujal chlumeckého majetku, jež odevzdal svému synovi Giovannimu, zatímco Radslav převzal dědictví po matce, rybníky, lesy, polnosti i zámek ve Žďáru nad Sázavou. Jeho manželka pracovala dlouhá léta až donedávna v misi OSN, takže si byli vzácní. Oba doufají, že nyní ve Žďáru na sebe konečně budou mít víc času. „Líbí se jí tady,“ říká dr. Radslav Kinský, „a jsem rád, že jsem ji už ve Francii naučil česky. O to snadněji zde zapustí kořeny.“

Rod Kinských býval vždy proslulý chovem koní. I Radslav, jak víme, se horlivě věnoval ošetřování koní i jezdecké-

mu sportu. Vyhrával četné dostihy. „Na koni jezdím rád i dnes,“ říká „protože se tak dostanu i do míst, kam nemohu autem. Těší mě, že teď několik nadšenců v čele s panem Pulpánem na farmě Ostrov znovu obnovilo chov koně Kinského. Dokonce mě zvolili doživotním předsedou společnosti přátel tohoto koně. Pořádali jsme chlumeckou steeple chase na počest 150. výročí prvního dostihu v Čechách. Uspořádal ji prastrýc Oktavián Kinský, zakladatel Velké pardubické. Málokdo dnes už ví, že se první dostihy konaly na Lukách v Chlumci a teprve potom byly položeny základy dostihové tradice v Pardubicích.“

Jako účastníka Hubertových loveckých jízd a ředitele jezdeckých závodů vídáme dr. Kinského i u nás v Chlumci, k němuž přirostl jako k svému rodnému městu, i když jeho domovem se stal Žďár nad Sázavou.

Životní i podnikatelské úspěchy našeho chlumeckého rodáka jsou jistě důvodem k radosti. Přejeme mu hodně

zdraví, rodinného štěstí, neúnavného elánu a trvalých úspěchů v práci, kterou podporuje rodovému heslu Kinských, jak jej hlásá erb s třemi kančími zuby v rudém poli: Bůh, čest, vlast.

Karel Richter

RADSLAV KINSKÝ

Nejmladší z trojice potomků hraběte Zdenka Radslava Kinského z jeho šťastného manželství s krásnou Eleonorou hraběnkou Clam-Gallasovou, později ovdovělou kněžnou Schwarzenbergovou. Narodil se 14. června 1928 v Chlumci nad Cidlinou, přesněji řeče-

no na záměčku v Oboře, ve stejném loži jako před dvaatřiceti lety jeho otec. Vyrostl v hřejivém rodinném prostředí spolu s dvěma vlastními a dalšími dvěma nevlastními sourozenci z mamčinina prvního manželství s knížetem Karlem Schwarzenbergem. (Syn staršího z nich byl po sametové revoluci nějakou dobu kancléřem prezidenta Václava Havla.)

Přišel 25. únor. Komunistická strana se chopila moci a nastolila diktaturu podle sovětského vzoru. Rodina Kinských ztratila perspektivu klidné a důstojné existence. Rodiče s velkými obtížemi získali souhlas úřadů k cestě do Itálie na svatbu syna Norberta. Zpět se už, jak známo kvůli zhoršeným podmínkám ve vlasti, nevrátili.

ANTONÍN LAUTERBACH

Pedagog, spisovatel a divadelník, člen redakční rady našeho časopisu. Narodil se 2. září 1912 v Chlumu nad Cidlinou na Podkatovně v domě zvaném „U Sokolářů“. Necelé dva roky předtím, než Gavrilo Princip v Sarajevu zastřelil Františka Ferdinanda a jeho choť, což se stalo podnětem k rozpoutání 1. světové války. Sudičky nad jeho ko-

lébku neskrblily štědrostí. Ta první mu přikla zálibu v divadle a nezdolnou lásku ke všemu, co s tím souvisí. Rozhodla, že bude s rozkoší popouštět uzdu fantazii a prožívat nejrozmanitější lidské příběhy a osudy, veselé, vážné i vyložené smutné, vcítovat se do těchto prožitků a dokáže je věrohodně sdělovat na divadelních prknech divákům hlasem, pohyby, výrazem tváře.

Stalo se, neboť sudičky nemluví do větru. Do Chlumce často přijížděly kočovné divadelní společnosti. Po dobu pobytu v městě se herci ubytovali po domech v podnájmu. Mamin-ka Lauterbachová, která se jako vdova měla co ohánět, aby uživila početnou rodinu, ochotně pronajímala pokojíček ve svém chudém domku hercům i herečkám, aby získala nějakou tu korunku navíc. Tonika jejich dočasní podnájemníci brávali na nedělní odpolední pohádky pro děti s Kašpárkem a přítroblým policajtem Šmidrou. Později, už jako kvartán novobydžovského gymnázia, se z protekce dostával do zákulisí divadla U Lva, takže viděl všechny pohostinské kusy a navíc se mu otvíral pohled na divadlo v negližé, který je normálním divákům utajen. Přesto byl světem divadla zcela uchvácen a bezvýhradně nadšen, jak o tom svědčí jeho vlastní slova: „... skryt za horizontem, okouzlen hrou světél, pestrostí kostýmů, krásných dekorací i vůni šminek, jsem úplně propadal strhujícímu kouzlu divadla, které mě vzalo za srdce. I když se mi tento životní sen nespínil, u divadla jsem přesto zůstal aspoň jako jeho oddaný ochotník.“ Příroda jej pro úspěšná vystoupení na oněch příslovečných „prknech, která znamenají svět“ vybavila příjemným, zvučným hlasem, citlivým hudebním sluchem a ztepilým mužným zjevem.

Ani druhá z oněch tří bájných sudiček nechtěla zřejmě v rozdávání zůstat pozadu. Dala mu do vínku lásku ke knihám, jemný cit pro krásu české řeči ať v próze nebo ve verších. Stal se vášnivým čtenářem. Chlumecká městská knihovna i školní knihovny v Chlumu, Bydžově a později v Hradci, kde po maturitě absolvoval roční abiturientský kvalifikační kurz, měly sotva pilnějšího návštěvníka a vypůjčovatele knih všech literárních žánrů. Hltal romány, povídky, ale i básně, v jejichž recitaci si líboval. Znal Julia Zeyera, Svatopluka Čecha, Jaroslava Vrchlického, jejichž epické básně se daly přednášet jako divadelní drama. Dobrodušná sudička ho navíc obdařila dobře fungující, obsažnou pamětí.

Třetí ze sudiček, když už byly v tak štědrém rozdávání, se rozhodla darovat mu schopnost vlastní literární tvorby. Takto dispozičně vybaven vstupoval do života.

„Své divadelní ostruhy jsem získal ještě jako student ve Spolku chlumeckých studujících (SCHS), kdy jsme v Okresním

domě při různých večerech předváděli rozverně taškařice a skeče pro potěchu svou i k všeobecnému gaudiu spokojeného obecnstva. Vzpomínám si, že jsem právě zde poprvé vystoupil jako herec ve hře V. K. Klicpery Rohovín Čtverohý v roli důstojníka.“

Sny o hereckém povolání se mu shodou životních okolností rozplynuly. Zvolil si dráhu pedagoga, vychovatele mládeže, mimo jiné i z toho důvodu, že skýtá příležitost věnovat se v rámci veřejné kulturní a osvětové činnosti i ochotnickému divadlu, které v Chlumu mělo bohatou tradici již od Klicperových časů.

V roce 1932, po absolvování jednoročního kurzu s maturitou, byl přijat do školské služby jako výpomocný učitel bez nároků na měsíční plat o prázdninách. Takový nástup do zaměstnání, jak jistě každý uzná, vyžadoval notnou dávku mladického entuziasmu. Antonín Lauterbach ji měl (a má ji dosud, nehledě na svých devadesát čtyř let). První rok učil na škole v Chlumu, druhý na venkovských školách v Hlušicích, Klamoši, Smidarech. To již povýšil na „učitelského čekatela“. Po úspěšném složení předepsaných zkoušek získal aprobaci pro vyučování na školách 2. stupně jako odborný učitel češtiny, tělocviku a němčiny. Jeho působištem se stala měšťanka v Novém Bydžově a poté doma, v Chlumu.

„Ježto podle nepsaného školního řádu bylo povinností každého mladého učitele pracovat (samozřejmě zadarmo) pro veřejnost, skočil jsem i já rovnýma nohama do víru společenského života v našem městě. A spolu se mnou i Jenda Šorčík, nadaný hudebník, s kterým mě spojilo trvalé přátelství. Oba jsme začali pracovat v Sokole jako cvičitelé mladších žáků. V Sokole se hrálo i divadlo, které se okamžitě stalo naší doménou. Režisérem byl Sláva Cón, zkušený divadelník a výborný organizátor, který po roztržce s jednotou Klicpera, přišel do tohoto souboru.“

Pod Cónovým vedením sokolští ochotníci provozovali, komedie se zpěvy a tanci a zajišťovali program tanečních i silvestrovských zábav. Do tohoto žánru patřily i tehdy obvyklé půlnoční scény při šibířkách. Tady už se v činnosti Antonína Lauterbacha hlásily o své uplatnění i literární vlohy. Svěžím, vtipným textem se přičinil o vznik písničky s názvem „Bylo, jest a bude“ s hudbou Jarky Slámy. Byla vydána i tiskem s obálkou podle návrhu Václava Horyny.

S Šorčíkem jako autorem hudby utvořil Antonín Lauterbach v úloze textaře dvojici, která složila celou řadu pěkných písniček. S jednou z nich nazvanou „Málo, maličko“ prorazili na písničkářské výsluní. Byla vydána na gramofonových deskách v interpretaci souboru R. L. Vašaty a několik let se hrála každou chvíli v rozhlase.

S učitelskými kolegy Pazderkou (tenor) a Kloučkem (bas) založili Lauterbach (bas) a Šorčík (tenor) vokální kvarteto ŠPLK, s kterým po několika zdařilých vystoupeních v Chlumu podnikali zájezdy do blízkého i vzdáleného okolí. Vystupovali na 1. Malátově Bydžově, zpívali i v hradeckém rozhlase. O jejich úspěších svědčí pochvalné recenze v tisku, například tato: „Pěkný úkol si vytkli na Chlumecku mladí učitelé Šorčík, Pazdera, Lauterbach a Klouček - probouzejí a šíří lásku k české národní a lidové písni. Konají zájezdy po městech a vsích, zpestřují českou písni aktuální národní večery. Jejich výkony snesou

i přísnou kritiku, neboť všude, kde se toto pěvecké kvarteto objeví, získává ihned sympatie publika. Jeho členům k tomu pomáhají nejenom dobré pěvecké schopnosti, nýbrž i velká láska k písni.“

Jar. Vrchlický: Smír Tantalův - Tantalos (1941)

Již jako student na prahu dospělosti Antonín Lauterbach pod dojmem silných citových prožitků svých prvních lásek začal skládat milostné básně veršovou technikou odvozenou z vnímavé četby klasické české lyriky i moderních poetů, Halase, Seiferta, Nezvala... Tak se již od časného mládí v Lauterbachově neumdlévající činnosti draly ke světlu jedna za druhou všechny vlohy, kterými ho v kolébce obšťastnily sudičky. V ochotnické aktivitě dostávaly příležitost k uplatnění všechny najednou, takže se divadlo stalo jeho nejvlastnějším zájmovým živlem.

V třicátých letech, když začala na českých jevištích kralovat pařížská revue jako módní pódiová novinka v podobě pestrého, rozverného pásma hudby, zpěvu, tanečních vložek a humorových dialogů i sólových výstupů vázaných jednotičí ideou, ani Chlumec nebyl ochuzen o tuto zmodernizovanou verzi kabaretu. Lauterbach s Cónem napsali pro sokolský soubor hodinovou satirickou revue Chlumec v revoluci čili Bomba do Cidliny. Revue s trefnými narážkami na německé nacisty a jejich vůdce Hitlera, který tu byl maskován jménem Pytler, byla poprvé uvedena jako půlnoční šibířková scéna a sklídila obrovský úspěch. Sál sokolovny bouřil smíchem a nadšeným potleskem.

Autoři, povzbuzení úspěchem, napsali a se souborem navcili další vydařenou čtyřlínou revue Chlumec včera a dnes, která v dvaadvaceti úsměvných scénických obrazech zachytila historické proměny města od časů starorakouské ospalosti až po výstižně karikovanou současnost. Lauterbach tu vynikl i jako herec s talentem komika.

Osvědčená autorská dvojice se poté odvážně, ale s potěšitelným zdarem zhostila nesmírně náročného úkolu. Napsala

operetu „Pro vévodkyni“ (hudba J. Šorčík a O. Vaníček). Hrála se v sále Dělnického domu a její úspěch se promítl i do novinových zpráv. Recenzent deníku A-zet napsal: „Srdečný a bouřlivý úspěch u obecnstva, jež po oba večery naplnilo divadlo,

Jar. Vrchlický: Noc na Karlštejně - purkrabí (1941)

a hodně květin byly jak autorům, tak i účinkujícím zaslouženým uznáním. S radostí kvitovaná účast na premiéře býv. hraběcí rodiny Kinských dodala představení punc společenské události a mané vyvolala reminiscenci na doby, kdy V. K. Klicpera cho-
dával s místními ochotníky hrát své vlastenecké kusy vrchnosti na zámek.“

Výrazným předělem v Lauterbachově divadelnické aktivitě byl rok 1936, kdy vstoupil do Pěvecko-ochotnické jednoty Klicpera, která ve svých řadách soustředila nejschopnější chlumecké divadelníky včetně režiséra, herce i dramatika Slávy Cóna, který se usmířen vrátil mezi její členstvo. Tady Lauterbach okamžitě dostal krásnou roli Lysandra v Shakespearově Snu noci svatojanské. Pod organizačními křídly této zasloužilé kulturní organizace sehrál od té doby stovky rolí a rolíček, Tantara v Smíru Tantalově, purkrabího v Noci na Karlštejně, Vocilku v Strakonickém dudákově, knížete Býda v Moraně, pana otce v Lucemě, Martina Duška v Peldramech... Hrál na chlumeckých prknech po boku Karla Högra, Vlasty Fabiánové, Růženy Šlemrové i Eduarda Kohouta. Nalezl tu uplatnění nejenom jako výborný všestranný herec s vzácnou specializací komika a schopného hlasového imitátora, ale i jako režisér a dramatik.

„Do soutěže Sdružení novobydžovského studenta jsem svého času pod pseudonymem zaslal svou divadelní prvotinu a byl jsem mile překvapen, když jsem v novinách Týden mimo jiné četl: Zdá se, že nejlepší dílo soutěže je veršované drama Uragan zasláné pod heslem Blankvers. Formálně je dokonalý, dramaticky je dobře budován a plně uzrál pro dobrou scénu. Ve skupině dramatických prací mu bylo jednomyslně přisouzeno první místo.“ Blankvers, pravidelný jambický, pě-

tistopý verš (pětkrát za sebou rytmicky střídající nepřizvučnou slabiku s přízvučnou) příznačný pro Shakespearova dramata, zvládl Lauterbach v jeho rytmickém schématu tak dokonale, že ho použil i jako výrazovou formu v románu Armon a Sylva, jehož úryvek otiskly i naše Chlumecké listy. Svůj dramatický talent uplatnil i v monumentálních historických dramatech Morana (sehraná na zahájení 6. ročníku Klicperova Chlumce a zpracovaná také jako rozhlasová hra právě tak jako Kráska a panoš Jan) a Pětistá růže.

Velkou odezvu vyvolala Lauterbachova hra Vrúboun posvátný, s kterou Klicperáci sklízeli ovace při řadě repríz v Chlumu i na zájezdech a kterou převzaly i jiné ochotnické soubory, jako Jednota Vrchlický v Dubečce, vojenský soubor v Josefově, soubor Šembera ve Vys. Mýtě, Erben v Miletíně, ochotnický spolek v Libštátě, soubor DTJ v Jaroměři, spolek Čm. církve v Novém Bydžově.

S Cónem napsal k 150. výročí narození V. K. Klicpery hru z dramatikova života Z urny století a s O. E. Leskem později pásma Český rok na vsi, které se na počest 100. výročí zrušení roboty předvádělo nesčetněkrát pod širým nebem v amfiteátru pod sokolovnou. Podle prodaných lístků představení

zhlédlo přes deset tisíc diváků. Záběry z pásma vysílala tehdy již zavedená televize. Recenzenti nešetřili chválou: „... autoři naplnili pásmo Český rok národním duchem, krásou českého slova, malebností české vesnice, svérázností českého venkova...“ Oceňovalo se spojení krásy slova, pohybu i hudby a zpěvu v moderním pojetí, které plně zachovalo český národopisný svéráz.

Hojná je i Lauterbachova publikační činnost. Ve Svobodných novinách otiskl fejeton Krakonoš a šmelinář (pod pseudonymem A. Lach), v Klemensových Chlumeckých listech uveřejňoval na pokračování osmnáctidílnou novelu Útěk z bídy, která vyšla tiskem stejně jako Lásky a utrpení panoše Jana a Povídky ze starého Chlumce. Je stálým přispěvatelem i novodobých Chlumeckých listů. O jeho dramatické texty nedávno projevil zájem i televize a také dramaturgie pražského rozhlasu.

Zažil i leccos nepříjemného, intriky, úklady, zlovolné pomluvy i dlouhodobou nepřízeň politických instancí. Ale dočkal se spravedlnosti, kterou zajišťují spolehlivě meloucí boží mlýny. Vzhledem k své nezdolné vitalitě má nyní šanci dožít se v dobré kondici nejméně stovky. To přejeme jemu i chlumecké kultuře.

Karel Richter

OLDŘICH EDA LESK

Ve dnech, kdy Chlumec n. Cidl., který se jednu dobu snažil být po vzoru Havlíčkova Brodu nazýván Klicperovým Chlumcem, žil opět festivalem toho jména, nemohli jsme nevzpomenout muže, který býval kdysi duší Klicperových Chlumců, Oldřicha Edu Leska.

Patřil nepochybně k oporám chlumeckého divadla. Byl to vynikající organizátor, režisér i herec. A také pilný autor divadelních her, které se hrály nejenom na chlumeckém jevišti, ale i v provedení jiných ochotnických souborů.

Jeho hra „Peldramové“ z dob roboty na Chlumecku se hrála nejméně třicetkrát. Jezdili jsme s ní po celých severovýchodních Čechách. Hráli jsme ji dokonce na jubilejní Zemědělské výstavě v Praze na výstavišti, a to s velkým úspěchem. Na Jiráskově Hronovu jsme s ní vybojovali 3. cenu. Věhlasný divadelní kritik A. M. Brousil tehdy napsal do novin obsáhlou recenzi, v níž nešetřil chválou pro autora i celý soubor.

V hradeckém rozhlasu jsme svého času sehráli Leskovu hru „Dramatikova noc“ o V. K. Klicperovi. Příběh o tom, jak napsal pro vystoupení na zámku hru Rohovín Čtverohý, úmyslně bez jediné ženské role, když poněmčel chlumecké slečinky odmítaly hrát česky.

S úsměvem si často s Toníkem Lauterbachem zavzpomínáme, jak jsme před mikrofonem ve studiu vyluzovali všemožným způsobem potřebné zvuky, například vrzání dveří, nebo kroky na dlažbě chlumeckého náměstí a v jednu chvíli, kdy scénář předpisoval zašustění popsanými papíry, které jsme si zapomněli připravit k mikrofonu, Toník neuvědomiv si citlivost aparatury, zašeptal úpěnlivě: „Papír!“

O. E. Lesk spolu s A. Lauterbachem představoval svého času absolutní špičku dramatických dispozic dosahujících profesionální úroveň. Poznal jsem ho blíže v roce 1940 jako žák páté třídy

obecné školy, která měla učebnu v prvním patře sokolovny. Byl naším třídním a všichni jsme ho zbožňovali. Velice se nám líbil. Vysoký, štíhlý, s mužně pohlednou tváří, pod nosem elegantní knírek, černé vlasy na pěšinku... Venku nosil klobouk, každou chvíli smekal s pozdravem „Moje úcta“. Pohyboval se rychlou, spěchavou chůzí, lehký běžový převlečník za ním vlál.

Při hodinách četby a české literatury hojně využíval úryvků z knih, recitoval básně, poutavě vyprávěl příběhy ze života spisovatelů a básníků. Poprvé v životě jsem jeho zásluhou zažil, co to je

těšit se do školy. Nadchl mě pro studium na gymnáziu a probudil ve mně hluboký zájem o dějiny, literaturu, poezii i divadlo. I jako student jsem za ním chodil pro rady, jak se připravovat k recitačním soutěžím. Ochotně se mnou nastudoval přednes soutěžních básní. S Šrámkovým „Věčným vojákem“ jsem se jeho přičiněním umístil jako první v kraji.

Získal mě pro činnost v Pěvecko-ochotnické jednotě Klicpera. Poznal jsem tu nádherné lidi, s nimiž byla radost se týden co týden setkávat na zkouškách a pak prožívat napětí plakátovaného představení před chlumeckým publikem.

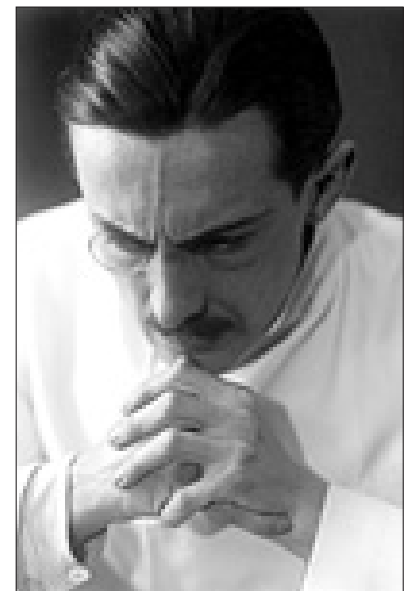
Vtipný, družný, veselý, spolehlivě přátelský. Takový byl O. E. Lesk, stejně jako zmíněný Lauterbach i další z předních

hereckých osobností POJ Klicpera: Jirka Matějka, Vašek Starý, Míla Liška, Miládka Andrová, Honza Kubů... Soubor měl vysokou úroveň. Mohl si troufnout i na vrcholně náročná představení z repertoáru Národního divadla. Hrály se v režii O. E. Leska nebo A. Lauterbacha.

O. E. Lesk byl noblesní, kultivovaný člověk velkého nadání pro divadlo.

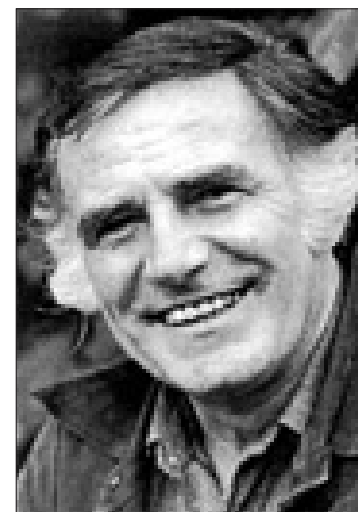
Dal se vtáhnout do mocenských intrik. Ztrácel důvěru přátel a ocital se v čím dál větší izolaci, kterou nakonec neunesl. Skončil zbytečnou, teatrální sebevraždou na chlumeckém hrobě své matky. Byla ho škoda. Pro chlumeckou kulturu vykonal mnoho. A mohl vykonat ještě víc, kdyby... Kdyby.

Karel Richter

MARTIN LIŠKA

Křtěný byl Míla. Nevšední herecké nadání jej předurčilo k životní dráze profesionálního divadelníka, i když měl nemenší předpoklady k výtvarné i literární tvorbě. Svě umělecké dispozice od jinošských let v Chlumu všestranně uplatňoval jako agilní člen chlumecké Pěvecko-ochotnické jednoty Klicpera. Patřil k slavné gardě chlumeckých divadelních ochotníků, kteří pod režijním vedením Slávy Cóna, O. E. Leska a Antonína Lauterbacha sklízeli vavříny nejenom na divadelních prknech místního Dělnického domu, ale i na

četných zájezdech do blízkých i vzdálených míst. Veselý kamarádský Míla díky svému svěžímu, půvabnému zjevu byl obsazován do rolí veskrze kladných, mladistvých postav, jimiž okouzloval zejména ženskou část občanstva. Sám však těmito rolemi, pokud vím, nebýval příliš nadšen. Toužil po ztvárňování rolí složitějších, odrážejících vnitřní proměny postav vyžadující hlubší prožitky a bohatší rejstřík hlasových, mimických i pohybových předpokladů. Zvlášť protivně, jak se mi jednou svěřil, mu bylo hrát sladkobolné, uvzdychané, pocitově průhledné, ulízané a krasořečné milovníky, jaké díky svému pěknému vzhledu často dostával.

S chutí a téměř hladově se ujímal interpretace postav věkově starších a jeho lidské přirozenosti protikladnějších, které vyžadovaly někdy i pracné přetváření jeho vzhledu, hlasu i pohybové přirozenosti. Měl nelíčenou radost z rolí, které změnily jeho fyziognomii k nepoznání. Již jako ochotník v Chlumu

uplatnil své výtvarné nadání, když pro mnohá divadelní představení navrhl a pomáhal i zhotovit dekorace.

Na svou profesionální hereckou dráhu odstartoval v činoherním souboru Burdovy divadelní společnosti. Vyzkoušel si řadu jevištních scén. V Mladé Boleslavi si zahrál s Martinem Růžkem, v Armádním uměleckém souboru se sešel s Ludkem Munzarem a Edou Cupákem...

Nějakou dobu působil v nedalekých Pardubicích, kde se poznal i se svou první ženou Blankou Bohdanovou. Tady se umělecky i lidsky sblížil i s Janou Štěpánkovou. Do Pardubic se na něj přijel podívat Jan Werich, který pro něj chystal angažmá ve svém divadle ABC. Svůj lyrický hlas i zteplý zjev skvěle uplatnil v Divadle poezie, ale i v pražském divadelku malých forem Paravan. Vpravdě domovskou scénou a dlouhodobou stabilní základnou jeho činnosti jako herce a režiséra se stalo divadlo v Kladně. Tady prožil vrcholná léta svého uměleckého života. Ztělesnil tu bezpočet nádherných rolí, Cyperského krále Petra ve Vrchlického Noci na Karlštejně, doktora Sibelia v Čapkově Bílé nemoci, Oberona v Shakespearově Snu noci svatojánské, plukovníka Chesneye v Charleyho tetě, Napoleona v Sardonově Madam sans Gene, Solferna v Drdových Hrátkách s čertem a četné další.

Na kladenském podiu se ve společné práci poznal s celou plejádou dnes známých a oblíbených herců, jako byli M. Myslíková, J. Obermaierová, J. Satoranský, O. Vízner, M. Eben, V. Jirsák, V. Vydra. Byla to léta přímo nabitá tvůrčí aktivitou. Kromě herecké a režijní práce v divadle účinkoval často v rozhlasu, televizi i ve filmu. Vybavuje se mi například v roli plaveckého trenéra Jany Hlaváčové ve filmu Kam čert nemůže. Přitom si našel čas i na psaní veršů, kreslení ilustračních karikatur pro chystanou knížku chlumeckých povídek svého mladšího přítele a spolupracovníka Chlumeckých listů dr. Zdeňka Vaníčka. Převzal umělecké jméno Martin.

Ani z velkých úspěchů se Martinu Liškovi nikdy nezatočila hlava tak, aby se zapomínal znát ke svým starým kamarádům z Chlumce. Zůstával stále takový, jaký byl před rozletem do vel-

V roli taxikáře Samuela Leibowitze v československé premiéře hry brazilského dramatika João de Bethencourta DEN, KDY UNESLI PAPEŽE spolu s tehdejšími kolegy Markem Ebenem v roli syna Ervína

kého hereckého světa. Srdečný, družný, skromný. Jezdával často domů za svými blízkými. O nedělích se vždy v dopoledních hodinách s potěšením zapojoval do pravidelného nedělního korza proudícího od sokolovny k mostu a zase zpět. Dychtivě jsme naslouchali jeho, většinou veselým, příběhům z divadelního a filmového prostředí.

Živě se zajímal o chlumecké divadelní dění. Chodíval za námi do Dělnického domu na zkoušky a podle možnosti se účastnil i představení. Pomáhal nám při líčení a česání i při úpravách kostýmů, povzbuzoval, radil, jezdil s námi i na zájezdy.

Jako člen delegace se s námi zúčastnil i slavnostního uvítání na lomnické radnici. Pan starosta ho tedy obzvlášť srdečně vítal. Byli jsme na něj hrdí. Míla byl pro nás svrchovanou autoritou. Pomáhal rozptylovat trému a navodit v souboru pohodu a zdravé sebevědomí, které nám dopomáhalo k úspěchu představení.

Když jsem na podnět a s pomocí O. E. Leska a Tonika Lauterbacha založil a vedl Mladou scénu Klicpery, stal se Míla Liška mým častým a vždy ochotným rádcem, který mi pomohl vyřešit ne jeden režijní problém. Byl také první, komu jsem dal přečíst text svého pokusu o divadelní hru Krásná Helena a kdo cennými připomínkami přispěl k její konečné textové podobě a posléze i k zdařilému jevištnímu provedení. Byl i kmotrem mé rozhlasové hříčky Příběh z pavučin, v níž si také na pozvání tehdejšího ředitele Východočeského rozhlasu Václava Horyny zahrál titulní roli herce Františka Krumlovského.

Později jsme se nezdávka v Praze potkávali a obvykle zašli do restaurace na kus řeči při sklence vína. Jednou jsem se ho při takové příležitosti jako obvykle zeptal: „Co si dáš?“ Odpověď mě překvapila: „Kafe.“ A dodal na vysvětlenou. Dal jsem si poradit od doktorů. Nepiju. Nechtěl o svých zdravotních problémech moc mluvit. Jako bytostný optimista dával přednost veselším tématům.

Zanedlouho jsem se dověděl, že zemřel. Nechtěl jsem tomu věřit. Lidi jako on by neměli odcházet tak náhle. A když pak odejdou, nedá se na ně zapomenout. **Karel Richter**

Na Mílu Martina Lišku zavzpomínal i Dr. Zdeněk Vaniček

MÍLOVI LIŠKOVÍ

Narodil se 31. ledna 1924 v Chlumci n. C. První historicky dokázanou divadelní roli sehrál v roce 1939 a to Broučka v Broučcích Jana Karafiáta v režii O. Leska v Dělnickém domě. Dále vystoupil v roli Pepka Hamkuby ve hře Pokřik od Karla Khuna v režii O. Leska a Slávy Cóna.

Kromě Lucerny v Pardubicích jsem Mílovi divadelní a také občasnou filmovou a televizní tvorbu sledoval, až když už del-

ší dobu působil v kladenském divadle, které mělo tři stálé scény - „velké“ v Kladně a v Mladé Boleslavi a malou studijní scénu v klubu, kde jsem snad desetkrát viděl Charleyho tetu. Ona totiž byla po každé jiná a když jeden z protagonistů večera neudržel na úzké forbíně balanc a zřítíl se mezi diváky, stala se i nezapomenutelnou.

Nejraději vzpomínám na Mílovy kolegy, se kterými sdílel šatnu - na Vítězslava Jirsáka a na tehdy velmi populární televizní hvězdu Eduarda Žemlu. Byli to nejen skvělí společníci, ale i vždy, všude, kdykoli a jakkoli se ochotni podílet na čemkoli, co by nás pobavilo a týkalo se Míly. Společně jsme postupně založili výbor na oslavy Mistrových šedesátin, uspořádali recitační pásmo Mílových dnes již legendárních básniček, připravili dokonce dramatizaci příběhů, jehož hrdinou byl Josef Randáček, kterého jsem snad trochu v uplynulém roce připomněl, a tak dále.

V Kladně Míla vytvořil řadu velkých rolí: Toma ve Skleněném zvěřinci T. Williamse, Juliana v Květu kaktusu P. Barilleta a P. Grédyho, Cyperského krále Petra ve Vrchlického Noci na Karlštejně, Napoleona v Madam Sans Gene V. Sardoua, Dr. Sibeliusa v Čapkově Bílé nemoci, Oberona v Shakespearově Snu noci svatojánské, Solferna v Hrátkách s čertem Jana Drdy, plukovníka Chesney v Charleyho tetě, Účetního France v Cirkusu Humberto E. Basse a mnoho dalších.

V roce 1980 jsem Mílovi pomáhal při stěhování do bytu v Michalské ulici v Praze. Do té doby totiž obýval romantickou sklepni kóji nalézající se mezi uhlím z jedné strany a bramborami z té druhé. Nový byt v Michalské byl tak malý, že i dekret na něj musel nový majitel nadvakrát přeložit, aby se mu do nové domácnosti vůbec vešel. Odtud se pak odstěhoval do poslední pozemské adresy ve Slezské ulici. Bylo to kolem poloviny devadesátých let, kdy se Míla rozhodl přispět svým názorem do diskuze kolem dodnes trvající krize ohledně bezpečnosti provozu jaderné energetiky.

To jsme se již vídali jen v Praze (bydleli jsme blízko sebe), neboť jsme přestali do Chlumce pravidelně jezdit. Nemoc Mílovi bránila, aby byl ještě umělecky činný, ačkoli byl o spolupráci neustále žádán. Odmítal brát na sebe jakékoli závazky, nikoli snad z falešné skromnosti, ale především z ohledu na své kolegy a přátele, které nechtěl v žádném případě zklamat, kdyby ho zradilo zdraví. To ho totiž trápilo stále více a Míla bytostně odmítal vše, co by mohlo komplikovat práci někoho jiného.

Jsem si jist, že jsme přišli o mnoho: tak jako tehdy, když po úspěšné československé premiéře komedie francouzských autorů Pierra Barilleta a Jeana Pierra Grédyho Květ kaktusu 21. října 1966 v Mladé Boleslavi následovala televizní inscenace, ale po ní už televize

Míla, jak jsme ho znali a jak si ho budeme pamatovat...

i film na Mílu zase pozapomněly. Jednou jsme spolu napočítali asi dvacítku filmů, v nichž Martin Liška účinkoval. Mohlo jich být mnohem více, ale buď to nějak nešlo, jindy neměl hojně obsazovaný divadelní herec čas či porozumění vedení divadla, pak se mu prostě nechtělo a raději jel do Chlumce za maminkou.

Naposledy jsme se viděli v květnu či červnu 1998. Míla mi tehdy vrátil objemnou složku korespondence, kterou jsme

spolu vedli; nikoli proto, že by se snad na mne zlobil, ale proto, aby to „nemusel po něm nikdo uklízet“. Pak už jsem jen obdržel poslední slíbené - jeho slovy - „smutný lejstro“.

Zemřel 14. července 1998. Jsem rád, že jsme se tak dobře znali a že byl mým přítelem. Nikdy nikoho nezarmoutil. Nebudu totiž své vzpomínky končit obvyklou a značně vyčpělou floskulí, že „nás zarmoutil jen jednou, když odešel“, neboť vězte - Míla to neudělal naschvál!

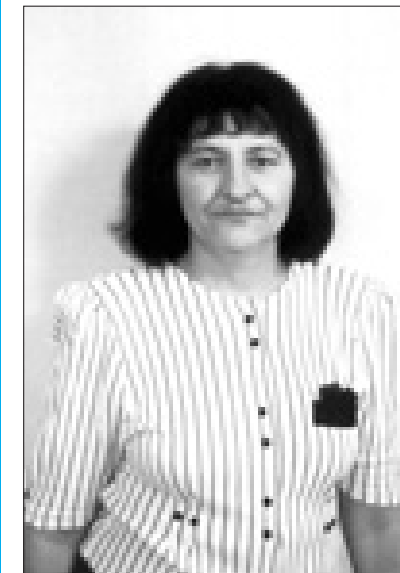

IVANA LOUDOVÁ

I když jsem oficiálně již od r. 1967 „Pražák“, vždy se hrdě hlásím ke svému rodišti a do Chlumce se stále vracím jako domů. Vždyť domek, kde jsem vyrůstala, zatím stojí, tatínek se o něj vzorně stará a zařízení včetně většiny věcí se v něm též nezměnilo. Narodila jsem se v místní nemocnici (tehdy i porodnici) 8. března 1941. Po matce (klavíristce, která v Chlumci vyučovala) jsem zdědila hudební nadání, absolutní sluch a lásku k hudbě, divadlu i umění vůbec..., po otci (sládkovi a sklepmistrovi turnovského, později chlumeckého pivovaru) lásku k pivu, přírodě a reálnějším věcem. Pod vedením své matky jsem hrála od pěti let na klavír, od šesti na housle, v deseti jsem začala s baletem a ve 13-14 letech vznikly mé první skladby. Ráda jsem chodila do místní školky, pak do školy, tenkrát ještě „dívčí“, později osmiletky. Vzpomínám na své paní učitelky jako byly např. Kolářová, Chaloupková, Smutná, Obešlová, Šetlíková, Špačková, Futerová, Krejčí... nebo ředitel Tamele, Výborný, učitel Lesk a Horyna. To byli lidé, kteří pro mne otevírali svět poznání, vědy i umění. S láskou na ně vzpomínám.

Sál v Záloženském domě, v Zapči a v sokolovně - to byla moje první pódia, kde jsem veřejně vystupovala jako klavíristka, houslistka či baletka. Od dětství jsem se podílela na většině kulturních akcí města i školy, obstarávala „kulturní vložky“, úspěšně se účastnila soutěží, hrála cvičencům spartakiádní hudbu (tenkrát se to přes mikrofon a velké reproduktory přenášelo na celé cvičiště pod sokolovnou, nahrávky neexistovaly). Měla jsem ráda kostel sv. Voršily, malý kostelíček sv. Trojice a chlumecký zámek s jeho rozlehlým parkem, kam jsem často chodila na procházky, v zimě i ly-

žovat a sáňkovat. K mým oblíbeným místům patřila i různá zákoutí kolem Čidliny, rybník za nádražím, zvaný „Starochlumečák“, kde jsem se učila plavat a v zimě bruslit..., své kouzlo měla i zatopená luka zvaná Jordán, (zde jsem poprvé hrála i hokej). Byla jsem členkou místního tenisového oddílu a dá se říci, že hud-

ba a sport byly mým hlavním koníčkem. Ráda jsem chodila do kina, nevynechala téměř žádné divadelní představení, kroužek, cirkus či koncert. V Záloženském domě a v sokolovně jsem absolvovala taneční a chodila pak ráda na místní plesy, někdy i čaje v okolí. Ale to už jsem jezdila do Nového Bydžova na jedenáctiletku.

Po maturitě (1958) jsem byla přijata do 3. ročníku pražské konzervatoře, do kompoziční třídy prof. Miloslava Kabeláče. Zde vznikají skladby např.: Tři staročeské písně, Suita pro flétnu sólo, Suita pro hoboj a klavír, Sonata pro housle a klavír... a absolventská - Fantasie pro orchestr.

V letech 1961-66 jsem studovala jako první dívka v oboru skladba na Hudební fakultě AMU, ve třídě prof. Emila Hlo-

bila. Během studií vznikla řada dalších skladeb, např.: Preludia pro klavír, Koncert pro komorní orchestr, Sonata pro klavír a klavír, Pražské sonety, I. smyčcový kvartet, I. symfonie, instruktivní skladby a velmi úspěšná absolventská „Il. symfonie pro alt, smíšený sbor a velký symfonický orchestr“.

V letech 1966-69 jsem se zúčastnila různých skladatelských soutěží, festivalů a skladatelských kurzů. První mezinárodní úspěch - čestné uznání v Mezinárodní soutěži GEDOK - Mannheim (1967) mi přinesla baletní hudba „Rhapsody in Black“, ceny nebyly uděleny. V domácích soutěžích jsem získala první cenu v Jihlavě (za mužské sbory „Setkání s láskou“) a v Jirkově (za dětské sbory „Mámo...!“), dalšími úspěšnými skladbami byly: Stabat mater, kantáta „Malý princ“ a „Kurošio“- dramatická freska pro soprán a velký smíšený sbor. Vzpomínám na krásná provedení své „Stabat mater“ v nastudování Jana Kasala a PSPU (Pěveckým sdružením pražských učitelů), kteří mne pozvali na turné Německem a Holandskem. Nezapomenutelná byla i jihlavská premiéra mého „Malého prince“, kde jsem zpívala za onemocnělou sopranistku Helenu Tattermuschovou hlavní roli. Rovněž „Kurošio“ patří k mým nejznámějším skladbám. Jeho nahrávku převzala řada rozhlasových stanic a víc jak po 12 letech od premiéry (1983) mne pozval norský dirigent Knut Nystedt na perfektní provedení a nahrávání této skladby v Oslo.

Své vysokoškolské vzdělání jsem si prohloubila uměleckou aspiranturou na Hudební fakultě AMU (1968-1972). Mým školitelem v oboru skladba byl opět prof. Miloslav Kabeláč. V r. 1970 jsem vyhrála konkurz na stipendium francouzské vlády a od ledna 1971 studovala půl roku v Paříži (skladbu u Oliviera Messiaena a André Joliveta, zároveň jsem

absolvovala stáž v experimentálním studiu Centre Bourdan při ORTF). V rámci aspirantury vznikly skladby např.: Per tromba, Gnómai - Trio pro soprán, flétnu a harfu, mužský sbor „Ego sapientia“, „Chorale“ a „Hymnos“ (pro American Wind Symphony Orchestra) a orchestrální „Spleen“-Homage a Charles Baudelaire. Od skončení studií (1972) jsem se plně věnovala skladatelské profesi, napsala řadu dalších úspěšných skladeb, získala ceny v domácích i zahraničních soutěžích, spolupracovala s rozhlasovými, divadelními i filmovými režiséry. V r. 1973 jsem se vdala za ing. arch. Miloše Haaseho a v prosinci 1976 porodila syna Tomáše.

Bylo dost náročné zvládat domácnost i svou profesi, ale byla to zas nová zkušenost i inspirace, která se projevila v dalších skladbách. Takovým šťastným rokem byl 1978, kdy jsem získala 1. cenu za dětské „Kánonické písničky“ v Jirkově (komponovala jsem je na vlastní texty a věnovala Tomášovi), 1. cenu za „Sonetto per voci bianche“ v Mezinárodní skladatelské soutěži „Guido d'Arezzo“ (poprvé jsem navštívila Itálii, převzala na festivalu v Arezzu hlavní cenu a od té doby se tam často vracela na provedení svých skladeb, pro další ceny, za památkami a přáteli).

V témže roce na IV. Mezinárodní přehlídce OIRT v Moskvě získala nahrávka mé „Malé vánoční kantáty“ 2. cenu. Tato skladba patří od své premiéry (Vánoce 1976) k mým nejhranějším a nejpopulárnějším, milují ji hlavně děti. Vždyť jsem s ní vítala na svět svého Tomáše, dopisovala to ještě v porodnici!

V létě r. 1980 (poté i 1997) jsem byla pozvána dirigentem R. A. Boudreauem jako „composer-in-residence“ k American Wind Symphony Orchestra v Pittsburghu (USA), pro který jsem napsala řadu skladeb. Moje „Dramatic concerto“ pro bicí sólo a dechový symfonický orchestr bylo prohlášeno za nejúspěšnější skladbu I. Mezinárodní interpretační soutěže v oboru bicích (1980) a já za odměnu získala týdenní pobyt ve Washingtonu. Bydlela jsem v malém pensionu nedaleko Bílého domu a denně navštěvovala galerie, muzea, památníky, různé výstavy..., bylo to nádherné. Poslední den jsem se zastavila v New Yorku, kde jsem navštívila své nakladatele: C. F. Peters a G. Schirmer. U „Petersů“ pořádali na mou počest slavnostní oběd a pamatovali se, že jsem tam vyprávěla o Chlumci, protože byli zvědaví na mé dětství a první skladby.

Komponovala jsem řadu dalších skladeb, pro sólisty, komorní soubory, sbory či orchestry, věnovala jsem se i instruktivní tvorbě (nejmenším zpěvákům napsala „Zlatý klíček od pusy“, začínajícím klavíristům „Pohádky a oblázky“, houslistům pak „Hrajeme každý den“ pro 2-3 housle).

II. smyčcový kvartet - Památce Bedřicha Smetany, Klavírní trio in B, Italské trio, dechový oktet „Don Giovanni's Dream“, Dvojkonzert pro housle, bicí a smyčce (letos zazní i na Pražském jaru)... to jsou tituly často hraných skladeb doma i v cizině.

Od října 1992 působím pedagogicky na Hudební fakultě AMU, nejprve na katedře teorie a dějin hudby, od r. 1994 též i na katedře skladby jako docentka obou

oborů (skladby a hudební teorie). V roce 1996 jsem zde založila „Studio N“ - Studio pro soudobou hudbu, se kterým rozvíjím řadu aktivit včetně koncertů, přednášek, seminářů i s mezinárodní účastí.

Já sama jsem měla přednášky či autorské koncerty v Oslo, Paříži, Heidelbergu, Kasselu, Mannheimu..., vedla skladatelské kurzy v německém Unna a rakouském Reichenau..., účastnila se mezinárodních sympózií v Edlachu, Drážďanech, italském Fiuggi..., v r. 1993 získala Heidelbergskou uměleckou cenu - za skladatelskou činnost a propagaci české hudby.

V r. 1998 Ediční centrum AMU vydalo mou knihu „Moderní notace a její interpretace“, nakladatelství PANTON mé autorské CD. V současné době učím, připravuji autorský koncert pro FORFEST-Festival v Kroměříži, komponuji novou skladbu pro houslistu Ivana Ženatého, na stole mám štos nevyřízené pošty, čekají na mne různé další práce a povinnosti - je toho už moc. Potřebovala bych sekretáře či manažera, na kterého nemám, takže to stejně musím zvládnout sama.

Říká se, že prostředí a zážitky z dětství mají velký vliv na rozvoj a další utváření člověka, někdy i rozhodnou o jeho budoucím povolání. Jsem ráda, že takovým podnětným prostředím pro mne Chlumec nad Cidlinou byl a dodnes je a doufám, že zůstane i pro generace příští. Jeho bohatá kulturní tradice se musí nejen udržovat ale i rozvíjet, aby byla tvůrčím podhoubím dalším talentům a dalším slavným „Chlumečákům“, pro které platí heslo: „Sedláci, Klicpera, ... a já!“

Ivana Loudová

a všelijaké ty slavnosti s průvody a vyhráváním kapel... Zůstal jen povinný První máj. Zrušili organizaci Sokol, Junák, Orel... Přestalo se učit náboženství a chodit do kostela. Lidi v neděli místo svátečního oblečení navlékali montérky a něco doma kutili nebo šli někde na melouch. Uzavírali se do sebe a co

bylo za jejich plotem, je přestalo zajímat. A už jim to zůstalo napořád. Většina sedí večer co večer doma u televize a veřejný život ve městě je nezajímá. Aspoň, že se ti skauti dali zase dohromady. Škoda, že se ještě nerozhýbal Sokol. To cvičení, hlavně pro mládež, byla nádherná věc.

„A co muzeum?“ ptám se. „Vy jste se přece celá léta, pokud vím, snažil udržovat a zachraňovat exponáty, které kdysi pracně a obětavě nasbíral pro chlumecké muzeum pan ředitel Polák. Byly tam zajímavé věci, nádobí, nábytek, kroje, rozličné starodávne předměty, obrazy, zbraně...“

„Ani mi to nepřipomínejte. To je moje bolavé místo. Když zrušili muzeum na zámku, však jste ho taky jako student pomáhal budovat, skladoval jsem jako předseda Klubu ochrany památek a přírody muzejní sbírky, kde se dalo. Taky v sále staré, zrušené hospody U Terciánů. Něco se už tehdy rozkradlo. Příliš mnoho lidí mělo nekontrolovatelnou moc. Vytáhli legitimaci a směli všechno.“

Pan František Novák se však neomezil jen na, někdy zoufal a marné, zachraňování pamětihodností, z nichž mnohé zajímají ziskuchtivé zloděje. Tíse a nenápadně vybudoval zcela sám svým přičiněním a na své náklady ve vlastním domku

pozoruhodné a široce daleko ojedinělé muzeum zemědělského nářadí, jehož exponáty věnoval městu a jsou uloženy v prostorách Lorety. Jde o více než tři sta sbírkových předmětů, které pracně nashromáždil a udržoval v dokonalém, plně funkčním stavu, jako hákový pluh ještě z časů před vynálezem ručadla bratraců Veverkových, cepy, mlátičky, žentour, šrotovák, odstředivky, kosy-hrabice, pohrabovačky, překulovač spirálový na čištění obilí, šinták na čištění řepných řádků (slyšeli jste někdy o takovém nářadí?), odkrajovač chrástu, tříklečák, jho, rozličné typy masečnic, rotační, stloukáč, kolébací... Jsou tu i předměty z domácnosti, žehličky, konve, štoudve, putny, díže, krajáče... Také vybavení krámů z oněch časů našich babiček: kovová nádoba na čepování petroleje a u stropu hned pet-

rolejka, s jakou se běžně svítilo, kupecké miskové váhy, přístroj na pražení kávy... Na stěnách dobové obrázky...

Nedlouho před svými 97. narozeninami pan František Novák odešel na věčnost. Svou pracovitostí a nezištnou obětavostí zasvěcenou veřejnému prospěchu se František Novák natrvalo zasadil mezi zasluhující občany, jejichž jména jsou s uznáním a vděkem zapsána pro všechny časy do dějin města na vědomí všem budoucím generacím jeho obyvatel jako zářný příklad života zasvěceného dobru. Unikátní sbírku zemědělského nářadí a strojů, výsledek své mnohaleté obětavé sběratelské činnosti, věnoval městu jako cennou náplň muzea v Loreti.

Karel Richter

FRANTIŠEK NOVÁK

Narodil se 25. dubna 1908 sice v Kobylicích, ale jako dvouletý se s rodiči přistěhoval do Chlumce, takže je s naším městem srostlý napevno. Novákově tady měli domek na dnešní Pražské ulici č. 14 s malým hospodářstvím. František tu vychodil školu. Rád vzpomíná na své tehdejší učitele, Černého, Bryscejna, Groha, Zolmana, Červeného, Nováka... Poté dojížděl do N. Bydžova jako žák odborné školy hospodářské.

„Žádnému řemeslu jsem se neučil. Po škole jsem až do vojny pracoval doma v hospodářství. Měli jsme pár korečků polí za městem, říkalo se tam na Novinách. Už jako sedmiletý kluk jsem za první války, když otec musel narukovat, pomáhal mamince hospodařit. I tak se chudák nadřela až až, aby nás tři děti v té válečné bídě uživila.“

Po vojně, kterou si koncem dvacátých let už za republiky odbyl v Litoměřicích a v slovenském Betliaru u Rožňavy, se vrátil na čas domů, ale lákal ho svět. Čtěl zkusit, jak chutná chleba jinde. Jako zemědělský praktikant pracoval na velkostatků v Mstěticích, Uhřetěvsi, v Děčíně, Libverdě, Rokytnici v Orlických horách, dokonce až v Lečovské Polance na Slovensku u Trebišova. Co vydělal, nestálo nikde za řeč, a tak přijel zase zpátky do Chlumce.

Zlákalo ho otevřít si mlékárnu. To byla solidní, čistoučká živnost, zajišťující slušné živobytí. Provozoval ji ještě dva roky po nastolení komunismu. V padesátých letech mu krámk zavřeli. Dalších patnáct let se živil jako vrtač studní. Což o to, byl statný, silný, práce se nebál, ať byla jakákoli.

Víc mu vadilo, že se začal měnit život ve městě a zhoršovaly se i vztahy mezi lidmi. Postupně zmizela nedělní korza

JIŘINA NOVÁKOVÁ

Narodila se 21. listopadu 1943 v rodině živnostníka pana Otavy. Po vychození základní školy vystudovala Pedagogickou školu v Hradci Králové, a dostala umístěnkou ke své učitelské praxi do Červeného Kostelce, kde však nebyla dlouho a vrátila se do Chlumce. Dojížděla učit do Klamoše, než se na nějaký čas uchytila na chlumecké škole, odkud ale přešla na školu do Kosiček, kde plánovala ukončení učitelského povolání odchodem do důchodu. Mezi tím se provdala a s manželem Ji-

řím vychovali dvě děti. Svůj volný čas měla naplněný. Byla velmi aktivní občankou města. Byla členkou školské a kulturní komise města, několikrát předsedkyní Přípravného výboru Klicperova Chlumce, režisérkou dětského divadelního souboru, členkou redakční rady Chlumeckých listů, ale nejvíc času jí zabíral její celoživotní koníček ochotnické divadlo. V posledních letech života nebyla jenom herečkou divadelního souboru Klicpera, ale stála v čele tohoto souboru jako předsedkyně a v r. 1999 se ujala režie představení pro Klicperův Chlumec.

Svoji roli ale již nedohrála. 18. října 1999 náhle zemřela v nedožitých 56ti letech. Odešla žena, která dovedla rozdávat sebe pro radost druhých. Neznala oddechu, neznala námahy. Do každé herecké postavy vkládala celé své srdce, celou svou duši a při ztvárnění naopak prožívala jejich radosti, bolesti i tragédie. Nespočetná je řada postav, které sehrála, kterým vdechla život. Dovedla jim dát vznešenost, vášeň, soucit i bol. Svého největšího životního hereckého úspěchu dosáhla v roce 1998 v roli Podivné paní Seavageové ve stejnojmenné hře, i když nikdo v té době by neuvěřil, že by byla její poslední rolí.

J. Vosáhlo

A vzpomíná na ní také její dlouholetý režisér p. Antonín Lauterbach

Téměř sedm let uplynulo od chvíle, kdy se chlumecká veřejnost rozloučila s dlouholetou herečkou, později režisérkou a předsedkyní divadelního souboru Klicpera, Jiřinou Novákovou. Právem te-

dy dnes, v den nové premiéry domácího souboru, vzpomínáme její nezapomenutelné role, které se vryly do paměti chl-

meckých diváků, převážně ztvárňovaných na pódiích Klicperova Chlumce, ale

také jako na ženu, která po léta udávala jeho směr.

Při vzpomínce na paní Jiřinku jako herečku, na její první krůčky na jevišti až po její herecký vzestup bych rád uvedl, že jsem se s ní poprvé setkal v roce 1955, tedy přesně 8. října, tehdy ještě jako s Jiřinkou Otavovou, která vystoupila v Moliérově hře Měšťák šlechticem jako mladíčka tanečnice baletního souboru paní Odravské. Po představení se mi svěřila s přáním, že by chtěla hrát divadlo. Co může být pro režiséra radostnějšího, než když se nová adeptka přihlásí sama. A já ji tehdy přijal s otevřenou náručí. Chlumecký Klicpera tak získal nadanou, obětavou a divadlem okouzlenou ochotnici, která upsala svou duši i srdce divadelnímu kumštu. Rolí vystřídala Jiřina Nováková celou pestrou škálu - od Marie v Kouzelných rukavicích, přes Elisy v Ostrovu milování, Matyldu v Pražských tetinkách a paní správcovou v Klicperově hře Každý něco pro vlast, ale nezapomenutelná asi zůstane její podivná paní Savageová ve stejnojmenné hře, kterou se trvale zapísala do povědomí nás všech.

LUCIE NOVÁKOVÁ

Bludských. Děda, kterého znalo celé město jako lidumilného a vzorně zdvořilého a ochotného muže za pultem, byl - jak se rovněž všeobecně ví - nadšeným a úspěšným ochotnickým

divadelníkem. Nedávno jsme se s ním bohužel rozloučili navždy. Patří ovšem k lidem, na něž se nezapomíná, takže jsou stále zde. Když jsem s ním svého času sepisoval životopisné vyprávění pro Chlumecké listy, svěřil se mi, jakou radost mu dělají vnučky, které jsou hezké a mají se k světu, a ta starší že je po něm blázen do divadla a jako členka karlínského operetního souboru převzala od něj divadelnickou štafetu, ovšem na profesionální úrovni, na jakou se on sám neodvažoval ani pomyslet. Ta vnučka je v této chvíli zde. Sedí naproti mně v křesle, usměvavá, ochotná zodpovídat mé dotazy a vyprávět o sobě, o své rodině, o našem rodném městě a hlavně o divadle, které se stalo její šťastnou hvězdou. Mladá nadějná umělkyně, která vstupuje do oslnivého světla ramp ve slépějích našeho slavného rodáka Františka Voborského.

„Já jsem chodila v Chlumci do lidušky, v době, kdy ji vedl pan ředitel Neuman. Velký hudebník a báječný člověk. Zpívala jsem ve sboru i sólově a učila se hře na klavír. Do tajemství sólového zpěvu mě zasvěcovala skvělá sopranistka a výborná hudební pedagožka paní Beníšková, které za mnoho vděčím. Hudbu a zpěv jsem brala jako zálibu, kterou ve mně probudili rodiče, hlavně tatínek, Josef Novák, který vyučoval v bydžovské lidové škole umění. Dnes sice pracuje v Destě, ale každou volnou chvíli věnuje hudbě. Jezdí na zájezdy s kapelou Podkověnka, hraje na tanečních zábavách i na pohřbech. Původně jsem chtěla studovat medicínu nebo přírodní vědy. Od maminky jsem převzala hluboký zájem o přírodu, rostlinstvo i zvířata. Jenže v průběhu gymnaziálních let jsem si

ujasnila, že některé předměty, bez nichž se přírodní vědy neobejdou, jako chemie, fyzika a matematika, jsou mi bytostně cizí a nikdy do nich neproniknu. A tak jsem se rozhodla zasvětit svou budoucnost hudbě.“

Tatínek Lucii sjednal kontakt s vynikající profesorkou, která vyučovala zpěvu a hře na klavír na pardubické konzervatoři. Lucie k ní zajela poradit se, jestli má předpoklady stát se klavíristkou. „Hrajete velmi pěkně,“ řekla jí paní profesorka, když si poslechla ukázkou její hry, „ale na to, abyste nastoupila dráhu klavírní interpretky, by to ještě zdaleka nestačilo. V tomto oboru je velká konkurence, musela byste ještě na sobě hodně pracovat, abyste dosáhla virtuózní dokonalosti, jinak by to nemělo smysl. Ale říkáte, že jste se věnovala také zpěvu, zazpívejte mi něco!“ Ukázalo se, že Lucie má mohutný sopranový hlasový fond, příjemného zabarvení, který by stálo za to vhodnou pedagogickou metodikou kultivovat. Paní profesorka ji doporučila, aby se věnovala u ní na konzervatoři studiu operního zpěvu. To je obor, pro který má všechny předpoklady, aby se s úspěchem uplatnila. Lucie si dala poradit. Se souhlasem a podporou rodičů se začala kromě gymnaziálního studia začínat věnovat přípravě na přijímací zkoušky na pěvecký obor hudební konzervatoře. Jeden týden střídavě jezdila k paní profesorce do Pardubic na lekce zpěvu a jeden týden pro změnu do Hradce k jiné učitelce, u níž pilovala hru na klavír a zvládala hudební teorii. Tehdy, při zaměstnanosti rodičů, často vypomáhal děda, který ji do Hradce i do Pardubic obětavě vozil autem. Hudba a zpěv se v té době staly jedinou náplní jejího života. Na nic jiného jí nezbýval čas. Byla to ukrutná dřina. Ale nebyla marná. Lucie se na doporučení svých pedagožek přihlásila ke zkouškám na konzervatoř pro větší jistotu hned na dvou místech, v Pardubicích i v Praze. Úspěšně obstála na obou školách, mohla si vybrat.

„Zvolila jsem Prahu. Začalo mi šest let studia v oboru klasického operního zpěvu. Učební program byl nesmírně náročný, ale mě to bavilo, pronikat k samotné podstatě operních skladeb, zvládat techniku árií, ponořovat se do děje. V hodinách činoherního herectví, které na konzervatoři chodili přednášet známí umělci, jako Věra Galatíková, Vladimír Ráž a jiní, jsme si osvojovali základy jevištního pohybu, gest, mimiky. Později si nás vzal sólista opery Národního divadla pan Maršík. Bavilo mě to. Od malička jsem se zajímala o divadlo. Zejména děda mě získával pro hluboký prožitek děje divadelních představení, pomáhal mi porozumět obsahu her, ale sledovat a posuzovat i výkony herců, všimnout si, co bylo na nich podařené a přiměřené a co naopak zase nevydařené, přehnané nebo nepřírozené. Na konzervatoři se mi otvíral v celé šíři a hloubce zcela nový svět, který mě okouzloval a naplňoval pocitem radostného uspokojení, že ho vnímám jako svůj nejvlastnější živel.“

Již jako studenti absolvovali konzervatoristé čas od času koncertní vystoupení i v zahraničí. Účinkovali třeba v Itálii, kde je velmi vyspělý hudební obecnost, které rozumí zpěvu a umí kriticky posoudit pěvecké výkony. Strhnout k nadšenému aplaudu naplněný sál v Benátkách nebo v Miláně, městech se stáletou tradicí nádherných přírodních hlasů, je jistě těžší než jinde, ale našim mladým konzervatoristům se to dařilo. Neméně nadšený ohlas sklízeli i jinde, například v Holandsku, neboť ani v Česku nikdy nebyla nouze o obrovské ženské i mužské hlasy, schopné udivovat svět, jako se to v současné době daří Evě Urbanové, Dagmar Peckové, Magdaleně Kožené či Štefanu Margitovi.

Studentská léta uběhla jako voda. Tím spíše, že přinášela příjemné zážitky v pospolitosti mladých, inteligentních a převážně veselých lidí, kteří se dovedou navzdory všemu radovat ze života. Lucie Nováková dovršila konzervatoristická studia klasického operního zpěvu maturitou. Sama cítila, jak se v průběhu oněch šesti let pilné práce na sobě pod vedením zkušených profesorů obohatil rejstřík jejích dispozic pro operní scénu. Měla samozřejmě otevřené dveře k dalšímu studiu na Hudební akademii múzických umění, ale kreativní nedočkavost mládí ji neodolatelně lákala, aby již déle neodkládala nástup do tvořivé jevištní praxe. Tři profesorky během let pečovaly o plné zvukové vytříbení jejího od přírody libozvučného hlasu. Paní profesorka Šulcová a poté i Demigrová se snažily vtěsnat jej do obvyklých operních šablon, tlačit jej vzhůru na patro a do lebečních prostor. Nabýval tak poněkud nepřirozeného nasál-

niho odstínu. Teprve paní profesorka Příbylová, k níž Lucie do dnes dobrovolně dochází na zdokonalovací lekce, pochopila, že zpěvačka disponuje sopranem, který je sám od sebe dostatečně mohutný a barvitý, takže nepotřebuje žádné umělé zabarvování a zesilování, stačí dávat mu plný průchod k prostorovému rozeznání. Potřebuje něco jiného. Vybrušování jeho zvukové pohyblivosti. Zjemňování přechodů z burácivé síly až téměř k šepotavě tenkým kadencím. Pružné, nenásilné střídání intenzity tónu v plynulých proměnách tónových poloh.

„Po absolvování konzervatoře jsem už strašně toužila získat nějaké angažmá a dát se do práce. Žádné vhodné místo v opeře se tehdy nenabízelo. Naskytl se mi však možnost stát se členkou karlínského operetního souboru.“

Já vím, na operetu se leckdo dívá možná s despektem, jako na nějakou lehkovážnou zábavu, která nesnese srovnání s operním uměním. To je ovšem omyl. Opereta je svérázný jevištní žánr, ale dávno už zásluhou tvůrců, jako byl F. Lehár, J. Offenbach, I. Kálmán, R. Friml a u nás O. Nedbal, R. Kubín a jiní, má své poctivé zasloužené místo v uměleckém dominiu bohyň Thálie, a tak Lucie neváhala. „Naše hudebně založená rodina i děda jako divadelník tělem i duší mě rozhodnutí schvalovali.“

Dnes se zdá, že operetu vytlačují muzikály. Zvlášť po velké potopě, která donutila karlínský soubor uchýlit se dočasně do Paláce kultury, kde pro operetu není právě nejvhodnější prostředí, se leckdo může domnívat, že opereta u nás má odzvoněno, ale to je pouze zdání. Zatímco v muzikálu se více

mluví a zpěv pouze dokresluje a citově umocňuje děj, opereta je naopak veskrze založena na zpěvu a mluvené vložky pouze zrychlují nebo osvěžují tok děje. Tento rys odlišuje operetu žánrově od muzikálu natolik, že je pro ni dostatečnou zárukou přežití dočasně vzednuté módní muzikálové vlny. Vždycky bude mít svoje obecnstvo. Pokud si naše rodačka Lucie Nováková zvolila operetu jako dráhu své umělecké činnosti, nemusí se jistě obávat, že by se tento žánr vytratil z jevištních pódii. I kdyby se to stalo, zpěvačka jejich kvalit je schopna si poradit i s muzikálem stejně dobře jako její spolužák z konzervatoře, rovněž vyškolený operní pěvec Daniel Hůlka.

Jednou z prvních krásných rolí, které se Lucii dostalo na karlínské operetní scéně, byla druhá hlavní role Cibulety v Noci v Benátkách. Režisér Ševčík ocenil nejenom Luciin sytý, lahodný hlas, ale i přirozené pohybové herectví, jehož zásady jí vštípil její nezapomenutelný chlumecký děda. Skvěle se osvědčila i v Paganinim, Čardášové princezně a dalších operetách. V My fair Lady si pod Županičovým režijním vedením s chutí zahrála královnu, roli noblesní a velice zpěvnou. S tímto představením sklídl soubor mimochodem obrovský sukces v Japonsku. Mimořádně zdařilé bylo představení Hello, Doly, kde si Lucie báječně zahrála po boku hlavní interpretky Jitky Molavcové. Přiznává, že muzikály přece jenom operetu zatlačily do pozadí. Dříve se, ještě v Karlíně, dávalo až pět premiér do roka a dvacet

sedm večerů v měsíci trávili na jevišti, zatímco poslední dva tři roky v Paláci kultury hrají samé muzikály. V současné době je na programu Netopýr, Někdo to rád horké a Zpívání v dešti. Lze věřit, že se všechno vrátí do normálních kolejí, jakmile se soubor vrátí do svého renovovaného stánku v Karlíně.

Kromě představení v Praze se sopranistka Lucie Nováková účastní i zájezdových představení a oblíbených koncertních vystoupení s programem operních a operetních árií. Příležitostně vystupuje i v televizních pořadech, jako bylo písňové pásmo s Viktorem Preisem V Praze bejvávalo blaze.

Přejeme naší rodačce Lucii Novákové mnoho dalších úspěchů na operetních, muzikálových i koncertních pódii a doufáme, že nyní, kdy bude mít naše město nové divadlo, dostane se nám příležitosti zatleskat jejím pěveckým výkonům i u nás.

„Ano, zajisté,“ slibuje mladá umělkyně. „Když bude vhodná příležitost a samozřejmě zájem obecnstva, ráda přijmu pozvání k účinkování ve svém rodišti.“

O zájem obecnstva jistě není strach. Už dnes se, milá slečno Lucie, těšíme na vaše vystoupení. Uděláte bezpochyby radost i své mamince, tatínkovi, sestřičce i babičce Bludské, kteří, jak jsem vyrozuměl, tvoří vaše spolehlivé inspirační zázemí. Jsem si jist, že shora bude s dojetím přihlížet i váš dědeček, je muž se vašim přičiněním splnil velký životní sen.

Karel Richter

JAROSLAVA PĚCHOČOVÁ

Lidé ji potkávají někde ve městě nebo na procházce v zámeckém parku. Šúhlu, půvabnou, zdvořilou dívku, vlastně již slečnu. Kamarádi a přátelé ji stejně jako rodina říkají Slávko. Ví se o ní, že krásně hraje na elektrofonické varhany při svatebních obřadech a také při rozloučeních v kostele církve československé husitské. V chlumecké hudební škole vyučuje základům hry na klavír. To jistě není lehká ani nijak zvlášť zábavná práce. Někdy z toho školáckého brnkání mladou paní učitelku asi bolí hlava, ale je na své děti hodná, a jak sama říká, má je ráda, i když míra talentu a pílě je u nich různá. Snaží se, aby své žáky naučila nejenom hrát písničky a skladby, ale hledit jim vštípit i schopnost vnímání krásy obažených nejenom v hudbě, ale v umělecké tvorbě vůbec. Je trpělivá, laskavá, hodná, v každém ohledu slušná a dobře vychovaná, s cituplným vztahem k matce a rodině i k lidem. Nerozhání se lokty, aby se prodrala do popředí pozornosti. Je však cílevědomá, pilná a vytrvalá. A přitom obdivuhodně skromná.

Nedávno vysílaný půlhodinový televizní pořad Bez limitu vyvolal mezi Chlu-

mečáky malou senzaci. I naši pražští rodáci si vzrušeně sdělovali telefonem, že večer v půl jedenácté na ČT 2 proběhne film o chlumecké klavírní virtuose. A druhý den si sdělovali dojmy: Bylo to nádherné, úžasné, fantastické. Mnozí neměli tušení, jak velká umělecká osobnost vyrostla v našem malém městě a stoupá k výšinám všeobecného uznání a obdivu. Leckdo se přiznával k slzám dojetí a nelenoval nařít si z budíka, aby mohl v půl třetí v noci zhlédnout opakování tohoto jímavého, strhujícího pořadu. Profesor Hudební akademie múzických umění Ivan Moravec ve filmu říká:

„Hned jsem rozpoznal, že má mimořádnou hráčskou schopnost a dynamiku a snažil jsem se, aby tyto své schopnosti rozvinula, aby měla ještě větší sílu, dynamiku, bohatost tónů... Dneska to všechno má a její obrovský úspěch je toho svědectvím. Lidi rozpoznali, že to je kultivované hraní, které patří do ligy skutečných kultivovaných hráčů...“ To podle jeho slov ocenili i filharmonici vědění za spolupráci, která byla na to, že to byl její debut neuvěřitelně krásná. A dirigent Libor Pešek, tento velkán v dirigentské branži, se ve filmu svěruje, že ho profesor Moravec před nějakou dobou upo-

zornil na svou nejlepší začku, která by si zasloužila příležitost k pódiovému vystoupení jako sólistka. Je rád, že jí mohl nabídnout spolupráci se svým orchestrem. Byl to fantastický úspěch. „Ani já,“ říká dirigent, „ani nikdo z orchestru třeba jen na vteřinku nelituje...“

Každý z čtenářů bezpochyby ví, o kom hovoříme. Povězme si ještě něco navíc o protagonistce televizního pořadu, který vyvolal tak radostnou odezvu v Chlumi.

Narodila se sice ve Dvoře Králové, ale s Chlumcem je spjata od osmdesátých let, kdy se jí stal novým domovem. Tady vychodila základní školu a prožila všechny radosti i strasti blaženého času dětství a dospívajícího mládí. Věk přiznává, jak ráda lezla po stromech a pobíhala po staveništi dnešní ulice Slovenského národního povstání... Z Chlumce dojížděla do novobydžovského gymnázia. Po maturitě nastalo těžké rozhodování,

co dál. I když zdědila po mamince (MUDr. Horynové) hudební vlohy, dobře zpívala a zdárně prospívala v hodinách klavíru, vzala si do hlavy, že chce být doktorkou jako máma. Ta ji však od studia medicíny odrazovala: „Je to strašná spousta učení, věnuj se raději hudbě, když máš pro ni vlohy a když ti to jde.“ Jako dobře vychovaná, hodná dcera si dala od maminky poradit.

V roce 1994 zahájila čtyřleté studium na pardubické hudební konzervatoři. Jejím oborem byl klavír ve třídě prof. Martina Hršela. Vedla si dobře. Hned v následujícím roce získala 3. cenu v soutěži posluchačů konzervatoří. Ještě v téže roce byla oceněna jako třetí nejlepší účastnice mezinárodní soutěže ve Wroclavi v klavírním duetu.

Studium medicíny jí však stále nešlo z hlavy. V roce 1996 se tajně pokusila o složení přijímací zkoušky na lékařskou fakultu - a obstála. Mohla tedy nastoupit cestu k získání lékařského diplomu. Shodou okolností byla však tehdy vyhlášena mezinárodní Smetanova klavírní soutěž v Hradci Králové. Hradec a Pardubice na sebe sice nevraží, ale Slávka Pěchočová svým vystoupením zazářila tak oslnivě, že porota neměla jinou volbu než přiklonit jí 1. cenu. Byl to úspěch tak pronikavý, že hudba v životní orientaci Slávky Pěchočové od toho okamžiku

jednoznačně nabyla vrchu. A dostavaly se další úspěchy, jeden za druhým.

V téže roce si vysloužila ovace sólovým koncertem č. 5 S dur Ludwiga van Beethovena s Komorní filharmonií Pardubice za řízení Tomáše Koutníka. Hned následující rok koncertovala na Mezinárodním festivalu žen v Aténách, kde bylo její vystoupení natočeno na cédéčko. Byla úspěšným hostem koncertního festivalu Mladé pódium v Karlových Varech. Toho roku absolvovala rovněž mistrovské kurzy klavírní hry u Nelly Akopianové. Své nadprůměrné interpretační schopnosti osvědčila koncertem č. 1 b moll P. I. Čajkovského s Filharmonií Hradec Králové, řízenou dirigentem Jiřím Struncem.

V roce 1998 se probíjela mezi čtyři nejlepší účastníky americké klavírní soutěže Missouri Southern International Piano Competition.

Toho roku absolvovala konzervatoř a byla přijata na Hudební akademii múzických umění, kde začala studovat obor klavír ve třídě prof. Ivana Moravce. Pod jeho citlivým vedením se její vrozené i osvojené schopnosti rozvíjely a vyzrávaly v skutečné umění dosahující již mistrovských výšin přístupných jen hrstce vyvolených. Profesor Moravec je zřejmě skvělý pedagog, který podle Slávčina svědectví nikomu ze svých žáků nic nevnucuje, nepíkazuje, ale za podmínky dokonalé techniky ovládnání nástroje otvírá před nimi nezasvěcencům nepřístupné komnaty uměleckých představ a prožitků, které umožňují jedinečný, zcela osobitý umělecký projev, k jakému naše Slávka Pěchočová zřetelně dospívá. Kolegyně na obrazovce charakterizovala její hru přibližně těmito slovy. „Slávka hraje s takovou lehkostí a nadhledem, jakého dosahují muži, kteří uplatňují fyzickou sílu a disponují energií, ale přitom do hry vkládá to, co je typicky ženské.“ Podstatou je mohutný citový prožitek. Slávka sama (snad mi promine, že používám bez dovolení tohoto důvěrného oslovení) objasňuje zdroje svých vynikajících výkonů: Pan profesor Moravec, sám virtuózní klavírista, ji naučil, jak mačkat klávesnice různým způsobem, aby se již samotným stiskem či úhodem daly odlišovat a vyjadřovat prožitky interpreta. Vyznává se z toho, že adeptovi klavírní virtuozity se tak najednou otevře zcela nový svět, když do tónů stvořených Rachmaninovem, Čajkovským, Chopinem, Beethovenem nebo naším Smetanou, Martinů, kýmkoliv z velkých

komponistů může takto vkládat své vlastní prožitky, jak říká, celé příběhy, které se odvíjejí ve vnitřních pocitech, když se člověk hluboko ponoří do toho, co hraje a co chce každým svým nervem rezonovat, aby vypověděl stav duše vzrušené dějem hudby a unášené nad oblaka do prostor duševní blaženosti, kam není dovoleno vstoupit lidem bez citu a fantazie, hrubiánům a neotesancům neschopným vnímat krásu umění. Niterý, živě pulzující prožitek se Slávce Pěchočové viditelně zrcadlí ve tváři, v pohybech prstů poletujících nad klávesami, v rozmachu paží i souladném komíhání trupu.

Co námahy, soustředěného úsilí, houževnatosti a vypětí vůle stojí takový výkon klavíristky. Nejméně pět hodin cvičení denně. A jak výkonná musí být její paměť, aby do ní naskládala tisíce rozličných not v přesném pořadí. Za pouhý týden dokázala zvládnout půlhodinovou skladbu Rachmaninova pro vystoupení s teplickým orchestrem. Není to úžasné? A kolik fyzické síly musí vynaložit při koncertu, když ztrácí v průměru dvě až tři kila tělesné váhy.

Sám velký světový dirigent a klavírista Vladimír Aškenazy si našel čas, aby přijal posluchačku 4. ročníku HAMU Slávku Pěchočovou a poslechl si její hru. Kamera zdokumentovala jeho spokojený úsměv a pochvalné výroky v angličtině: Beautifile! Beautifile! Nádherné!

V roce 1998 s velkým úspěchem vystoupila s Jihočeskou komorní filharmonií na koncertu W. A. Mozarta pro tři klavíry a hned následující rok následoval neméně úspěšný koncert s pražským symfonickým orchestrem FOK za řízení Jiřího Bělohlávky a Vladimíra Války.

O jejích výkonech pochvalně psala hudební redaktorka a kritička Hana Jarošímková: „Jaroslava Pěchočová patří k nejvýraznějším talentům nastupující mladé generace. Během října a listopadu jsme ji v Praze měli možnost slyšet hned dvakrát: poprvé v Sukově síni Rudolfiny, kde 2. 10. zahajovala novou sezónu cyklu mladých interpretů pořádaného pro nejvyšší naděje výkonného umění Českou filharmonií a podruhé ve Smetanově síni, v níž se talentovaná klavíristka posluchačům představila ve spolupráci s Liborem Peškem a Symfonickým orchestrem hl. města Prahy FOK...“ O recenzi recitálu nadějně umělkyně byl požádán prof. Jaroslav Smolka. Ten ocenil, že si zvolila náročný program z hudby 19.

a 20. století. Bohuslava Martinů Sonátu pro klavír H 350 „podala s interpretační zralostí hodnou skladatelova vrcholného klavírního díla...“ Kritik výstižně charakterizuje vytríbenost interpretačního projevu: „Pěchočová má mnohem víc, než na dokonalé zvládnutí klavírní techniky. Virtuozita je pro ni se vši samozřejmostí nástrojem sdělení hudby a jejího výkladu: usmívá se a vesele tančí při Slepici a Obkročáku, vykresluje komiku dialogu, neohrabanosti s dobromyslným posměchem v Medvědovi, srší energií a sebevědomím v Dupáku; vtip a pregnance detailů je tu v rovnováze s celkovým stavebním sklenutím. Úsilí o svébytné pojetí bylo patrné i při interpretaci virtuozního monumentu, jakým je Chopinova Sonata h moll op. 58.“ Prof. Smolka zdůrazňuje, jak těžké je najít nový způsob přednesu u díla tak často hraného a prověřeného obrovskou interpretační tradicí, pokud je vůbec možné nový způsob interpretace této skladby objevit. S radostí ovšem konstatuje: „Hrála to však velmi kultivovaně, krásným tónem i se znamenitě rozmyšlenou stavbou...“ My Chlumečáci s obzvláštním potěšením čteme: „Pěchočová má u pražské hudební veřejnosti už svůj kredit: Sukova síň byla plná a reakce publika nadšená.“

Pro vystoupení s orchestrem si podle Smolkova názoru odvážně zvolila notoricky známý Koncert pro klavír a orchestr číslo 16 moll op. 23 Petra Iljiče Čajkovského. Odvážně proto, že většina posluchačů při znalosti skladby okamžitě bezděky srovnává a poměřuje sledovaný výkon s podáním jiných klavíristů, které slyšeli. Kritik však nadšeně oceňuje: „Od prvních taktů sólistka vtáhla publikum do svého pojetí tak přesvědčivě, že na srovnání ani nezbyl čas. Předvedla plně vyzrálý projev, v němž dokonale zvládnutá technika - tak jak se u výborných interpretů předpokládá - představuje pouze prostředek k jeho dosažení. Bezchybné sledy oktáv a akordických gradací tak střídaly perlivé pasáže, měkkost a dokonalé vedení melodie, která ze zvukově bohaté houštiny zazářila i v těch nejspletitějších místech, zase hledila po vášnivě bouřlivých plochách v mohutném forte. Pěchočová se ale kromě cizelérsky propracovaných detailů partitury, v níž má i zdánlivě bezvýznamný akcent své nezastupitelné místo, vyznačuje ještě dvěma interpretačně ne vždy zcela samozřejmými prvky: na svoje mládí zcela nevšední kultivovaností tónu a důsledně promyšlenou stavbou celku.“

V záplavě této zcela zasloužené chvály se sotva někdo podívá tomu, že publikum vstávalo a nekonečně dlouho zahrnovalo mladou klavíristku, naši chlumeckou Slávku, ohlušujícími ovacemi a Libor Pešek, úctyhodná umělecká osobnost světové proslulosti, ji euforicky objal, políbil ji úctyplně ruku a něžně ji pohlídl po tváři. Ano, byl to kolosální úspěch. Jeden z mnoha.

Neméně vřele Jaroslavu Pěchočovu přijalo i hudbymilovné japonské publikum, jemuž se v roce 2000 představila s Orchestra of Kyoto za řízení dirigenta Tetsuro Benea, přičemž celý koncert byl zaznamenán na CD.

V současné době Jaroslava Pěchočová prochází tříměsíční stipendijní stáží na Royal College v Londýně, kde z rozhodnutí Akademie reprezentuje české klavírní umění. Po návratu ji čeká jistě spousta práce, ale mnoho dalších úspěchů, neboť spojení talentu a píle, které je pro ni příznačné, dá zcela bezpečně křídlem jejích uměleckých schopností sílu k mohutnému rozletu vpřed a vzhůru. Z celého srdce jí zajisté přejeme vavřiny, které již získala, a zvláště pak ty, které ji ještě čekají. Jsou ozdobou i pro naše město, které je i městem jejím.

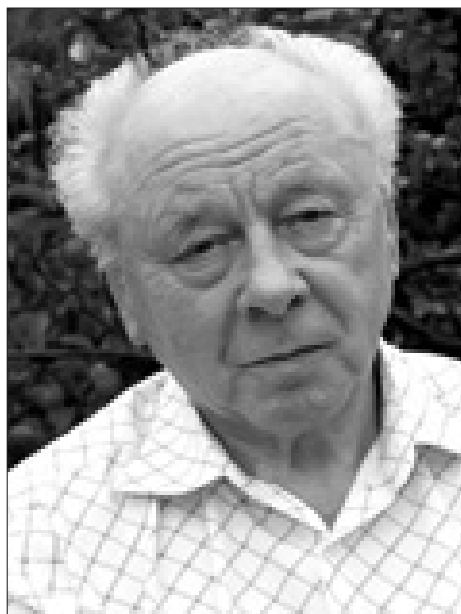
Karel Richter

KAREL RICHTER

Narodil se 15. června 1930 v Chlumci nad Cidlinou v rodině železničáře. Prožil v našem městě prvních pětadvacet let života. Našel si tu i manželku, a třebaže jejich trvalým bydlištěm je už déle než čtyřicet let Praha, mají zde druhý domov, stejně jako jejich děti a dnes už i vnoučata. Nezapomenutelné chvíle prožil, jak sám říká, v chlumeckém Sokole a později v Junáku. Účastnil se horlivě sportovního a hlavně kulturního života v Chlumci. Hluboký zájem o divadlo ho za studentských časů přivedl do řad Pěvecko-ochotnické jednoty Klicpera. Zde patřil po několik let k stálému kádru hereckého souboru.

„Hrál jsem v Janu Husovi, když hlavní roli v této Tylově hře pohostinsky v Chlumci ztělesnil člen Národního divadla Karel Höger, i v Krutém štěstí, kde hostovala členka Národního divadla Vlasta Fabiánová. V hradeckém rozhlasu jsme inter-

pretovali hru O. E. Leska Dramatikova noc. Slavná byla inscenace Leskovy hry Peldramové. Tu jsme hráli několikrát v Chlumci a nescetněkrát v různých městech a vesnicích celého hradeckého kraje. Úspěšně jsme s ní vystoupili na Jiráskově Hronově, a dokonce i několikrát v Praze na jubilejní Zemědělské výstavě.“

Karel Richter byl iniciátorem a režisérem souboru Mladá scéna Klicpery, s nímž nacvičil a uspořádal několik představení a pro něž napsal i původní pohádkovou hru Krásná Helena. Pro Východočeský rozhlas v té době vytvořil literární pásmo o Chlumci To bylo tenkrát a rozhlasovou hru Příběh z pavučin. V obou případech bylo provedení svěřeno členům Mladé scény Klicpery.

Po maturitě na novobydžovském gymnáziu studoval v Praze na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity. Po jejím absolvování pokračoval ve studiu bohemistiky na filozofické fakultě, které zakončil státní zkouškou a posléze doktorátem filozofie.

Již předtím se ještě jako student, jak již bylo řečeno, začal zabývat literární činností. Nyní spolupracoval s literárním oddělením Čs. rozhlasu. Po absolvování fakulty nastoupil vojenskou základní službu, prošel školou pro důstojníky v záloze a jako filolog byl povolán na ministerstvo národní obrany k plnění mimořádného úkolu, jímž byla jazyková redakce nově vydávaných vojenských řádů a předpisů, tvorba novodobé české (později i slovenské) vojenské terminologie a zpracovávání česko-ruských vojenských slovníků. Podle tehdy platného zákona byl jako důstojník, jak se říkalo, „přidřzen k další činné službě na dobu potřeby“. Jelikož práce, kterou dělal, nebyla nezajímavá, zůstal na vojně natrvalo. Při dálkovém studiu Vojenské akademie se počal intenzivně zabývat vojenskou historií, která byla od mládí jeho koníčkem. Studium dovršil splněním podmínek k získání titulu kandidáta historických věd.

Ve volném čase se během filologické práce věnoval literární činnosti. Psal povídky pro časopis Československý voják a pro nakladatelství Naše vojsko pracoval jako lektor a překladatel. Přeložil více než deset knih, hlavně z ruštiny, ale i z němčiny a polštiny. Psal úvody a doslovy k četným knihám. Psal pravidelné jazykové sloupky do A-revue a pro režiséra Karla Pecha napsal humorný televizní pořad o vojenské češtině. Postupně přecházel k vlastní knižní literární tvorbě. Vydal knihu Válka začíná až zítra, sborník povídek Milníky frontových cest. Jako úspěšný autor v oboru vojenskohistorických námětů dostal nabídku pracovat ve Vojenském historickém ústavu. Současně ho tehdejší prezident republiky gen. L. Svoboda požádal, aby se ujal psaní jeho pamětí.

Hlavní náplní jeho zájmové činnosti byla ovšem literární tvorba. Svědčí o tom četné tituly literatury faktu s uměleckými ambicemi i historické beletrie: Až na práh domova, Tanky míří k Ostravě (s pamětníkem S. Petrasem - vyznamenáno cenou Svazu protifaš. bojovníků), Voják se nevzdává (román), Chlapi do nečasu (úsměvná novela z voj. života zfilmovaná pod názvem Kluci z bronzů). Čtyři knihy vznikly ve spolupráci s V. Kožnarem: Dali mu jméno Otakar (o O. Jarošovi), Nepřítel na dosah (o pplk. A. Sochorovi), Výsadek S I, Stalo se na předmostí (o hrdinovi St. Vajdovi). Z dvouleté součinnosti s V. Remkem vznikla knížka Pod námi planeta Země. Mimo to napsal četné povídky, doslovy ke knihám (např. gen. letectva Fr. Fajtla Podruhé doma).

V roce 1987 byl přijat do Svazu čs. spisovatelů, který se v roce 1989 přetransformoval v Obec spisovatelů.

Odchod do důchodu mu otevřel k literární činnosti časový prostor naplno. Vydal knihu Případ generála Vlasova (1991), Sudety (1994 - odměněna cenou E. E. Kische), Tragédie generála (v rámci kolektivní práce Velké finále - odměněna cenou E. E. Kische), Ďábel Trenk (první vydání 1966, 2. vyd. 1998, 3. vyd. 2005), Kdo byl generál Píka (spolu s A. Benčíkem 1997), ... a v zádech měli smrt (1997). Mimo to napsal pro novou českou armádu Čs. vojenský odboj na Východě. Osudy Podkarpatorusů zachytil v knížce Můj útek do Gulagu (vzpomínky plk. J. Demčíka 1995), Podkarpatských Rusínů v boji za svobodu (1997).

Spolu s R. Cílkem a D. Rybníčkem je autorem mnohasvazkového projektu životopisné edice Galerie nesmrtelných, z níž byly vydány již dva díly (a třetí se tiskne): Češi a Moravané, Evropané a znovu Češi a Moravané. Sám do nich přispěl literárními portréty: Budovatelé Velkomoravské říše, Jiří z Poděbrad, Přemysl Otakar I., Karel IV., Evžen Savojský, Georgij Žukov.

Ani dnes Karel Richter nepolevuje ve své tvůrčí činnosti. Získal si jméno jako vojenský historik, člen Obce spisovatelů a dlouholetý předseda Klubu autorů literatury faktu, kteroužto funkci byl pověřen po zesnulém Miroslavu Ivanovi. Již desátý rok působí jako šéfredaktor populární historické revue Přísně tajné. Napsal řadu knih s historickou tematikou, mimo jiné Sudety, A v zádech měli smrt, Češi a Němci v zrcadle dějin (díl I a II), Ďábel Trenk (tři vydání), Pán bitevních polí Evžen Savojský, Přes krvavé řeky, Apokalypsa v Karpatech, Dobývání domova I a II. Spolu s R. Cílkem a J. Bílkem Úhlavní přátelé a Cesty k moci. Ve spolupráci s A. Benčíkem napsal Kdo byl generál Píka, Tragický osud generála Píky a letos vydanou knihu Vražda jménem republiky. Spolu s R. Cílkem vydal Paměťhodné bitvy českých dějin. V beletrizovaném podání zpracoval dva díly vzpomínek generála Kričalušihho V náruči gulagu a Zač jsme bojovali, dílo uvítné mimořádným čtenářským zájmem. Nakladatelství Epoque zahájilo Edici polozapomenutých válek Richtrovou knihou Válka začala v Polsku, která byla v krátké době rozebrána a vydána znovu v dotisku. Nedávno vydal v této edici další knihu, Hranice placená krví, historie sovětsko-finských válek. K. Richter je trojnásobným laureátem literární ceny E. E. Kische, ceny M. Ivanova za celoživotní dílo a slovenské literární ceny V. Zamarovského. Autorsky spolupracuje s tiskem a rozhlasem.

Jaroslav Vosáhlo

JOSEF RUMLER

Obnovený obraz

*V obnoveném baroku ztěžklého času
v pamětnicky podkasané češtině
ve svatozářích zakřivených žní
vcházíš znovu do našeho pobývání
míznatá múzo starého selství*

*V této kotlině v tomto měsidle mešním
obzvlášť u nás tady v rovinách
u nás na Chlumecku u nás nad Cidlinou*

*kde nebesa sahají až na zem
aby svým teplem živila její kynoucí těsto
vítej nám*

*Naše páteř se křiví ale i narovnává
páteř píšela varhanní
pilíř varhan národních
páteř jistota zachovného kontraktu
páteř těžní věž doufání našich
která se odívají do kmentu slov
a splývají s nimi tajemným srůstem*

(Libánky s češtinou)

V Malé československé encyklopedii se o něm dočteme (kromě data narození): „č. básník, lit. kritik, překl. z pol., editor klas. liter. Ve verších zobrazuje krajinu domova (Vynášení houslí) i souč. život. V lit. hist. se zabývá zejm. životem a dílem J. Havlíčka.“

Mnohem obsáhlejší informaci najdeme v publikaci nazvané stejně jako naše rubrika, Kdo je kdo, vydané v roce 1996 Obcí spisovatelů. Je tu vytištěno černé na bílém, že se narodil 20. 7. 1922

v Chlumu nad Cidlinou. Bydlí v Praze. Má vysokoškolské vzdělání. Jeho život byl pestrý: knihovník (1942), totální na-

sazení (1942-45), lektor polonistiky na vysokých školách v Praze (1949-52), redaktor poezie v nakladatelství Čs. spisovatel (1952-74). Básník, literární historik, polonista, překladatel. Napsal řadu knih. V žánru poezie: Vynášení houslí (1970), Hrněk ranního mléka (1973), Výstup na horu Říp (1978), Ranní dojení (1978), Líbaňky s češtinou (1992). Próza:

Obnovené obrazy selského života v Čechách (1995). Odborná literatura: Epik Jaroslav Havlíček (1973), V srdci Evropy (1983), Koncepte různých stylů a jejich aplikace v esperantském lexiku (1987), Hodina mé paměti na dílnu Jaroslava Havlíčka (1994). Jako editor se zasloužil o vydání díla - Jaroslava Havlíčka, V. Závady, V. Rakouse, J. Čarka, P. Bezruč, K. H. Máchy, R. M. Rilka, J. Š. Baara.

Je autorem doslovu ke knihám P. Tyčiny, S. Ščipačeva, M. Isakovského, S. Jeseňina, J. Iwaškievicze aj. Z polštiny přeložil S. Žeromského Větrnou řeku, A. Strugy Podzemní lidé, H. Sienkiewiczze Črty uhlem, A. Rudnického Deset novel, M. Dąbrowské Svatba na vsi. Vydal antologii 52 českých básníků a přispěl do četných sborníků různými statěmi a esey (Chvála slova, Čtení o Polsku, Nová polská poezie, Sborový zpěv aj.

O Josefu Rumlerovi, básníkovi a literátovi, který je chlumeckým rodákem, hrdým na svůj vztah ke Klicperovu městu, se píše i ve Slovníku české literatury 1970-1981, 1985 a v knize J. Hiršala, Vínek vzpomínek 1993.

V Chlumu byl v roce 1992 k Rumlerovým sedmdesátinám vydán zásluhou

Městského kulturního střediska soubor jeho tří knih básní v grafické úpravě Ing. J. Pánka pod názvem Líbaňky s češtinou. Byl to zásluhou editorský čin, svědčící o tom, jak si město váží svého básníka.

Dejme na závěr slovo jemu samotnému, ať poví svými slovy, co pro něj znamená Chlumec a Chlumecko.

„Co říci víc?... V každém případě se jistě potkáme v některé z básní na povědomém místě v Chlumu a ne nadarmo zalistujeme v paměti regionu od bájeslovné naší praprabáby až po docela syrový dnešek. Ale mne už nechte jít za ženou, do domečku v Bezručově ulici. A pak do Prahy. Za čas se sem zase vrátíme. In versibus zůstávám ostatně v Chlumu natrvalo. S chlumeckými hroby na Františku, s příbytky kolkolem i s kolíbkami dnešními i zítřejšími. Tebe, Trojice, ty můj benjamínku diecéze, ty můj plaváčku, i tebe, podkasaná Voršilo, i tebe, zlatý zámku, Karlova Koruno, i tebe, starej, zflukovanéj rathauze, i tebe, odstrčená, zapomenutá Loreto, a vůbec všechny jsem vás sehnal do stáda svých veršů a v pleneru, na palouku své duše pozval na taneček...“

Karel Richter

práce o něco dřív. Musíš jet se mnou do Hradce na kraj. Potřebujeme z nich vymáčkout ten příspěvek na úpravu náměstí.“ Jinak ho veselost neopouštěla ani v úřadě. Do zápisníčku si vypisoval perličky z úředních písemností a dával je pak v parťě k lepšímu.

V letech 1955 až 1960, kdy chlumecké fotbalové mužstvo hrálo nějaký čas v divizi (pod vedením nezapomenutelného funkcionáře Karla Hlubockého), vytvořil Václav Starý skupinu „Bubáci“, jejímiž členy byli kromě něho Josef Skalický, Karel Hubáček a Jaroslav Vosáhlo, který si na ty časy s chutí zavzpomíná: „Pořádali jsme v sokolovně celovečerní zábavné skeče. Venda vystupoval jako imitátor a zpíval žertovné písničky na známé osoby. Dále tu vystupovala Švitorka, dechový orchestr složený ze tří hudebníků a asi sedmi poloamatérů. Program byl spojen s tancem. Účinkovali jsme zadarmo, pro fotbalový klub. Se Švitorkou jsme jezdili do širokého okolí zpestřovat sportovní akce. Pravidelně jsme doprovázeli při utkáních mužstvo „staré gardy“. Venda hrál na malý bubínek, já na trombon...“

Jako herec měl Vacík ohromný talent pro komické role. Figurky policajtů, hostinských, potrhých úředníků dokázal vystihnout s nenapodobitelnou bravurou hodnou profesionální scény. I z jednoduchého výstupu příslušného sluhy, který přichází s oznámením: „Milostivá paní, tady vám nesou psaní,“ byl Václav Starý schopen vytvořit mimickou i pohybovou etudu, která s příslušným hlasovým doprovodem vyvolala v hledišti salvy smíchu a potlesk na otevřené scéně.

Často zmiňovanou hru O.E. Leska Peldramové jsme hráli nejméně třicetkrát. To už pro nás začínala být nuda. Václav, vždycky náchylný k nějakému extempore, kterým by pobavil sebe i jiné, úplně odboural Honzu Kubů, který hrál kováře Peldrama, když mu přišel, tuším v roli vrchnostenského drá-

ba, oznámit cosi nepříjemného a těsně před vstupem na jeviště si nasadil zubní protězu s vyčnívajícími předními zuby, které mu zcela nečekaně propůjčily vzhled známého komika Ference Futuristy. Honza Kubů nebyl dlouhé vteřiny schopen překonat smích a vrátit se do role.

16. dubna 1954, jak je zaznamenáno v jeho osobních spisech, odešel Václav Starý do invalidního důchodu, ale bez práce nevydržel déle než dva roky. V lednu roku 1956 se ujal vedení sekretariátu ředitele Kovoplastu, kde pracoval k plné spokojenosti vedení bezmála třicet let.

I když v lednu 1983 odešel definitivně do starobního důchodu, až do konce prosince 1989 pracoval na úseku GESCE jako odborný ekonom. Nikdo netušil, jak velké trápení rozežírá jeho dobrosrdečnou, veselou duši. Možná se nesvěděl ani manželce Olze a synu Václavovi. Zdravotní potíže mu vnikly strach z rakoviny, o němž nevěděl, že je neopodstatněný. V záchvatu zoufalství skočil 24. 3. 1991 pod vlak.

Děsivá zpráva zasáhla město jako blesk z čistého nebe. Mnozí jej pamatovali i jako výborného houslistu v komorním orchestru Osvětové besedy či v orchestru tanečním, který hrával v Záloženském domě. Jako člen Klicpery vytvořil na jevišti Dělnického domu i v sokolovně řadu nezapomenutelných rolí. Věrné přátele měl Václav Starý mezi chlumeckými sportovci. Vděčně na něj vzpomínají i jeho spolužáci, jejichž setkání několikrát obětavě zorganizoval. Jeho přítel z mládí Ladislav Weiss si s dojetím připomněl společné zážitky: „Drahý Vacíku, kdybychom si tenkrát ... v roce 1943 zapisovali své muzikantské vzpomínky, pak by byly listy těch událostí dneska už asi hodně zažloutlé. Pamatuješ? To se nás tenkrát sešla skupina mladých nadšenců a založila soubor Melodie. Naše působení se odbyvalo v sále Záloženského domu (restaurační zařízení bývalo v místech dnešní lékárny). Pultky na noty nám bezplatně zhotovil pan továrník Kára a velice působivé jeviště - hvězdnou oblohu s mnoha hvězdičkami za „stejně peníze“ zajistil Osvald Döbert. A v jakém že to ta naše banda hrála složení? Nejprve uvedu ty, o nichž nevím, kam je vlastně vítr zavál. Trumpetista Zdeněk Matouš, kytarista Vašek Ševčík, bicí John Görbetz. Ze saxofonového tria mne zde nechali už samotného můj hodný bratránek Jarka Krasl a stejně dobrácký B tenor saxofonista s krásným tónem Zdeněk Zahradníček. U klavíru seděl usměvavý Zdeněk Tamele - lékárník. Skutečnou okrasou kapely byl Tvůj přednes na housle. V tónech Tvého nástroje byla slyšet vždy mína, ušlechtilá povaha s vyspělým smyslem pro kamarádství.“

Byl to skvělý člověk.

Karel Richter

VÁCLAV STARÝ

Říkali jsme mu Vacík. Měli jsme ho rádi. V parťě chlumeckých divadelních ochotníků byl nesmírně oblíben a vždy radostně vítán. Srdečný, veselý, ochotný každému pomoci. Vyzařoval humor a šířil kolem sebe dobrou náladu. Vždycky měl na jazyku nějaký vtip nebo anekdotu. Znameníť si v tomto směru notoval s Jirkou Matějkou a Toníkem Lauterbachem. Rád vymýšlel vtipná oslovení. Zahradníku Karlu Vojtěchovi, abych uvedl konkrétní příklad, přišel přezdívkou Kedlubem, která se tak vžila, že mu mezi Klicperáky až do konce jeho života skoro nikdo neřekl jinak. Vzpomínám si, že jednou večer při zkoušce v dělnáku někdo zvenčí přispěchal a z šera sálu vznesl hlasitý dotaz směrem k osvětlenému hledišti: „Dobrý večer, prosím vás, je tady někde pan Kedlubem?“

Vacíkovy žertíky, pronášené nebo vymyšlené na účet kamarádů, nebyly ovšem nikdy zlomyslné nebo škodolibé. Vyvolávaly smích, to ano, ale nikoho nezesměšňovaly, naopak prohlubovaly sympatie a vřelé, upřímně dobrodružné lidské vztahy, které stmelovaly naši divadelní partu. S Václavem byla vždycky pohoda.

Narodil se 26. července roku 1922 v Chlumu nad Cidlinou jako prvorozené děcko soustružníka dřeva Václava Starého a Marie, rozené Vošoustové. Za dva roky mu vrána přinesla sestřičku Libuši. Otec byl činorodý muž, který se se svou ře-

meslnou dovedností uplatnil i jako výrobce různého nářadí a upomínkových předmětů pro místní Sokol i pro přípravné výbory Klicperových Chlumců. Venda vystudoval byďžovské gymnázium a nastoupil místo advokátního úředníka v kanceláři JUDr. Papíka. Skvěle se osvědčil. Byl pracovitý, až puntičkářsky svědomitý a s rekordní rychlostí dokázal psát na psacím stroji, i když používal jen levý i pravý ukazováček... Každý, kdo ho poznal blíže, oceňoval jeho kamarádství a nesobeckou obětavost.

Od července 1945 dlouhá léta pracoval na radnici jako tajemník městského národního výboru. Byl to Chlumečák tělem i duší, prožívající každodenní starosti města, jako by byly jeho osobními starostmi. Vynikal vysokou inteligencí a organizačními schopnostmi a v zdánlivém protikladu k své humoristické řečnosti své úřední povinnosti plnil s naprostou vážností, přesně a spolehlivě. Dá se říci, že byl duší radnice. Když jsme jeli na festival do Jiráskova Hronova, předseda MNV Rudolf Chyrchel, který jel s námi jako představitel města, kladl mu na srdce: „Václave, nepamenej, v pondělí přijď ráno do

JANA ŠIMÁKOVÁ

Mladá, půvabná žena, která se sotva vyzula z dívčích střevíček, takže její datum narození (22. 1. 1978) se ještě ze zdvořilostních ohledů nemusí tajit. Jejím rodištěm je Chlumec nad Cidlinou, který ji bohužel ztrácí, neboť, jak se zdá, osobní štěstí a zajištěnou exis-

tenci nalezla v nedalekých Poděbradech. Učí na tamějším gymnáziu, kde také vede pěvecký sbor. Své pedagogické působení na chlumecké základní umělecké škole naštěstí dosud k prospěchu svých žákyň a žáků nezrušila.

„Na Chlumec nikdy nemohu zapomenout. Prožila jsem tu krásné dětství i mladá dívčí léta. Chodila jsem do skau-

tu. To bylo báječné. Měli jsme výbornou partu. Užili jsme spoustu radostí. Někdy se mi hudební výuka křížila se skautskými schůzkami i sportováním. Nebylo lehké se rozhodovat, čemu dát přednost. Hudbu a zpěv jsem ovšem měla v krvi...“

V šesti letech se Jana začala u paní učitelky Benýškové učit hře na piano. Zá-

hy se přišlo na to, že má čistý, zvučný hlas a spolehlivě intonuje. Paní Benýšková jako zkušená pěvkyně měla cit pro objevení této vlohy a postarala se, aby Janin talent nezplaněl, neboť jak řekl kdosi moudrý, zpěv je v každém z nás, stačí jen vědět, jak ho dostat ven. Paní Benýšková, sama pěvkyně s hlasem od pána boha, věděla, jak pěveckým vlohám malé Jany zjednat průchod k plnému rozvinutí. Adeptka sólového zpěvu se musí arci nejprve naučit správně dýchat se zapojením bránice. Musí umět taky s dechem účelně hospodařit. Rovněž se musí naučit správně posadit hlas, aby se náležitě rozezvuchel s plným využitím lebeční klenby. Taková cvičení nejsou příliš zábavná, vyžadují přemáhání a píli, ale jsou vkladem, který se tomu, kdo je vytrvale absoluuje, bohatě zúročí.

„Já jsem paní Benýškové nesmírně vděčná. Klavír a nadání ke zpěvu se ve mně její zásluhou báječně spojily a navzá-

jem doplňovaly. Viděla jsem v ní vždycky svůj vzor. Tím spíše, že ona má stejné hlasové zabarvení jako já. Čistý soprán.“

Celkem dvanáct let se Jana Šimáková učila hudbě a zpěvu a dnes, ab-

solventka Pedagogické fakulty v Hradci Králové a profesorka poděbradského gymnázia, sama již čtvrtý rok učí. Kromě poděbradského vokálního sboru cvičí a diriguje dětský sbor chlumecké ZUŠ spolu s paní Benýškovou. Dobře se doplňují. Každá má svůj osobitý repertoár, jedna spíše tenduje k národním písním, druhá k vokálním skladbám, obě však vynikají jemným smyslem pro vyladění hlasů a dynamiku melodie. Slyšel jsem sbory pod jejich vedením na jarním koncertě v Husově sboru. Bylo to úchvatné. Člověka až mrazilo dojetím. Kromě pedagogické práce se věnuje i sólovým koncertním vystoupením při různých příležitostech. Vystupuje na koncertech hradecké posádkové hudby. Zpívá v Praze, Hradci Králové i v Novém Bydžově, samozřejmě v Chlumu a Poděbradech.

Karel Richter

ZDENĚK VANÍČEK

Právník, publicista a novinář; bývalý diplomat a univerzitní profesor.

Narodil se 24. června 1947 v Chlumu n. C., kde také prožil svá klukovská a jinošská léta. Jeho domovem byl dům na dnešní Pražské ulici naproti kostelíku sv. Trojice. Bývalo tu tehdy nesrovnatelně klidněji. Rozhodně se zde nepohybovalo více aut než lidí jako dnes a v noci lidé v domech mohli klidně spát, nerušení duněním kamionů. Dějištěm her býval pro zdejší kluky parčík u kostelíka, nemluvě o zahradách sbíhajících vzadu za domy po sva-

hu dolů až k dnešnímu Řihovu domu a také jistě zámecký park, tehdy už volně přístupný veřejnosti. Byly tu k vidění očazené zdi vyhořelé Karlovy Koruny, které několik zedníků na lešení pozvolna vracelo původní podobu, jezírko s věčně nakvašenými labutěmi, stádečko ovcí vedených agresivním beranem a běžové koně, které pomáhal ošetřovat mladý hrabě Kinský ve funkci řádového stájníka.

Do paměti rodáka, s nímž se vzápětí seznámíme, se doživotně držel Chlumecké šedesátých let, kdy už mnoho příjemných a druhy vžitých zvyklostí, jako například dopolední korzo po chodníku od sokolovny k mostu, zaniklo, ale pořád se tu ještě hrál výborný fotbal, o památných dnech se pěstovaly průvody městem s dechovkami a alegorickými vozy a povinně se vyvěšovaly prapory a vlajky na domech. Koupat se už lidé nechodili ani do Staráku, ani do Cidlíny ke splávku nebo k jezu, protože řeka začala být nechutně špinavá, hustá a smrděla jako stoka. Těžko se shánělo na neděli maso, nebyly pomeranče a leccos jiného, ale lidé žili, jak se dalo, byť i pod bdělým

dohledem domovních důvěrníků, protože žít se musí za všech okolností. Ještě tu byli lidé, kteří pamatovali předválečný, válečný a těsně porevoluční Chlumecký a náš rodák, jak pomalu vyrůstal z klukovských kraťasů, rozhlížel se všímavými očima pozorně kolem sebe a vnímavě naslouchal vyprávění pamětníků. A protože se u něho v průběhu let začaly skořápkou naplňující se dospělosti proklubávat i literární tvůrčí vlohy, podléhal nepřekonatelnému nutkání, co viděl a slyšel a cítil, vrhat na papír. Tak vznikly básně i prozaické výtvořky, tvořící stálý komponent jeho intelektuální aktivity. Tak se zrodily mimo jiné krátké povídky na podkladě skutečných příběhů, které se udály v Chlumu a jejichž protagonisty byly rázovitě místní osobnosti i figurky. Jednu z těchto povídek o stokorunovém kavalírství pana Randáčka otiskl Chlumecký zpravodaj v srpnu 1974 a nedávno ji ve svém výkladu o historii chlumeckého divadelnictví svými slovy převyprávěl Antonín Lauterbach. Dnes si v rámci seznámení s naším významným rodákem přečteme jinou z jeho tehdejších povídek, jejímž hlavním hrdinou, je známá chlumecká divadelní osobnost, učitel a poté ředitel školy Oldřich Eda Lesk, v povídce průhledně pokřtěny krycím jménem Zájny. Ilustraci k této rozmarné historce - stejně jako ke všem ostatním - pořídil další talentovaný chlumecký umělec, kreslíř i malíř a především divadelní a filmový herec Míla (Martin) Liška, pozdější člen Městského divadla na Kladně, s nímž se náš rodák spřátelil mimo jiné i kvůli společnému zájmu o výtvarné umění.

Ještě jsme neřekli, o kom je vlastně řeč. Je tudíž nejvyšší čas, abychom uveřejnili údaje, které nám náš milý rodák na naši žádost o sobě poskytl, a doložit je názornými ukázkami jeho literární tvorby.

Dlouhé roky působil v diplomatických službách. Pracoval též jako novinář a publicista, diplomatický poradce velvyslance Pákistánské islámské republiky v České republice a ve Slovenské republice a profesor mezinárodních vztahů a mezinárodního práva

na Obchodní a ekonomické fakultě Univerzity východního Středomoří ve Famagustě (severní Kypr). Doktorát práv (JUDr. - Univerzita Karlova) a filozofie (PhDr. - zahraniční univerzita).

Od roku 1998 stojí v čele České asociace kabelových komunikací a specializuje se na problematiku evropského práva v oborech infrastruktury elektronických komunikací, mediálního a autorského práva. Zastupuje asociaci v evropských sdruženích a na mezinárodním fóru. Přednáší o tomto oboru na ČVUT a na mezinárodních kongresech, přispívá do odborných právnických časopisů.

Jako diplomat působil ve Švédsku, Británii a Irsku. V roce 1990 účasten jednání o obnově diplomatických styků se Svatým stolcem a navázání diplomatických styků se Suverénním vojenským a špitálním řádem sv. Jana Jeruzalémského na Rhodu a Maltě (Řád maltézských rytířů). 29. 3. 1990 osobní audience u papeže Jana Pavla II., od něhož převzal Pontifikální medaili. Členem státních a vládních delegací doprovázejících prezidenta republiky, předsedu vlády a ministra zahraničních věcí do desítky států tří kontinentů. Oficiálně představen hlavám států a vlád Švédského království, Británie, Irsko, Španělska, Řecka, Islandu, Kanady, USA, Lucemburska, Itálie, Svatého stolce, Kypru, Turecka, Portugalska.

Od roku 1996 řádným členem Královské společnosti pro literaturu a členem Britského ústavu mezinárodního a srovnávacího práva. Člen Národní zeměpisné společnosti. Roku 1997 mu Masarykova akademie umění udělila výroční cenu (3. 4. 1997, ceremoniál přenášela ČT v hlavní večerní zpravodajské relaci).

V roce 1992 byl jako jediný autor z české literatury zařazen do prestižní publikace, mezinárodní antologie LITERARY OLYMPIANS 1992, vydané na počest a jako součást širších kulturních aktivit Olympijských her v Barceloně. Tyto publikace vydává americké nakladatelství Ford-Brown & Co., Publishers, v Bostonu u příležitosti olympijských her; zařazuje do nich, na základě rozsáhlého mezinárodního výběru, nejlepší ukázky soudobé světové poezie. Téhož roku britské nakladatelství Sunk Island Publishing zařadilo ukázkou jeho poezie do mezinárodního sborníku CARNAGE, který - slovy vydavatele - „shromáždil ukázky více než dvacítiky nejvýše vylétnuvších spisovatelů a básníků od Grónska po Katalánsko, aby přinesl novinky z první linie evropské imaginace“ (báseň z této sbírky „U kláštera svatého Barnabáše“ Chlumecké listy se svolením autora uveřejňují vůbec poprvé v českém originálu).

Roku 1998 převzal Zdeněk Vaníček výroční cenu Karla Hynka Máchy za sbírku básní V rozvalinách vzpomínek, kterou v anglickém překladu vydalo londýnské nakladatelství OASIS.

Na jaře 1990 obdržel medaili Řeckého olympijského výboru. Uveden v řadě referenčních a biografických publikací („Who's Who“) v Británii, USA a Belgii.

Publikuje v odborných časopisech, řadu let také přispíval do zeměpisných periodik (Lidé a země - zde byl autorem monotematických vydání o Maltě a o Anglii, aj.). Jeden z prvních českých novinářů, který se důkladně věnoval problematice rozděleného Kypru a který proto navštívil a dlouhodobě pobýval v severní části ostrova, aby se tu podrobně seznámil s životem místní komunity kyperských Turků.

Počátky jeho zájmu o literární a novinářskou tvorbu jsou rovněž spjaty s Chlumcem nad Cidlinou (historie jezdeckého sportu). V Chlumeckém zpravodaji uveřejňoval od počátku sedmdesátých let krátké povídky o místních postavičkách (zejména o J. Randáčkově - povídky Stokoruny, Na kolek, Likéry a řada dalších) a divadelní historky (Jan Nepomucký, Viktorka, Hadrián z Římsů aj.). Je mimo jiné autorem rozmarné knihy úsměvných příběhů z Chlumecké.

Jeho zájem o výtvarné umění ho postupně přivedl do zahraničních učených a uměleckých kruhů (čestný člen skupiny 56 Group Wales, Velšské společnosti pro soudobé umění, Britské společnosti pro medailérskou tvorbu). Výtvarně činný, jeho obrazy jsou v galeriích a soukromých sbírkách v USA, Kanadě, Turecku, Kypru a Pákistánu. Vystavoval v Kodani a Londýně. Ženatý, tři děti. Žije v Praze, na venkově a v zahraničí.

Karel Richter

FRANTIŠEK VOBORSKÝ

Patří k velkým osobnostem, které mají navždy své místo v památníku chlumeckých kulturních tradic. Jmenoval se vlastně František Vohnout. Narodil se v Chlumu nad Cidlinou 31. prosince 1913. Vohnoutovi bydleli pod Loretou. Kromě Františka měli ještě dvě dcery, Zdenku a Věru. Otec byl zaměstnán

jako úředník Nemocenské pojišťovny v Chlumu. Hrál také divadlo s ochotnickým souborem divadelního spolku

Pokrok, jednoho z řady divadelních spolků, které před válkou vyvíjely činnost v našem městě. Klicpera byl největší, ale k světu se měla i Lidová akademie, Svornost a ještě několik dalších. Nebyla televize, lidé rádi chodili do biografu a do divadla.

Fanda zřejmě zdědil otcovu zálibu v divadelnictví a navíc ještě hudební a pěvecké dispozice. Snad nejlépe z žijících

současníků ho znal pan Rudolf Pour. Rád na něj vzpomíná jako na dobrého kamaráda a spolupracovníka. Byl i svědkem počátku jeho hvězdné umělecké kariéry.

„Fanda Vohnoutů se vyučil lakýrníkem u pana Jana Černého. Když jsem se já začal učit lakýrnické řemeslo u pana Františka Vaníčka, Fanda tam už byl zaměstnán jako dělník. Pracovali jsme tenkrát na Horáckové vile vedle sokolovny.

S. Součková - G. Třešňáková - F. Voborský - J. Janoušek

Natíral jsem s ním plot. Vidím to jako dnes. Pořád si při práci zpíval. Měl krásný, zvukný hlas, takový, jako mají Taliani, co umí člověka až rozbřechet...“

Vzpomínky vyplouvají z hlubokých tůní paměti. Jednou spolu pracovali u Synků v továrně na vozy. Natírali maringotky pro silničníáře. Pod kůlnu, kde pracovali, se přišli podívat majitelé firmy bratři Jan a Alois Synkové, zvědaví, jak jde lakýrníkům práce od ruky. Byli spokojeni. Když se za nimi zavřela vrata kůlny, Fanda zanotoval svým nádherným, zvonivým hlasem: „Ach, synku, synku, doma-li jsi... tatíček se ptá oral-li jsi...“ Synkové stáli venku a s obdivem poslouchali líbeznému zpěvu. Už tenkrát se shodli, že toho mládence je na lakýrnickou práci škoda, že patří někam do opery.

„Fanda chodil cvičit do DTJ, Dělnické tělocvičné jednoty,“ vzpomíná Rudolf Pour. „Jednou po cvičení zpíval Nikdy se nevrátí pohádka mládí, ze všech pohádek ta nejhezčí... Najednou se otevřely dveře a do přisálí, kde jsme cvičili, vešel kapelník divadelní společnosti paní Libalové, která zrovna hostovala v Chlumci.

Pánové, povídá, promiňte, kdo to tady zpíval? Všichni jsme ukazovali na Vohnouta: Tady, Fanda. Co vy děláte? Zeptal se ho kapelník. Teď zrovna nic, povídá

Fanda. Já jsem lakýrník, to je sezonní zaměstnání. Teď v zimě není práce...“

Kapelník si ho odvedl vedle do sálu k pianu.

„Zapívejte mi ještě jednou tu Pohádku mládí!“ Zabrnkal melodii na piano a František spustil. Kapelník byl uchvácen! Panebože, to je hlas od pánaboha! Ještě si ho vyzkoušel, jaký má rozsah, od spodních tónů až do nejvyšších

operetní scény). Jacques Offenbach, Orfeus v podsvětí - role Jupiter František Voborský (spolu s Karlem Fialou, Nelly Gaierovou, Ljubou Hermanovou a dalšími), Johann Straus, Netopýr - v roli notáře dr. Falkeho František Voborský v alternaci s Karlem Fialou. V proslavené operetě Florimonda Hervé Mamzelle Nitouche si zahrál a zapíval, vedle Oldřicha Nového (v roli varhaníka Celestina) Fr. Voborský jako poručík Champlatreux. V Tylově Mariánci, matce pluku sklízel potlesk v roli statkáře Zápolského. V satirické hře Glenna Webstera Plukovník chce spát hrál spolu s Oldřichem Novým, Ljubou Hermanovou, Hanou Vítovou a svou manželkou Gabrielou Třešňákovou hned dvě role, poručíka Jimmyho Hashe (v alternaci s Emanem Fialou) a architekta Berryho Wintona (v alternaci s Oldřichem Dědkem). Těch rolí byla spousta. Rozhodně bychom měli připomenout mimořádný úspěch, který sklídl v Kálmánově Čardášové princezně za roli Feriho Kerekese, zvaného Feribáči. V hudební komedii Nebe na zemi, interpretované v úpravě Jana Wericha, si zazpíval spolu s Vlastou Burianem komickou roli Bartola. Velice úspěšně se zhostil i role Lambertuccia v operetě Boccacio Franze von Suppé a mohli bychom vypočítávat další překrásné role v Žebrovém studentovi, Veselých paničkách windsorských, Lehárově Paganinim. V inscenaci Künnekeho Bratránka z Batávie si dokonce vyzkoušel po boku Karla Konstantina i práci režiséra. Zahrál si i ve filmu Pytláková schovanka (přednostu stanice) a v Lucerně (role Zajíčka). Je autorem námětu a textu písně k Binovcově filmu Pepina Rejholcová. Napsal texty k písním Chaloupky pod horami a Pojď, holka, křídlovka zpívá. Podnikal i zájezdová vystoupení s Brněnským zábavním orchestrem Jana Křenovského.

František Voborský byl veliký umělec, který si svůj přirozený talent doplňoval a prohluboval samostatným studiem. Rudolf Pour si často s chutí zavzpomíná, jak se s Františkem setkával v Praze už jako s členem souboru Velké operety: „Tehdy jsme pracovali s Jendou Košťálem v Praze. Bylo to v roce 1936. Zrovna probíhal veletrh. Koukám na plakát s velkou fotografií a nápisem nový objev Velké operety František Voborský.

Fanda bydlel pod Bulovkou. Od jeho tety paní Kmoníčkové jsem mu z Chlumce vozil balíčky s proviantem. Samozřejmě, že jsme kvůli němu chodili do

divadla. Jednou jsem vzal sestřenicí, která bydlí v Praze, na operetu Rosemary od Rudolfa Frimla. Fanda hrál a zpíval Emila. Bylo to krásné představení s nádhernou výpravou. Po divadle jsme šli za ním do šatny. Sdílel ji s Járou Pospíšilem. Šli jsme takovou dlouhou chodbou, samé dveře do šaten, najednou se jedny otevřely a Fanda zvolal: Rudo! Všichni koukali, co se děje.“

31. prosince 1973 se na vrcholu uměleckých úspěchů a divadelní slávy dožil v dobrém zdraví a s blaženým pocitem osobního štěstí po boku své báječné ženy Gábiny Třešňákové, čelné umělkyně Karlínského hudebního divadla, šedesátí let. Václav Hájek tehdy napsal na jeho počest zprávičku do Chlumeckého zpravodaje. Stručně bilancoval jeho uměleckou dráhu: „Vytvořil řadu charakteristických rolí v slavných klasických operetách (Polská krev, Veselá vdova, Cikánský baron, Země úsměvů...) zpívá a režisuje v rozhlase a televizi. Na gala představení Frimlova Krále tuláků byl jubilant 20. ledna t.r. odměněn ředitelstvem divadla, závodními složkami

a pozdraven ovací naplněného sálu...“ Z druhé šedesátky, do níž mu autor zdravice popřál bujarý vstup „s fortissimem“ však František Voborský stačil užít pouhých sedm let. Ve středu 31. prosince 1980, v den svých 67. narozenin, nenadále zemřel. Stanislav Rada o něm v nekrologu otištěném v Chlumeckém zpravodaji napsal: „Svým mimořádným nadáním a pílí se František Voborský stal předním operetním umělcem. Opereta se stala jeho snem a životem a dosáhl v ní špičkových výkonů. Nikdy nebyl samolibým umělcem, a proto ve svém upřímném zanícení předával své bohaté zkušenosti dorůstajícím mladým umělcům. Jako herec, zpěvák a režisér sloužil českému divadlu plných 50 let... Jako Chlumečák se do svého rodného města stále vracel. Rád přijížděl do své chaty na Františku, aby se zde zrekreoval a nabyl dalších sil pro svoji neúnnavnou práci. Škoda, že tomu tak již nebude. V našich srdcích však bude stále žít.“

Když přišla do Chlumce zpráva, že František Voborský zemřel, jeho přítel Ruda Pour spolu s Jendou Perntem objed-

nali autobus k cestě do Prahy na pohřeb. Jeho vzpomínka je smutná, ale dotváří obraz velkého umělce a našeho rodáka: „V Praze jsme se setkali s rodáky, kteří tam bydlí. Karlínské divadlo mělo zadané celé krematorium. Bylo to důstojné rozloučení. Dostavila se spousta předních herců. Sháněli jsme někoho, kdo by se s ním rozloučil za Chlumec. Pan učitel Horyna nemohl ze zdravotních důvodů, a tak jsme šli za Josefem Bekem, ale ten se omluvil, že bude při obřadu zpívat, ale vyjednal to s hercem panem Jandou, který přednesl projev jako Chlumečák. Při obřadu se hrály a zpívaly písně z operet, ve kterých Fanda hrál. Na konec zazpíval Josef Bek Ten chlumecký zámek... Všichni jsme měli slzy v očích.“

Byl to nejenom velký umělec, ale i bodrý, dobrosrdečný člověk, sportovec, brankář fotbalového mužstva a vášnivý rybář. Měl by dozajista náramnou radost, že se chlumečtí divadelníci dočkali nové scény. Bude zcela určitě přítomen slavnostnímu otevření Klicperova domu.

Karel Richter, Antonín Lauterbach

JAROSLAV VOSÁHLO

Jeho životopis je bohatý na přizeň i nepřizeň osudu, jehož nástrojem jsou ovšem lidé. Narodil se 24. září 1924 v nedalekém Písku jako osmé, poslední dítě v rodině pekaře a zemědělce.

Do školy Jaroslav chodil pět prvních let v blízkém Novém Městě, kde působili někteří učitelé, s nimiž se později setkal jako žák měšťanské školy v Chlumci n. C., jako pan učitel Brádlé a Bareš. Nezapomenutelně se mu vryl do paměti

ředitel Černý, šedovlasý noblesní pán, který požíval všeobecné úcty a autoritu si nemusel vynucovat křikem, nadávkami ani pohlavky a rákoskou jako někteří jiní, jež se mu nechce ani jmenovat, i když by mohl. Jako školák i později jako student Obchodní akademie v Hradci Králové, kam denně dojížděl vlakem, čile pěstoval sport, hrál fotbal i odbíjenou. Mimo to se náruživě věnoval ochotnickému divadlu. Hrlo se na vratkém jevišti zřízeném z prken položených na dřevěné podpěry v sále hospody U Jelínků. Po maturitě mu vstup do života zkomplikovaly válečné poměry

v Protektorátě Böhmen und Mähren. Podléhal totálnímu nasazení na práci v Říši. Získal však od uznalého lékaře potvrzení, že trpí srdeční vadou, takže Arbeitsamt ho umístil do zemědělství v rodné vsi. Pracoval většinou u statkáře Pavlíčka ve dvoře Ostrov. Květnová revoluce v roce 1945 mu konečně otevřela cestu do života. Na rok nastoupil jako praktikant do Spořitelny, která byla zavalena účetnickými úkony v souvislosti s měnovou reformou a spravováním tak zvaných vázaných vkladů. Pracovní úkoly byly náročné a disciplína bezohledná. V listopadu Jaroslavovi těžce onemocněla maminka a ředitel ho neuvolnil ani na hodinu, aby ji mohl navštívit v nemocnici.

V roce 1946 byl povolán k výkonu vojenské služby. Jako aspirant byl zařazen do praporu Lev nasazeného na východním Slovensku do bojů proti banderovcům. Poštěstilo se mu nebezpečné ozbrojené střety přechkat ve zdraví.

Po návratu z vojny nastoupil Jaroslav Vosáhlo znovu do Spořitelny. Hrál fotbal za úspěšnou jedenáctku AFK Chlumec v jejím slavném složení s Karlem Hetešem, Novotným, Šetlíkem, Brandou, Kárníkem, Zuro a dalšími. Nezapomínal ani na svou divadelní zálibu. V řadě rolí vystoupil na jevišti bývalého Záloženského domu, Dělnického domu a později sokolovny jako agilní člen souboru Pěvecko-ochotnické jednoty Klicpera, která byla nedlouho po tak zvaném Vítězném únoru v roce 1948 podřízena továrně Mira jako její závodní klub. Město, stejně jako celá republika, žilo v napětí radikálních společensko-politických proměn. Probíhaly kádrové čistky, výhazovy z práce, lidé si začali dávat pozor na pusy.

„V roce 1951 jsem byl už jako ženatý a otec rodiny s přihlédnutím k negativnímu kádrovému původu jakožto syn živnostníka v rámci akce „50 000 na pomoc výrobě“ (šlo o politicky nespolehlivé úředníky, obchodníky, továrníky atd.) ze Spořitelny přefazen do závodu Jasy, přejmenovaného na Brandýské strojírny, jako pomocný dělník.“

Tam se Jaroslav Vosáhlo vyučil strojním zámečníkem.

V roce 1962 vyvstala naděje na zlepšení rodinných finančních poměrů. Jaroslavu Vosáhlovi se bez ohledu na nepříznivé kádrové posudky naskytla příležitost přejít do Krajského podniku zemědělské techniky, který spravoval tehdejší tak zvané Strojně traktorové stanice. Dostal okamžitě o 300 Kčs vyšší plat.

V roce 1964 však byl podnik zrušen a otec čtyř dětí se ocitl bez zaměstnání. Tehdy dostal nabídku, aby se jako obchodní akademik a vyučený strojní zámečnický učitel stal učitelem na učňovské škole. Po dlouhém váhání nabídku přijal. Nastoupil na učňovské škole v Novém Bydžově ve funkci učitele a hned se dal zapsat na večerní studium střední průmyslové školy strojnické. Tři roky usedal třikrát týdně na celé odpoledne do školní lavice. V roce 1968, v atmosféře obrody společensko-politického života, zakončil studium maturitou. Otvíraly se před ním naděje obzory. V nadšení pro politický program Pražského jara, zaujat představou socialismu s lidskou tvář, zapojil se do politického dění na škole. Nebyl členem strany, ale zvolili ho předsedou závodního výboru ROH. Po příjezdu tanků Varšavské smlouvy všechny květy růžových nadějí spálil mráz

přísné normalizace. Učitel Jaroslav Vosáhlo se špatným třídním původem a škraloupem údajného iniciátora založení Klubu angažovaných nestraníků /KANu/, prohlášeného bezmála za zločineckou organizaci, byl jednoduše vyhozen na dlažbu.

„Nakonec jsem přece jenom sehnal bídně placené místo učitele učňovské školy v Hradci Králové, kde jsem učil až do důchodu. Poté jsem už jako důchodce pracoval jako skladník u firmy Terom, odkud jsem později přešel do technických služeb města v Kladru, kde jsem pracoval až do roku 1987. To jsem byl opět „vykopnutý“ sprostým způsobem ze dne na den. Přesto, že jsem takhle všelijak postihován, neztrácel jsem chuť do života. Zapojoval jsem se do různých prací pro město, na přístavbě školy, na koupališti, kam jsem chodil brigádnicky, zdarma pracovat i s dětmi. Odpracovali jsme tenkrát stovky hodin. Po večerech jsem chodil koncertovat se skupinou Bubáci a Švitorkou do restaurace U Hlubokých. A hrál jsem divadlo s Klicperáky. Všechny čtyři děti jsem přivedl k tenisu. Reprezentovaly Chlumec v žákovských i dorosteneckých družstvech.

Prožíval jsem těžká životní léta. Nikdy jsem ale neměl strach o sebe, ale o rodinu. Snad nejhorší bylo, když bezdůvodně politické pronásledování přešlo i na děti. Syn Zdeněk po vystudování gymnázia požádal Městský výbor KSČ o doporučení

ke studiu na vysoké škole (což bylo podmínkou pro přijetí), ale nedostal ho. Dcera Dagmar po vystudování gymnázia udělala velmi dobře přijímací zkoušky na Ekonomickou školu v Hradci Králové, ale po zásahu pracovníka OV KSČ nesměla být přijata. Šli tedy oba dál od místa bydliště. Ale protože i na vysokých místech byli lidé s lidskou tvář, vystudoval syn Zdeněk Univerzitu Palackého v Olomouci a dcera požadovanou školu ve Svitavách, i když odloučení obou značně zatížilo rodinný rozpočet. A na závěr jen malou připomínku. Nikdy jsem nebyl, ani nyní nejsem, v žádné politické straně. Celý život jsem se ale bláhově domníval, že musí vždycky platit heslo „PRAVDA VÍTĚZÍ“, zatím co já jsem za ni pikal. Přesto jsem ni-

kdy neměl a nemám žádný vzdor vůči lidem, kteří mají své vnitřní politické přesvědčení, pokud nedělají politiku pro kariéru a peníze. Každý z nás má svůj život - někdo lehčí, jiný těžší. A žádný neví, co mu ještě osud přinese do cesty.

V roce 1993 mně nečekaně zemřela žena a také syn Petr a to byla pro mě hrozná rána, ze které jsem se dodnes úplně nevzpamatoval a která se taky nikdy nezhojí.“

Již v roce 1971 se stal členem redakční rady Chlumeckého zpravodaje. Několik let zastával funkci předsedy přípravného výboru Klicperova Chlumce. Přiložil vždycky ruku k dílu všude, kde to bylo zapotřebí. Sametová revoluce zrušila všechna kádrová omezení, která mu v minulosti svazovala ruce. Zásadní změnu k lepšímu v celém jeho životě už bohužel nestačila nastolit. Pro něho osobně přišla trochu pozdě. Ale ani zklamání ideály a nenaplněné sny mu nevzaly chuť účastnit se dění ve městě. Po různých organizačních proměnách a personálních a kompetenčních přesunech vyhověl vedení města, které ho požádalo, aby se ujal vedení redakce Chlumeckých listů. Dělá to již několik let s přehledem a vytříbeným citem pro vyváženost a obsahovou přiměřenost textů. Má rozhodující zásluhu na dělném stmelení redakčního kolektivu k nadšeneckému úsilí o zvyšování úrovně tohoto periodika. Věnuje mu spoustu času a duševních i fyzických sil, přičemž nutno uznat, že výkon funkce vedoucího redaktora, který nese odpovědnost vůči městské radě jakožto vydavateli a zároveň i vůči čtenářské veřejnosti, není snadný. Stává se často terčem nespokojenosti, ba i předpojaté neváživosti autorů, jejichž články po zralém uvážení v plénu redakční rady nebyly nakonec otištěny. Připadá si někdy možná jako obilné zmo mezi mlýnskými kameny, ale hodnota jeho práce pro veřejnost, v podobě barevně vyšňořeného časopisu usilujícího o co nejvyšší reálné možnou úroveň vytváření spojovacího článku mezi vedením města a občany, je tak velká a závažná, že si věru zaslouží, když ne přímo pomoc, tak alespoň vděk a přání pevného zdraví a další úspěšné práce v čele redakce.

Karel Richter

NAŠE MĚSTO PŘED 70 LETY

Vydejme se na krátkou procházku městem a nejbližším jeho okolím. Od nádraží vede nás cesta kolem několika průmyslových závodů krásným dvojřadím lipovým k nádherné školní budově, kde jsou umístěny obecná pětitřídní škola chlapecká a dívčí, školy měšťanské s jednoročními učebními kurzy, pokračovací škola živnostenská pro učně a lidová škola. Před školní budovou na zeleném pažitě byl postaven r. 1923 u příležitosti oslavy 50. letého trvání chlapecké školy měšťanské pomník arcibiskupa J. Amose Komenského. Bylo by nevděkem při pohledu na krásnou tu budovu nevzpomenouti na jejího tvůrce, muže o rozvoj města velezasloužilého, bývalého starostu Zikmunda Kozelku. Tato škola postavena byla v roce 1898-1899 za poměrně nepatrný náklad as 225.000 K. K tomu přispěla svým značným rezervním fondem tehdejší Občanská záložna, která opět z podnětu jmenovaného starosty proměněna byla v Městskou spořitelnu.

Naproti školní budově spatřujeme v moderním slohu vystavěnou budovu Městské spořitelny a stánek místního Sokola jako dokument národního citění občanů chlumeckých. Mezi těmito dvěma budovami tyčí se bronzová socha našeho prezidenta Osvoboditele Tomáše Masaryka a Památník padlých. Odtud vznikla nová čtvrť městská a zůstala zachována jen budova bývalého kapucinského kláštera zv. Loreta.

Kolem Záloženského domu vstupujeme do středu města na Klicperovo náměstí. Po obou stranách pozorujeme četné úhledné výkladní skříně. Náměstí zdobí pomník zakladatele dramatického umění českého, rodáka chlumeckého Václava Kl. Klicpery. Na náměstí jest také děkanský chrám sv. Voršily. Byl založen Janem z Pernštýna a vystavěn s příspěvím obce r. 1440 původně ve slohu gotickém. V r. 1540 byl přestavěn a r. 1798 s mnohými přístavky obnoven. Nad jižním portálem chrámovým lze zřít znak Pernštýnů (zubří hlava s kruhem v čítrpí). Tehdy se jmenoval tento chrám kaplí Pernštýnskou. Býval tu kolem kostela hřbitov, z něhož v zevní zdi chrámové zachovala se řada náhrobních kamenů z XVI. a XVII. století, mezi nimi i náhrob-

ky Berků z Dubé. Uvnitř chrámu, u levého pobočního oltáře, připisuje se oltářní obraz Ukřižovaný Janu Škrétovi. Pod věží měli měšťané svoji zbrojnicu.

Na východním konci náměstí je postaven Mariánský sloup z r. 1709. Náměstí končí budovou, zvanou Majorát, kde bývaly původně masné krámy. Blíže Majorátu jest nová budova Sboru církve československé. Po kamenném mostě přejdeme přes Cidlínu do čtvrti, zv. Zámostí, kde se nalézá zámek „Zapeč“, zakoupený okresním výborem a proměněný v chudobinec.

Vraťme se opět na náměstí. Blíže děkanství navštívme rodný domek V. K. Klicpery, označený pamětní deskou. Nato kolem Záloženského domu přejdeme do ulice Švehlovy (dříve Pražské). Cesta nás vede kolem bývalého farního chrámu sv. Trojice, jenž pochází asi z XII. století. Kolem kostela se původně prostíral hřbitov, který byl v roce 1921 proměněn v úhledný park. Kolem kostela je rozezdaveno několik pěkných empírových náhrobků. Původní obraz kostela sv. Trojice je zachován na městské pečeti, jak ji r. 1290 Chlumečtí nabyli k užívání od Otty z Berkova.

Po ulici Švehlově vystupujeme pak na návrší, kde se zvedá zámek nynějšího rodu Kinského. Byl vystavěn počátkem osmnáctého století. Brzy po dokončení stavby r. 1793 byl navštíven císařem Karlem VI. a k jeho počti nazván „Korunou Karlovou“. Stavba se vypíná z lesnatého parku velmi malebně. Nad celé široké okolí a z daleka činí vskutku dojem koruny. Celá stavba je provedena v ušlechtilém baroku. V okrouhlém jejím sále možno spatřiti podobizny některých držitelů bývalého panství chlumeckého. V poslední době byl zámek nákladem majitele panství, p. Frant. Kinského, opraven. Opodál zámku stojí zámecká kaple s krásnou mariánskou sochou z karalského mramoru. Zámek Karlova Koruna byl postaven proto, že starobylý hrad ve městě svým zařízením nové době nevyhovoval a také proto, že stál uprostřed naplněných příkopů vodou. Starý hrad býval jedním z nejrozsáhlejších v zemi a vyhlášen byl nádhernými zahradami a zejména fíkovnami. Majitelem hradního pozemku je nyní obec, která bažinaté části příkopu zasypává. Z bývalého hradu je možno zřít již jen nepatrné zbytky hra-

deb a sklepení. Požárem byl zničen na dobro roku 1747.

Zapsal řed. Jan Polák

OKOLÍ MĚSTA A VYCHÁZKY

Okolí Chlumce je hojně zalesněné, proto poskytuje mnoho vděčných vycházek. Nejbližší jest les Mráčňovka s výbornou vodou ze studánky zv. „Anežčin pramen“. Četné lavičky Okrašlovacího spolku zvou k odpočinku, který v době jarní a letní za jásavého zpěvu ptactva je tu zvláště milý. Nejkrásněji tu bývá, kdy v sadech před lesem „Na Františku“ kvetou přečetné třešně a jabloně. Občerstvení unavenému chodci poskytuje letní restaurace „Na Střelnici“. Odtud možno se pokochati pěknou vyhlídkou. K východu šíří se úrodný úval s četnými dědinami a dvory. K severovýchodu lemuji obzor zalesněné chlupy, z nichž vystupuje proslulý Červený Hrádek u Nechanic. Na severu rýsují se obrysy Konecchlumí, Kumburku, Tábora a za nimi horské hřbety Krkonoše se Sněžkou. Na jižní straně zříme obrysy Železných hor.

Další vděčný výlet poskytuje polesí „Luhý“. Cesta do Luhů vede krásným, lipovým stromořadím od mlýna, téměř až k lesu. Luhý honosí se duby velikány, které převzal do své ochrany Památkový úřad. Značný obdiv budí as 800 let starý vaz, zvaný „Morana“. V něm prý měla sídlo zlá Morana, která vymámila na rytíři z Kozojed sluhu Jana za ztraceného chrta, aby krví jeho se omyla a omládl. (Balada K. S. Šnajdra „Jan za chrta dán“ a rytířská hra V. Kl. Klicpery téhož názvu.)

Zajímavé je, že v tomto polesí stávala kdysi osada Luhý s farním kostelíkem; ta však úplně zanikla snad za dlouhých útrap válečných, spíše však pro časté záplavy Bystřice. Polesím vede cesta do blízkých Mlékosrb, kde při tamním farním kostelíku nalézá se hrobka hrabat Kinských. Jdeme-li z Chlumce přes Kladruby a Lučivce, dojdeme k útulnému hostinci „Chárovna“, který je obklopen jehličnatými lesy. Cidlina poskytuje příležitost k rybolovu, o který se pečlivě stará místní Rybářský klub. Tok řeky nad městem je lemován po obou březích vrhami, olšemi a jiným porostem, v nichž hnízdí

hojně ptactva. Žel, že chystaná regulace ohrožuje tyto porosty, které budou odstraněny jako ke Kladrubům. Některá léta jest Chlumeck navštíven četnými letními hosty. Nemáme jiného přání, než aby se tu všem líbilo a přinesli si domů vzpomínky nejkrásnější. U Hučavého splavu najdou přírodní koupaliště, které se při regulaci upraví v moderní.

O pohodlí hostů pečují hotely: Grandhotel Procházka, Záloženský dům, Bílý beránek, U Jelena a Plzeňská pivnice u Vaníčků.

Posléze zmiňujeme se o tragické epizodě, jež se tu r. 1775 odehrála. Jako jinde, i zde byli vzbouření sedláci vojskem přemoženi a do rybníka, který je nyní vysušen, zahánáni. V kreslímě chlapecké školy měšťanské jest vyvěšen veliký olejový obraz prof. Václava Beneše, který znázorňuje tento výjev. Také básníku Jaroslavu Vrchlickému dala tato událost podnět k básni: „Žalozpěv selského lidu po bitvě u Chlumu.“ Chlumeck je dějištěm románu Josefa Svátka „Sedláci u Chlumu“ a povídky Julie Vlasákové „Na chlumeckém panství“.

Chlumeck je nyní sídlem okresního soudu, berního úřadu, notářství, pošty, telegrafního a telefonního úřadu a j. Počátek nového rozvoje města spadá do doby, kdy byla postavena nová školní budova. Tehdy vzniklo mezi školou a nádražím nové předměstí a rovněž i na opačném konci města, předměstí Kolínském, postaveny byly celé skupiny nových domů. Nejčileji se však stavební ruch rozvinul po našem osvobození. Všeobecná bytová nouze a poskytnutí státních stavebních podpor byly příčinou, že se utvořila stavební družstva Svěpomoc a Spravedlnost. Ta vybudovala celé řady rodinných vil a domků. I obec si postavila veliký obytný dům pro 12 rodin a od velkostatku převzala a upravila spoustu nových bytů. Utěšený rozvoj města v posledním desetiletí vystihují data posledního sčítání. Tak v roce 1900 napočítáno zde 3.568 obyvatel a 378 domů; v roce 1921 4.202 obyvatel a 626 domů. V přítomné době má Chlumeck již asi 750 domů a 4.404 obyvatel. Z nejdůležitějších závodů průmyslových budtež uvedeny... parní pila, moderně zařízený pivovar a sladovna býv. Velkostatku, knihtiskárna, továrny na hospodářské stroje, vozovka, výroba odstředivek, decimálních vah, rákosových klepačů, několik závodů pro potřeby automobilní a sportovní, sušárna čekanky, výroba

chvalně známého zboží uzenářského a j. Největším průmyslovým podnikem je pletárna firmy J. Štutz, spol. s r.o.

Racionálně provozované zemědělství podává důkaz o vyspělosti rolnictva. Rozsáhlé ovocné sady poskytují hojně ovoce, zvláště jablka. O rozvoj místního sadářství získal si velkých zásluh proslulý pomolog Jan Říha, autor nádherného díla „České ovoce“. Nemenší zásluhu mají četné zahradnické a školkařské závody. Při okresní školce založen ovocný sad na ploše 9 korců. Zvláštní zmínky zasluhuje Dregerova známá stanice semenářská v sousední obci Novém Městě. O vzorném chovu ryb svědčí moderně zařízené sádky blízko za městem, které jsou majetkem velkostatku. Důležitým činitelem v rozvoji města jsou i místní peněžní ústavy: Městská spořitelna, Okresní záložna hospodářská a Živnostenská záložna.

Takhle viděl náš Chlumeck pan ředitel Jan Polák právě před 70 lety.

(Z knihy Čítanka kraje chlumeckého, redakce Pokrok v Hradci Králové.)

Továrna na uzenářské výrobky a vývoz šunek

- Jan Procházka

Velký Procházkův Grandhotel, jehož majitel vlastní i velkou továrnu na uzenářské zboží, nalézá se na hlavní třídě a upoutá pozornost každého návštěvníka města. Velká, moderně vybavená budova stává se střediskem společenského života města i venkova a nejšířšího okolí. V Procházkově Grandhotelu soustřeďuje se i všechen cizinecký ruch, neboť moderní komfort Grandhotelu plně vyhovuje všem moderním požadavkům. Majitel Jan Procházka je stálým soudním znalcem a komerčním radou. Vlastní živnost hotelovou provozuje náj. p. Č. Pospíšil, jehož odborné i praktické znalosti zaručují kladné výsledky vedení rozsáhlého podniku po stránce finanční i reprezentativní. Spolu s 15členným personálem pečuje o to, aby všichni návštěvníci byli uspokojeni po všech stránkách, takže každý návštěvník odnáší si nejlepší dojmy a radostné vzpomínky na svůj pobyt v Chlumu n. Cidl. Majitel Grandhotelu, Jan Procházka, dožije se brzy 50 let. Vyšel z malých poměrů a jeho život vyplněn je prací a přičiněním. Ve 20 letech

otevřel v r. 1909 řeznickou a uzenářskou živnost, ze které vlastními snahami a rozvážným podnikáním učinil nynější závod, jenž nachází se v plném rozkvětu a stává se chloubou města a kraje. Ve své nynější továrně na uzenářské zboží poskytuje trvale zaměstnání 30 lidem. Provozuje nejen rozsáhlé obchody místní, ale má i speciální vývoz uzenářského zboží nejen do Československé republiky, ale i zahraničí. Specialitou závodu jsou jakostní šunky a výtečná játrová paštika. Výrobky prvotřídní proto, že jsou zpracovány z dobytka nejlepší jakosti a ten výhradně nakupuje ve zdejší kraji. Zajistě uznáníhodná věrnost rodnému kraji. Za rok 1936 zpracovalo se v továrně hovězího, telecího a vepřového masa 700 tisíc kg, čili každý pátý den vagon masa o váze 100 metrických centů. Kromě toho prodává se v závodě Procházkově maso z kůzlat, jehňat, koz, ovců, zajíců, srnců, koroptve a bažanti. Zajímavá je roční spotřeba továrny, různých pomůcek pro její provoz. Za rok se spotřebuje 180 q čisté soli, 20 q koření, konzervované soli, 6 q česneku, 12 q cibule, 20 q hořčice, dále veliké množství uhlí, dříví, benzínu, oleje, elektřiny a jiných ještě potřeb. Jen papíru je spotřeba 60 q, střev a střivek za 150 tisíc Kč. Z tohoto krátkého nástinu je zřejmo, že od prosperity tohoto závodu je odvislo ještě mnoho jiných živnostníků a obchodníků, že podnik má význam nemalý v hospodářském procesu celého chlumeckého kraje. Dnes je továrna p. kom. rady Procházky vybavena nejmodernějšími stroji. Má veliké a účelně zařízené elektrické chladírny, které udržují obrovské spousty masa ve svěží jakosti. To také umožňuje, že závod je schopen vyřizovati v každý čas i vojenské dodávky do mnoha posádek.

Za dva roky bude tento podnik slaviti třicetileté jubileum svého trvání. Jubileum radostné, protože je to vlastně jubileum zdatnosti, rozvahy, energie, důvěry a vytrvalosti svého zakladatele, dělné spolupráce zaměstnanců s jejich šéfem, vzájemného pracovního sourozenství a harmonického života zdatného vůdce - podnikatele s jeho lidem.

(Z Čítanky kraje chlumeckého
r. 1937)

Hledíme, jak ti naši pradědové uměli podnikat! (pozn. redakce)

Anna Váchalová

MUZEUM LORETA

ZÁMEK KARLOVA KORUNA

